

EL CASAL DE PALAFRUGELL, UN EDIFICI VIU

*"Vaig anar personalment a Cadaqués,
on vivia el propietari, i vaig fer
el contracte de compra del local,
tot procurant que se signés l'escriptura
de la compra el més ràpid possible.
La notícia va caure com una bomba
sobre la població."*

Mossèn Josep Bosch i Arnau

*"M'agradaria que les portes
del Casal fossin de vidre,
perquè la gent, des de fora,
veiés com bullen per dins
totes les activitats."*

Mossèn Cervera (12/07/1936)

EL CASAL DE PALAFRUGELL, UN EDIFICI VIU

NÚRIA ANGLADA LLOVERAS

Agraïments

Des d'aquestes línies, m'agradaria donar les gràcies pel seu temps i la seva dedicació a totes les persones que he entrevistat, que no han estat pas poques. De fet, crec que sense elles aquest llibre no hauria pogut tirar endavant. També vull agrair a l'equip de l'Arxiu Municipal de Palafrugell, la Conxa, en Xavier i la Paqui, tot l'esforç que han fet perquè aquest llibre sigui el que és. Per descomptat, també cal donar les gràcies a la parròquia i a Càritas —especialment a la Marissa—, per haver-me obert les portes del Casal i donar-me accés a l'arxiu parroquial. D'altra banda, l'Ajuntament també ha tingut un paper clau en aquest llibre; sense el seu suport no hauria estat més que un projecte.

Aprofito també per donar les gràcies a en Jordi Turró, que em va donar l'oportunitat d'endinsar-me en la història del Casal, i a tota la meva família i els meus amics —especialment als meus pares, als meus avis, al meu germà i al meu xicot—, que m'han fet costat de manera incondicional, durant tot aquest procés, que no ha estat ni curt ni fàcil.

A tots vosaltres, que heu empès aquest projecte cap a la realitat que teniu entre les mans, gràcies de tot cor.

Palafrugell, novembre del 2018.

Quaderns de Palafrugell 26

DATA D'EDICIÓ: **Novembre 2018** - TIRATGE: **500 exemplars** - EDICIÓ: **Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona** - © PELS TEXTOS: **Núria Anglada Lloveras** - © IL·LUSTRACIONS: **respectius autors** - © FOTOGRAFIA: **respectius autors** - REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: **Ajuntament de Palafrugell, Institut de Mitjans de Comunicació i Unitat de Publicacions** - ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC: **Jordi Curbet Hereu** - © DISSENY: **Lupagrafics** - MAQUETACIÓ I IMPRESSIÓ: **Impremta Palafrugell, SL** - DIP. LEGAL: **Gi-1561-2018** - ISBN: **978-84-936116-9-9**

Excepte en els casos específicament previstos per la Llei, qualsevol reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels titulars dels drets que s'indiquen en el crèdits. Dirigiu-vos a l'editor si desitgeu obtenir autorització per efectuar-les.

A l'avi Joan,
a qui li hauria agradat
tenir aquest llibre
a les mans.

Portada:
Un grup de joves del poble en ple
entrenament d'atletisme,
abans de la Guerra Civil.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Família Solés-Plaça*
Pàg. 3:
Vista aèria del Casal, l'any 1968.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Ajuntament de Palafrugell*
Pàg. 4:
Globus aerostàtics al Casal, als anys 90.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell.
Cessió de Lluís García Olave*

9 Introducció

10 Una mica d'història

- 10 El Centre Catòlic, l'antecedent del Casal
- 12 La constitució de les societats del Casal i l'adquisició del terreny (1913)
- 14 L'Ateneu Palafrugellenc
- 18 L'edifici
- 22 Algunes de les activitats que hi van tenir cabuda (1913-1936)
- 26 Josep Piferrer Rigall
- 29 La Guerra Civil (1936-1939)
- 31 La Dictadura: Acció Catòlica, el moment daurat del Casal, i la primera davallada (1939-1970)
- 38 Revifalles i la segona davallada (1970-2004)
- 40 Josep Maria Soler Prats
- 48 Albert Juanola Boera
- 54 La reforma i l'actualitat (2008)
- 64 Martí Pagès Boix
- 68 Àngela Piferrer Piferrer
- 72 Marissa Grassot Brugues

Algunes de les activitats que hi han passat

- 78 Consergeria i bar
- 78 Josep Maria Prats Oliveras i Helena Martos Gual
- 84 Narcís Martí Fillosia
- 86 Lluís Masdéu Benítez

- 90 Teatre
- 92 Josep Piferrer Rigall
- 94 Josep Bastons Fàbrega
- 100 Lluïsa Martí Gich
- 104 Pere Pagès Font
- 114 Josep Puig Clausell
- 118 Lluís Molinas Falgueras
- 122 Joan Vilardell Caixàs

- 126 Cinema
- 128 Lluís Molinas Falgueras
- 130 Margarita Mir Ribas
- 132 Jordi Boy Dellonder
- 140 Futbol
- 142 Evarist Puig Dunjó
- 150 Narcís Martí Filoia
- 156 Bàsquet
- 160 Carme Feliu Casañas
- 164 Assumpció Plaja Rubau
- 166 Carme Geronés Marquès
- 168 Josep Nicolau Casademont
- 174 Francesc Frigola Juscafresa

- 177 Ping-pong
- 177 Carme Feliu Casañas
- 178 Montserrat Bofill Boera
- 184 Miquel Fàbrega Bitlloch
- 186 Hoquei
- 190 Josep Maria Soler Prats
- 194 Joan Tané Casadevall
- 196 Patinatge
- 200 Anna Camarero Pons
- 202 Handbol
- 204 Josep Maria Mora Julià

206 Bibliografia i fonts documentals

Introducció

Aquest projecte va començar l'estiu del 2016, quan em van proposar fer una exposició per commemorar el centenari del Casal. No és que en fos una experta, ni de bon tros, però de seguida vaig creure que m'havia d'endinsar en la seva història; un segle de vida ben bé valia que algú en parlés. Aquelles parets havien vist com el nostre poble s'anava convertint en el Palafrugell d'avui. Calia parlar del Casal, de la seva gent i de la seva història i, així, conèixer aquell edifici que havia marcat diverses generacions de palafrugellencs.

Com recopilar informació ha estat potser la tasca més complicada. Hi ha temes, com el teatre o el futbol, que han estat extensament estudiats, però, per contra, n'hi ha molts d'altres que no s'han treballat excessivament, ni tan sols amb un mínim de detall. Així que, en tot allò que he pogut, he intentat ser equitativa a l'hora de repartir l'espai d'aquest llibre.

Hi trobareu dues grans parts. La primera conté la història del Casal, des dels seus inicis fins a l'actualitat, passant per totes les persones que se n'han fet càrrec, els canvis en la seva estructura i les diferents etapes que ha viscut l'edifici. La segona part d'aquest llibre està dedicada a totes aquelles activitats que en un moment o altre han tingut cabuda al Casal. Cal advertir que algunes de les entrevistes que he fet no apareixen senceres, sinó que n'he organitzat la informació en els diferents apartats, per no repetir ni barrejar temes.

Abans de començar a explorar la història del Casal, permeteu-me, encara, unes línies més sobre la meua història personal amb aquest edifici. Ens coneixíem més aviat poc: hi havia anat a fer catequesi, ping-pong amb l'escola, hi havia fet classes de repàs com a voluntària i el camp de futbol era el pati de l'institut Prats de la Carrera durant tota la meua etapa d'ESO. Així que en tinc records, sí, però segurament no seran tants ni tan destacats com els de molts palafrugellencs que hi van passar la seva joventut. Però són els meus records del Casal i és d'aquesta manera que puc dir orgullosa que és el meu Casal. I amb això vull dir que el Casal no és només un edifici, un espai, un lloc sense ànima, sinó que són les vivències de tots els que en un moment o altre l'hem viscut. Per això, en aquest llibre he recollit testimonis orals de gent que el coneixia bé, tot i que en podrien haver estat molts més, i he recopilat molta de la informació existent, però, ben segur que hi falten moltes coses —no hi hauria cabut tot en aquest llibre ni en vint-i-cinc més—. No obstant això, crec haver complert l'objectiu principal d'aquest projecte, que és recordar, fer que tots nosaltres traïem la pols a aquells records oblidats i que els expliquem a les noves generacions, per tal d'aconseguir que valorin aquest edifici rogenic com a quelcom més que un lloc de passada, més que una dreuera per on es pot anar de l'aparcament al centre de la vila. Si el lector, després d'aquestes pàgines, pot veure el nostre Casal també com el seu, llavors, el propòsit d'aquesta obra haurà estat assolit.

M'agradaria que tots aquells que agafeu aquest llibre per tal de recordar moments viscuts, hi trobeu tot allò que busqueu. Almenys la meua intenció ha estat aquesta. Gaudiu-ne com jo he fet escrivint-lo.

Una mica d'història

TOTA LA GENT QUE HE ENTREVISTAT HA COINCIDIT EN UNA COSA:
EL CASAL VA SER EL CENTRE DE PALAFRUGELL D'UNA ÈPOCA,
D'UNES GENERACIONS.

Va ser el lloc de trobada del jovent,
on quedaven per practicar algun esport, per fer teatre,
per anar al cinema o per estar una estona al cafè.
Juntament amb el Mercantil i el Fraternal,
va ser el centre d'esbarjo i de relació de Palafrugell.
Però, com va començar tot plegat?

El Centre Catòlic, l'antecedent del Casal

El 25 de setembre de 1887 es van aprovar els estatuts del Centre Catòlic, una agrupació de propietaris i membres de la burgesia conservadora de Palafrugell. El primer casino catòlic de la vila tenia com a finalitat la «*instrucción religiosa y propaganda del catolicismo*». El van presidir Modest Hernández Villaescusa (1886), Tomàs Miquel (1896) i Joaquim Esteva (1904). La seva primera seu va ser al carrer de la Tarongeta, on es van instal·lar el 18 de juny del 1886. A partir de 1904, es traslladà a plaça Nova (carrer de Sant Martí, núm. 1). El local oferia servei de bar, tenia un orfeó i un petit teatre on ja es feien *Els Pastorets*. Però, a pesar de sovintejar-hi les activitats, el nombre de socis es reduí respecte dels primers anys: dels 235 socis el 1886 als 147 del 1904. Aquest fet va portar a la dissolució de la societat el desembre de 1906.

En aquells moments, a Palafrugell hi havia les diferents associacions recreatives, però cap de tarannà catòlic: el Casino La Alianza, el Centre Fraternal, el Centre Obrer, l'Agrupació Catala-

Programa de la vetllada literària musical del Centre de Catòlics, celebrada l'1 de gener de 1905, inclòs en un àlbum mostrari de la Impremta Palé.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Impremta Palé

Programa del concert vocal i instrumental del Centre de Catòlics, celebrat el 19 d'abril de 1903, inclòs en un àlbum mostrari de la Impremta Palé.

Arxiu Municipal de Palafrugell

nista i el Centre Instructiu Obrer. Era una època en què hi havia associacions per a tots els sectors de la població: tapers, carradors, pagesos... i els catòlics també en volien una.

El Casal Popular és la continuació del vell Centre Catòlic; però, així com aquest darrer tingué una clara significació tradicionalista (carlista), el Casal Popular és un cafè evaporat, catòlic, certament, però sense significació precisa. El Casal cultivà, com sempre fa aquest sector, el teatre d'aigua tèbia i els *Pastorets*.

Josep Pla: *El meu país*. Obra Completa. Volum VII. Barcelona: Destino, 1974, p. 595

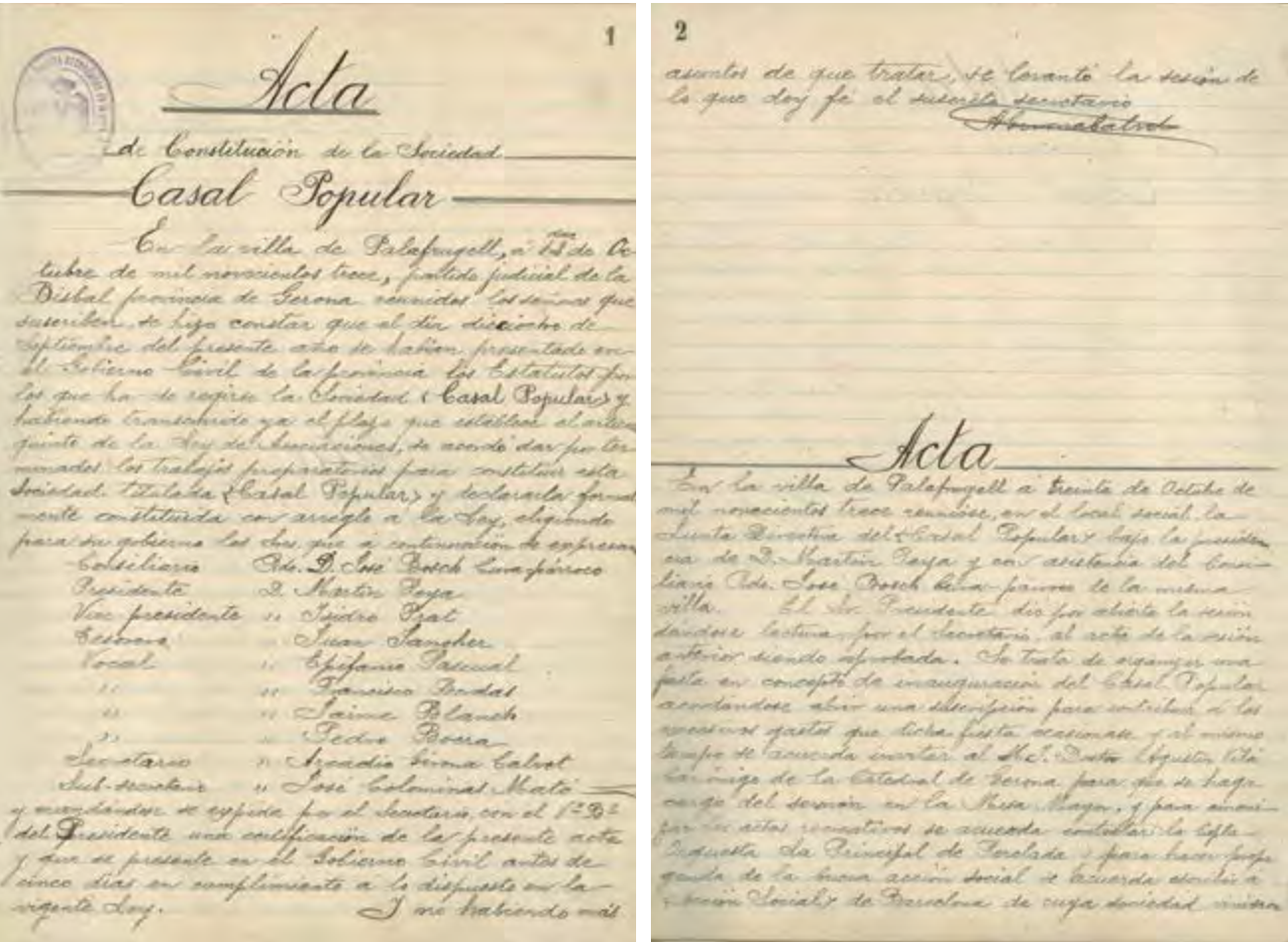
La constitució de les societats del Casal i l'adquisició del terreny (1913)

Mossèn Josep Bosch i Arnau (1873-1950), rector de la parròquia de Sant Martí de Palafrugell des del 1912 fins a 1950, va decidir que era el moment de tornar a tenir un lloc on els catòlics es poguessin reunir. Per aquest motiu, el 1913 es van constituir dues societats: el 23 de maig es creava el Centre d'Acció Social i el 12 d'octubre, la societat Casal Popular. La missió d'ambdues era formar en el catolicisme i propagar-lo, de la mateixa manera que ho havia fet el Centre Catòlic en el seu moment, però, a més, es proposaven obrir les activitats de la parròquia als ciutadans de Palafrugell.

El Centre d'Acció Social tenia una junta formada, majoritàriament, per capellans de la parròquia: mossèn Bosch, mossèn Martí Figueres, mossèn Salvador Torra, mossèn Carles Januer, mossèn Miquel Pagès, Josep Granés, Pere Girbau i Miquel Alsius. Aquesta societat seria la propietària de l'edifici on s'ubicaria el nou casino i s'ocuparia del manteniment de les instal·lacions.

Per l'altra banda, la societat Casal Popular tindria una junta electa anualment, formada majoritàriament per feligresos: mossèn Bosch, Martí Peya, Isidre Prat, Joan Janoer, Arcadi Girona, Josep Corominas, Epifani Pascual, Francisco Bordas, Jaume Blanch i Pere Bohera. El seu objectiu principal seria organitzar activitats que dinamitzessin el local.

El perquè d'aquesta divisió de poders es troba en uns esdeveniments que van tenir lloc uns anys abans, entre 1887 i 1908, en què Ajuntament i parròquia es disputaren la construcció i titularitat del nou cementiri, que acabà sent municipal, quan qui havia comprat els terrenys era l'Església. Així, mossèn Bosch, curant-se en salut, decidí que fos una societat la propietària del nou edifici i no pas ell sol, i que hi hagués dues societats per tirar endavant el Casal.

Acta fundacional de la societat del Casal Popular, que data de 12 d'octubre de 1913.

Arxiu Parroquial de Palafrugell

Paral·lelament a això, el mateix 1913, mossèn Bosch es va vendre el patrimoni familiar que tenia a Sant Gregori i, amb els diners que va obtenir de la venda, el 13 d'agost de 1913 va comprar, per 20.000 pessetes, els terrenys on es construiria el Casal i el camp de futbol. Es tractava de l'horta i l'antiga casa de can Vergonyós, que havien estat propietat d'una llarga nissaga de notaris i eren la seu de l'Ateneu Palafrugellenc.

La idea de mossèn Bosch a l'hora de crear el Casal Popular es basava en l'encíclica papal *Rerum novarum*, publicada per Lleó XIII el 1891. En aquesta carta, dirigida a tots els bisbes, el Papa exposa la seva intenció d'estendre l'obra social de l'Església, d'apropar-se als interessos de les classes treballadores i d'aturar el procés de laïcització de les classes populars que impulsaven els moviments socialistes i anarquistes. Així, mossèn Bosch es proposava un doble objectiu, amb el Casal Popular: d'una banda, volia crear una societat recreativa catòlica, que servís d'alternativa als altres casinos del poble de caràcter laic, i, de l'altra, pretenia desenvolupar una àmplia acció social a Palafrugell.

Carnet de soci del Casal Popular de 1913.

Arxiu Parroquial de Palafrugell

L'Ateneu Palafrugellenc

L'Ateneu Palafrugellenc va ser fundat el 1910 per Josep Barceló i Matas, mestre que va introduir una nova metodologia escolar, basada en una educació integral i en l'aprenentatge a través del contacte directe —el que avui en diríem «treball per projectes» o «aprenentatge competencial»—. Aquesta manera d'ensenyar no fou aprovada per tots els sectors de la població palafrugellenca, especialment els més conservadors, que no veien amb bons ulls la reforma educativa que Barceló i Matas plantejava.

L'Ateneu estava format per diferents seccions: excursionista, esperantista, d'art —subdividida en grup de lectors, dramàtic i coral—, comissió de festes i esports. Aquesta última secció, la d'esports, va ser la que va introduir el futbol a la nostra vila. El primer camp fou cedit pels senyors Miquel, Vincke i Meyer: els terrenys on es construiria la bòbila nova. Però no va ser fins que l'Ateneu es traslladà al carrer de la Caritat quan aquest esport va agafar volada. L'Ateneu va llogar l'horta d'en Vergonyós per utilitzar-la com a camp de futbol i van ser els mateixos jugadors i els aficionats els que van portar a terme les obres d'adaptació del camp. Aquest fet demostra la gran afició que despertava l'esport a la vila. El 1913, van il·luminar la pista i disposaren a tot voltant un espai per passejar i un envelat per als socis. A més, el camp també s'utilitzava per a altres activitats, com la meteorologia, tal com demostra el *Diario de Gerona* del 8 de juliol de 1913, on consta que es va instal·lar un pluviòmetre a l'horta d'en Vergonyós.

Durant la Festa Major de 1913, l'Ateneu va organitzar diferents activitats: campionat de tennis, cursa de cintes, partit de futbol, balls, festes infantils, curses ciclistes i d'obstacles, aviades de

—
El camp de l'horta d'en Vergonyós en la primera època, on jugava l'equip de futbol de l'Ateneu. Més endavant va passar a ser el camp del Casal. Hi podem veure l'antic aqüeducte, enderrocat el 1916.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Futbol Club Palafrugell

globus i focs artificials japonesos. Hi havia vida. I fou aleshores, el 1913, quan mossèn Bosch va comprar l'immoble, amb discreció i rapidesa. Va ser una bomba per al poble, tal com el mateix rector explica a les seves memòries:

En el año 1912 vine a Palafrugell con el único fin de trabajar para la mayor gloria de Dios y salvación de las almas y enseguida me hice cargo de lo difícil y casi imposible que me sería conseguir algo, de no ser la infinita misericordia de Dios. Confiando en ella, no desistí, por mi parte, de hacer cuanto pudiese.

Había un Colegio de Hermanos Maristas, pero tenían muy pocos niños debido al ambiente de la población y a que la casa y Colegio no reunía las debidas condiciones. Los demás Colegios o eran completamente laicos o en ellos se enseñaba catecismo casi solo de nombre.

Para los jóvenes y adultos había dos centros, situados en la plaza pública, que es el lugar más céntrico y hermoso de la villa. Ambos centros tenían locales grandes, espaciosos y con baile o cine tarde y noche los dos, todas las fiestas.

Por si no hubiera bastante aún, se constituyó otra sociedad formada por hombres y mujeres, solteros y casados, con bailes, biblioteca etc. en el local que tiene ahora el Casal Popular y, en cambio y por desgracia, los católicos prácticos, no tenían ni una sola habitación para reunirse ni grandes ni pequeños.

En estas circunstancias, ¿qué podía hacer yo? Solo pedir a Dios que me iluminara para lo que debía hacer, que por mi parte, confiando que Él me ayudara, estaba dispuesto a todo.

Muy pronto se me dijo que el propietario del local de este último Centro, lo vendería y que la casa podría servir de Centro, pero había sobre todo dos dificultades: una encontrar el dinero necesario para comprarla y la otra que no se enterasen los socios del Centro. Para vencer la primera, pedí al propietario Sr Prats que me hiciese el favor de dejarme con hipoteca sobre la propiedad la cantidad de 20.000 pesetas sin que nadie lo supiese y accedió a ello, confiando yo que de un modo u otro podría encontrar lo restante. Para vencer la otra era necesario que nadie se enterase de ello. El propietario vivía en Cadaqués. Fui personalmente allí e hice el contrato enseguida y procuré que se firmase la escritura de compra y la noticia cayó como una bomba en la población...

Al tomar posesión de la casa vimos que no servía para Centro. Otra dificultad casi insuperable, pero teniendo en cuenta del modo que estaba todo, consideré que era necesario pasar adelante. ¿Qué hacer en estas circunstancias?

Vendí dos casas que tenía en mi pueblo, seis vesanas de tierra y una viña; puse en ello todo lo que tenía como sacerdote; pedí a mi prima veinte mil pesetas, que había heredado de su tía; hice otro préstamo de 4.000 pesetas; pedí también que todos los que quisiesen prestarme 100 pesetas les daría el 4% de interés y se las devolvería cuando las pidiesen y así, con todos los sacrificios posibles pude llevar a término lo proyectado, pero eso sí, sin gastar una sola peseta por gusto, sin necesidad durante los cerca de cuarenta años que he residido en esta población.

De este modo pude llevar a término parte de lo proyectado, teniendo la satisfacción de que su valor, según el Arquitecto diocesano es poco más o menos de un millón de pesetas y de que, con la gracia de Dios, cuando sea completado con la escuela dirigida por los Hermanos, será de muchísima utilidad para la parroquia y de mayor gloria a Dios y bien de las almas..••

L'edifici

Per construir el Casal, es va enderrocar l'antiga casa de can Vergonyós (dels segles XVI-XVII), que tenia un gran portal adovellat. Se'n va conservar només una part de la façana, que, durant la Guerra Civil, s'enderrocà i es diu que s'emportaren les pedres a la placeta del Tambor. També es diu que el carrer de la Caritat deu el seu nom als propietaris, precisament, de can Vergonyós, que donaven almoina als pobres de la vila un dia a la setmana des de les dues finestres de la planta baixa de la casa.

L'edifici, una mica enretirat respecte de la línia del carrer, constava de dues plantes, amb dues sales molt grans a cada planta: el bar i el saló. Hi havia també dos patis, algunes dependències annexes més reduïdes, un passadís que conduïa al camp d'esports i subterranis per a magatzems i dipòsits. A l'antiga horta s'hi va construir una pista de patinatge i un camp de futbol. El projecte, a més, preveia la creació de nous espais esportius, com un frontó i una pista de tennis, que mai s'arribaren a construir. També s'hi volia construir, segons diu el diari *Baix Empordà*, un teatre. Això ens fa pensar que, en aquells primers estadis, el saló encara no es pretenia destinar a teatre. L'arquitecte que va fer el projecte fou F. Corretjer i les obres van costar 160.000 pessetes.

Després de reformar l'edifici, el 20 juliol de 1916 a les 11.30 h es va inaugurar el nou centre del carrer de la Caritat, número 66, el Casal Popular, en un acte presidit per Josep Maria Manich.

Dibuix de la façana del Casal Popular, on es pot veure el mur que es va conservar de can Vergonyós. Dibuix de Ferran Vidal, segons l'esbós de Joan Frigola. *Dibuix Ferran Vidal. "El Casal Popular, La Llar de la Parròquia De Sant Martí Oberta a la Vila de Palafrugell", Revista del Baix Empordà (Juny-Agost 2007)*

Celebració de la coberta del Casal Popular. Hi apareixen l'arquitecte Isidre Bosch, mossèn Josep Bosch i Arnau, Josep Girbau (amb un cullerot) i el mestre d'obra Joan Ferrer Dagas 'el Sec', entre d'altres. *Foto L. Casanovas. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell*

Notícia de la inauguració del Casal, publicada en el setmanari Baix Empordà el 21 de juliol de 1916. *Arxiu Municipal de Palafrugell*

Himne al Casal

Un casal t’hem aixecat,
gaia vila empordanesa,
que serà un foyer sagrat
de progrés i de riquesa,
per a nostra joventut
serà deu de fortitud.

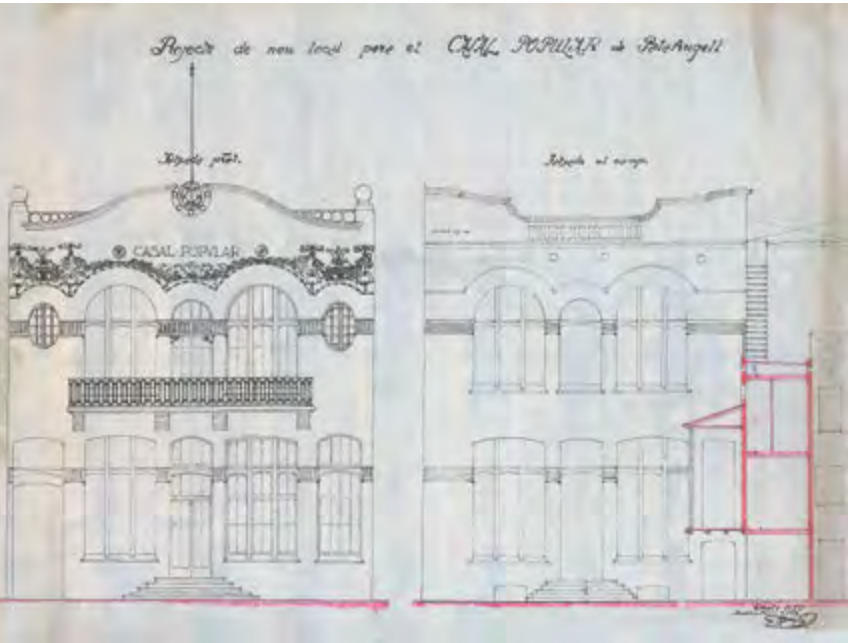
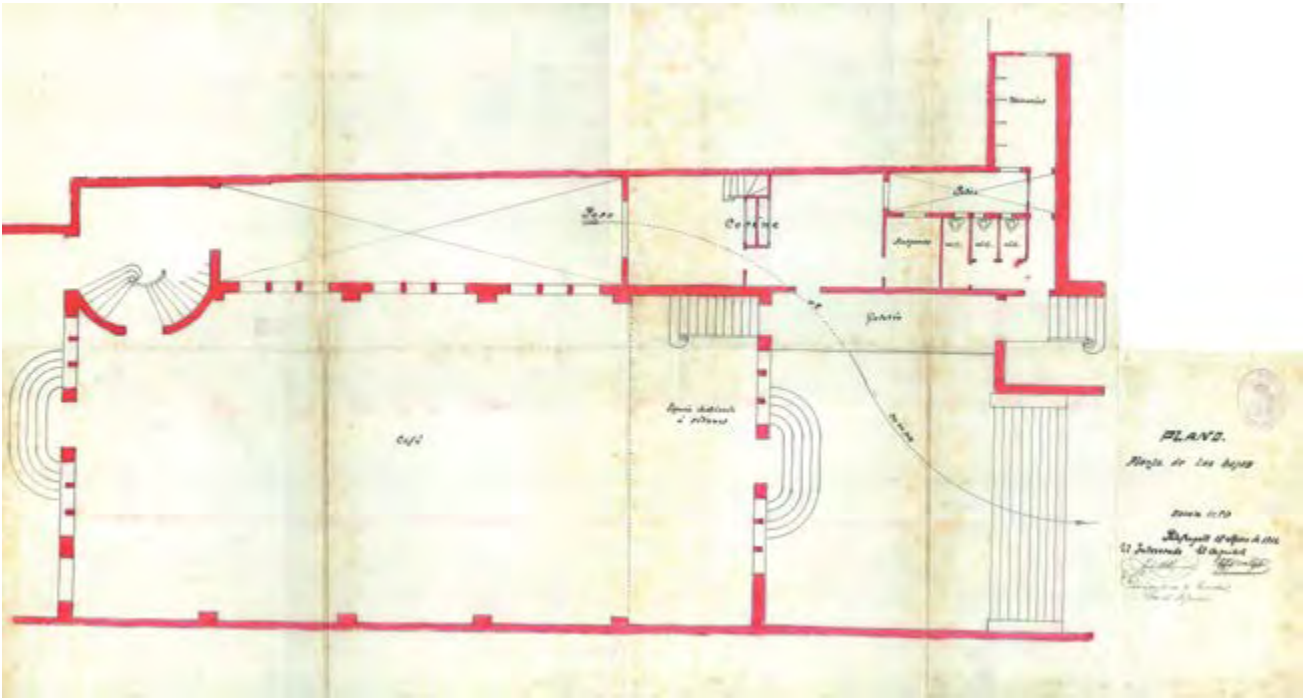
Un casal t’hem aixecat,
gaia vila empordanesa,
per tot cor serà pont pura
de respecte i de cultura,
serà místic brollador
d’heroismes, fe i amor

Lletra: Mossèn Francesc Gay Coll (1889-1936)
Música: Mossèn Miquel Rué Rubió (1864-1926)
Estrenat el 5 de maig de 1917

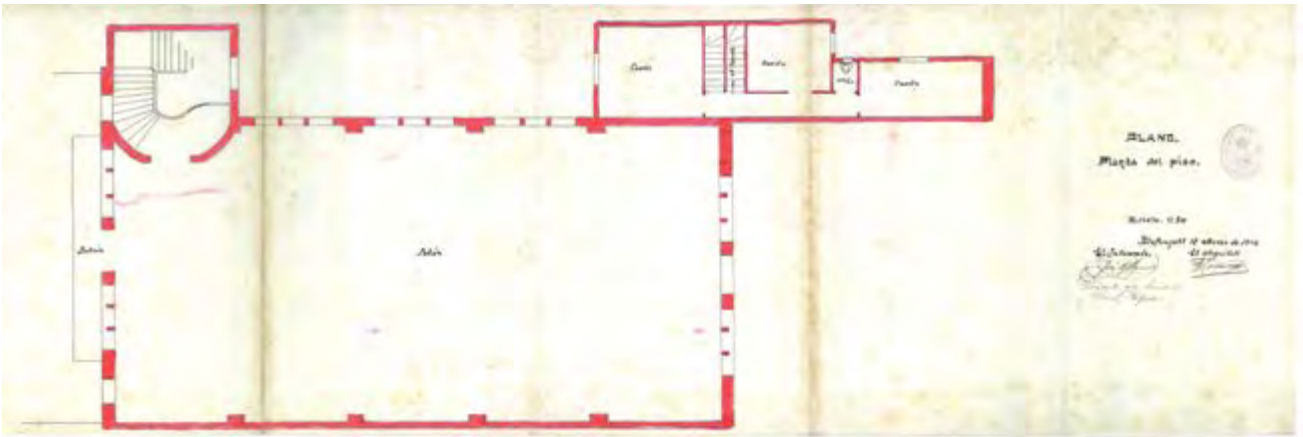

Programa dels actes organitzats amb motiu de la inauguració del Casal Popular dels dies 19 a 23 de juliol de 1916, coincidint amb la Festa Major de Palafrugell.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Biblioteca Pública de Palafrugell

Plànol de la façana del Casal, segons el projecte inicial.
Col·lecció Martí Pagès

Plànols de la planta baixa i de la planta pis de la llicència d'obres particulars sol·licitada per Josep M. Manich Elias, com a president de la societat Casal Popular, i la Junta d'Acció Social per l'enderrocament i aixecament del nou edifici al carrer de la Caritat.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Ajuntament de Palafrugell

Algunes de les activitats
que hi van tenir cabuda
(1913-1936)

El Casal Popular va començar la seva activitat abans de tenir l'edifici del carrer de la Caritat enllestit. Durant els primers anys, la societat realitzava les seves activitats (música, conferències...) a Cal Pallot, a la cantonada entre els carrers Constància i Cavallers. Aquest local havia estat cinema, teatre i, finalment, va ser cafè. Aquí, doncs, va ser on van tenir cabuda algunes de les seves activitats de caràcter social: va ser la seu del Patronat d'Obreres, que oferien formació a les noies treballadores; el març de 1914 s'hi va construir una sucursal de La Caixa de Pensions; s'hi va fundar un Sindicat Agrícola Catòlic; s'hi va crear una biblioteca circulant...

Un cop a l'edifici del Casal, les activitats van continuar: el 1916 va ser seu del Cor Parroquial, dirigit per mossèn Vicenç Piera; s'hi va crear el 1918 la Germandat Popular (que perdurarà fins a 1964), una mútua destinada a pal·liar els efectes de la crisi de la indústria del suro després de la Primera Guerra Mundial, que va deixar centenars de persones sense feina; es van començar a fer casals d'estiu el 1934 per a nens i nenes, promogut per mossèn Manel Ciurana, i amb Maria Esteva i Teresita Marqués com a directores de la secció de nenes; el Patronat d'Obreres hi promou diverses vetllades benèfiques; s'organitzen audicions de sardanes...

D'altra banda, el Casal va començar a tenir secció dramàtica el 1916, amb Manel Nicolau com a director i actors com Miquel Borrell, Josep Prats, Eduard Bruguera, els germans Nicolau, Lluís Prats... I, a partir de 1929, s'hi van començar a projectar pel·lícules. El 1934, s'hi van representar els primers *Pastorets*. I el Diu-

Escena de *La Venganza de Jesús* o *los pastorcillos de Belén* al Casal Popular, que es va representar el Nadal de 1934-1935. Joan Cama en el paper de Samuel, Manel Nicolau com a Lucifer, Esteve Bofill en el paper d'Isaac, Regalat Deulofeu com a Sadoc i Juli Tauler com a Rabadà, entre d'altres personatges. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

Programa de la representació de *Christus*, el 14 d'abril del 1935. Arxiu Parroquial De Palafrugell. Col·lecció Lluís Molinas

menge de Rams de 1935 (14 d'abril), hi va tenir lloc la representació de *Christus*, una passió.

El 1935, hi cantava la Coral Cant Empordanès, dirigida per Enric Padrós i mossèn Josep M. Cervera, que feia d'organista, i presidida per Lluís Bofill. En formaven part Ramon Prats, Carles Mir, Tomàs Casañas, Sr. Deulofeu, Sr. Cama, Assumpció Deulofeu, Sres. Colls, Lluís Bastons... L'activitat d'aquest cor se centrava en caramelles i vetllades benèfiques. Homes i dones sempre actuaven per separat, igual que a les obres de teatre. Es va crear, també, una secció infantil, dirigida per mossèn Cervera.

També s'hi va començar a fer esport, bàsicament futbol. De fet, el 1917 es va fundar la secció d'esports. El Casal va crear un club de futbol propi, que es va anomenar Casal Popular, però que va canviar de nom diverses vegades: Centre Popular d'Esports i Sporting Palafrugell. Les relacions d'aquest club amb el seu precedent, l'Ateneu Palafrugellenc, i el Futbol Club Palafrugell no sempre van ser bones. Per això, el 1924 va tancar-se un acord entre el Futbol Club Palafrugell i l'equip del Casal: el Casal llogava per 800 pessetes anuals el camp de futbol al Futbol Club Palafrugell i aquest absorbia l'Sporting Palafrugell. Aquell mateix 1924, es van realitzar obres al camp: s'hi van construir unes grades de fusta i s'hi va plantar gespa. El 1935, els joves del Grup Avantguardista de Sant Martí van intentar recuperar la secció de futbol del Casal, però només van arribar a disputar alguns partits.

També s'hi van fer altres activitats esportives, com exhibicions de patinatge, sobretot durant la Festa Major, i atletisme. El Club d'Atletisme, fundat el 1925, estava vinculat al Futbol Club Palafrugell. Per a entrenaments i exercicis pràctics, utilitzava el camp de futbol del Casal fins al 1932, quan va desaparèixer per falta de pistes i d'equipaments.

Amb totes aquestes activitats, el 1930 ja comptava amb 300 socis.

Imatges d'abans de la Guerra Civil, d'un grup de joves del poble en ple entrenament d'atletisme.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Família Solés-Plaja

Equip de futbol de Palafrugell, la dècada dels anys 20, al Casal.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Família Solés-Plaja

Equip del juvenil, davant la tàpia que vorejava el camp del Casal, als anys 20.
Foto L. Casanovas. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Família Solés-Plaja

Presidents d'aquesta època (1913-1936)

1916-1915	Martí Peya Bruguera
1916	Josep Maria Manich Elias
1917-1919	Santiago Marcó Pomar
1920	Josep Jofra Fàbregas
1921-1924	Lluís Vilalta Carbó
1925-1928	Joan Janoer Rocas
1928-1929	Miquel Alsius Ricart
1930	Salvi Sendra Bassó, <i>Salvi Carreter</i>
1931-1933	Joan Granés Llacuna
1934-1940	Lluís Bofill Arenas

Josep Piferrer Rigall

El meu pare, com que vivia en el carrer de la Caritat, era el cafè que tenia més a prop. I, abans de la Guerra —jo era petit, aleshores—, el pare anava a prendre cafè i a fer la partida al Casal, amb els seus companys. Quan va acabar la guerra, jo ja era una mica més gran, es va reorganitzar el Casal i jo hi era pel mig, jugant per allà.

El Casal era una cosa que ja venia de lluny. Els catòlics no tenien local propi a Palafrugell i, llavors, es posaven on podien. Havien tingut un local allà on hi ha les galeries Victòria, en un cafè que es deia Cal Pallot. Allà s'hi trobaven diverses agrupacions. Durant una temporada van ser allà on hi ha el Fargi, actualment. Després van anar al començament de la Tarongeta, al bar La Parra. El fet de no tenir local va portar a Mossèn Bosch, un cop arrebat aquí, a buscar un lloc per on reunir-se els catòlics. Aleshores, hi havia molta vida als cafès. Tothom s'hi trobava. Mossèn Bosch hi va donar moltes voltes, a tot plegat. Era un home més aviat lleig i estrany. Era molt intel·ligent i un gran murri.

Josep Piferrer
Foto Núria Anglada

Al camp de futbol del Casal, hi havia hagut una horta, l'horta de Can Vergonyós, que, en aquells moments, era propietat d'un home poc estalviador, que havia heretat el terreny. Mossèn Bosch de seguida va veure que voldria vendre-ho. Hi havia hagut un molí de vent per fer pujar l'aigua fins a l'aqüeducte que portava l'aigua a tot l'hort. Mossèn Bosch ho va comprar amb la intenció de tenir un lloc per reunir-s'hi i ja veuria si hi podia fer més activitats. Així que es va inaugurar el Casal el 1916. Va començar amb unes juntes. Diversos capellans prenen les decisions del Casal i ell es nomenava consiliari. La propietat era de la parròquia i així s'assegurava de no perdre-la.

Durant la Guerra, mossèn Bosch va estar amb les monges de Girona. Aleshores, hi havia dos vicaris, un es deia Narcís i l'altre Ramon, i van poder anar cap a casa seva com si res. També hi havia tots els capellans grans: el de l'hospital, el de l'asil, el de les germanes... La majoria van morir durant la Guerra perquè eren grans. Va quedar mossèn Joan Pi, mossèn Bas —que havia vingut l'any 1935—... Mossèn Bas va ser qui es va començar a organitzar les activitats del Casal.

L'any 1928 el Club de Futbol de Palafrugell feia furor. Hi havia jugadors molt bons. I mira si eren bons que van anar a parar al Barça i a l'Espanyol. És clar, sense ells va minvar la qualitat del futbol de Palafrugell, però venien clubs bastant bons i ja s'havien arreglat les grades que hi havia al voltant del camp.

L'any 1929, mossèn Bosch va fer construir un orgue nou. Aquí hi havia hagut un orgue barroc que funcionava amb manxa. Tant de bo el tinguéssim ara, perquè els orgues barrocs sonaven molt bé. Aleshores, va fer construir a un tal Aragonès, un organista de Girona, un orgue nou. Era gros com tota la tribuna de gran. Hi va haver gent bona que van formar cors, amb homes i dones a qui agradava molt cantar música clàssica i cants gregorians. En aquesta època, va néixer l'Orfeó del Casal, gràcies a mossèn Cervera, que era músic i poeta. Amb el temps i la guerra, aquests cors van anar desapareixent. Un cop acabada la guerra, mossèn Bosch només tenia en ment refer l'església amb pintures murals i va deixar més de banda el Casal, que va tirar endavant mossèn Bas.

Jo em vaig dedicar bastant al teatre. Sobretot als *Pastorets*. Fins i tot vaig arribar a dirigir-los. I vam fer el que vam poder amb l'escenari de què disposàvem.

Hi havia una secció que va tirar endavant el senyor Paulí Martí. I va fer la *Blancanieves*, una còpia de la pel·lícula que s'havia estrenat feia poc. D'aquí va sortir la Maria Cervera, que cantava molt bé les cançons. El senyor Bastons, d'oïda, les va portar al piano. Després es va fer la *Cenicienta*. En aquesta obra, ja hi vaig sortir jo, com a criat. Era la traducció de l'obra, la *Ventafocs*, de Josep Maria Folch i Torres. Va tenir un èxit terrible. Després, es va representar *Colorín Colorado*, escrita per una mestra, la Maria Soler. Llavors vam començar a fer obres de diversos autors, que a alguns van agradar molt i a d'altres no tant, com sempre passa.

M'ho vaig passar molt bé durant aquella època. A més, començava a festejar amb la meva dona, la Paquita Cabezas, que era una gran actriu. Com jo tenia un prestigi més aviat d'actor còmic, ella tenia la capacitat d'interpretar qual-sevol paper que li posessin al davant. ••

D'esquerra a dreta:
mossèn Josep Maria Bas,
mossèn Joan Pi,
mossèn Francesc Vilà.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell*

Espitllera

Mossèn Cervera — Mossèn Cervera és aquell capellà que durant el bienni negre va convertir la trona del primer temple catòlic de Palafrugell en una tribuna antirepublicana — va parlar diumenge a la nit al teatre del “Casal” a una distingida concurrència que s’havia aplegat per a homenatjar-lo. Com és costum en ell va tenir frases brillants i de molt d’efecte. Una d’elles va tenir un èxit formidable i li valgué una salva d’aplaudiments, provocant les més vives demostracions d’entusiasme.

En què consistia aquesta frase? Tot simplement en un desig una mica estrany de Mossèn Cervera. Figureu-vos que tingué l’acudit de dir als feligresos que voldria que les parets del “Casal” fossin de vidre! Com si no fos prou el tenir-hi el teulat de vidre! Com si aquest desig lligués poc ni molt amb les fortificacions que s’acaben de fer a l’església parroquial!...

Retall del diari *Ara* del 18 de juliol de 1936, on es parla de l’homenatge que es va fer a mossèn Cervera.

La Guerra Civil (1936-1939)

La Guerra Civil va ser una mala etapa per al Casal: totes les activitats que s’hi feien es van deixar de fer (excepte el futbol, que va continuar organitzant Paulí Martí) i l’edifici va ser clausurat. El Comitè Antifeixista decomissà el local el setembre de 1936. S’hi instal·là el comitè de guerra i el soterrani es convertí en presó de la CNT, on van ser empresonats eclesiàstics i alguns membres de la junta del Casal i de la burgesia de Palafrugell: mossèn Joan Pi, mossèn Josep Maria Bas, Juli Tauler, Joan Mató, Quimet Esteva, Joan Bordas, Salvi Sendra, Irineu Ferrer, F. Casanovas, Martí Bisbe, Marc Ferrer, Silvestre Galceran, Alfons Galceran, Cèsar Reig, Joaquim Feliu, Pelai Capella, Miquel Capella, Carles Sagrera, Enric Sagrera, Antoni Manich... També hi van ser empresonats Josep Maria Manich (el segon president de la junta del Casal), Pere Abellí, Alfons Capella, Josep Girbau, Josep Maria Manich (fill), Damià Poch i Josep Reig, que van morir a mans dels republicans.

D’altra banda, una trentena de campanes de les esglésies de Sant Martí i d’altres de la parròquia es van guardar durant uns dies al pati del Casal, fins que les van destrossar a cops de mall. També es va enderrocar l’antiga façana de can Vergonyós (ho comentàvem unes pàgines enrere, quan descrivíem l’edifici en el moment de la seva inauguració). Les pedres que se’n van treure van anar a parar a la placeta del Tambor, al carrer de Palamós.

El maig de 1937 la CNT va abandonar l’edifici i l’Ajuntament s’encarregà de l’administració de les instal·lacions, que van passar a ser destinades a ús militar. A partir de 1938, el Casal fou utilitzat com a caserna de les Brigades Internacionals, com altres edificis de la vila, i camp d’instrucció.

Edicte de
Ramir Deulofeu,
alcalde de Palafrugell.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Ajuntament de Palafrugell*

Seguint la línia del carrer de la Caritat, encara es conserven dues columnes que se suposa que són de l'antiga façana de can Vergonyós.

Foto Núria Anglada

La dictadura: Acció Catòlica, el moment daurat del Casal, i la primera davallada (1939-1970)

El 1939 es van reprendre les activitats, coordinades, majoritàriament, per Acció Catòlica, que, fins als anys 60, seria l'organització més important dins el Casal. Amb això, la junta del Casal va anar perdent la força que havia tingut. La societat Centre d'Acció Social va continuar sent la propietària de l'edifici, presidida per mossèn Bosch. Malgrat no ser activa, la junta del Casal continuava viva. Aquests en foren els presidents.

Presidents d'aquesta època (1939-1970)

1934-1940	Lluís Bofill Arenas
1941-1942	Joan Gich
1943	Pere Boera Bach
Aprox. 1945	Narcís Peya Servià
Finals anys 40 - principis anys 50	Salvador Matas Pascual
Principis anys 50	Àngel Badia Trayler
Anys 50	Paulí Martí Clarà (president d'Acció Catòlica)
1966-1968	Josep Cané Deulofeu (president de la JUP)

Un cop acabada la guerra, el Casal tornà a mans de la parròquia. La nova junta es va haver de sotmetre a la llei d'associacions franquista. Tots els càrrecs van ser obligats a adherir-se al Movimiento i tots aquells que eren de dubtosa afeció al règim es van excloure. També els socis que eren contraris a Franco es van donar de baixa. Paral·lelament a això, es va haver de rehabilitar les instal·lacions del Casal. La reparació de tot el que es va destruir va costar 18.053 pessetes. Mossèn Bosch va aprofitar per comprar cadires i taules de marbre (les que hi havia al bar), per valor de 7.500 pessetes.

Trobada de noies d'Acció Catòlica a l'interior del Casal Popular amb les taules disposades al voltant de l'estufa de llenya, als anys 50 del segle xx.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

Acció Catòlica, dirigida per Paulí Martí Clarà, es dividia en diferents seccions, cada una encarregada d'unes tasques: pietat, estudi (formació), propaganda (campanyes), missions (tercer món), caritat (Càritas), catequesi, esports, escoltisme (amb mossèn Ramon Canals al capdavant), biblioteca...

Com dèiem, un cop recuperades les instal·lacions del Casal, l'activitat va tornar-hi. El Club de Futbol Palafrugell va engegar motors el juny de 1943. Aquell mateix any s'hi va començar a jugar a bàsquet. Fou un equip femení, dirigit per Carme Feliu, el que va decidir practicar aquest esport per primera vegada a la vila.

Entre el 1941 i el 1962, hi trobem l'Agrupació Artística, un grup de teatre, amb representacions molt sovintejades i, sobretot, que representen anualment *Els Pastorets*. Com a directors, hi havia el senyor Àngel Badia, que dirigia el grup dels joves, i el senyor Manel Nicolau, que portava el grup dels adults. En part, l'èxit del teatre al Casal fou gràcies a mossèn Josep Maria Bas, que va ser vicari de Palafrugell l'any 1935 i del 1941 al 1987.

Com que l'oferta d'activitats de la vila era molt pobra, el jovent s'agrupava entorn del Casal. A part de les que ja hem comentat, també s'hi feia ping-pong, concursos de pessebres, la Comitativa dels Tres Reis, obsequis de Reis per a famílies necessitades, grup de costura, excursions, rober parroquial... i projeccions de cinema, que van perdre la qualitat que havien tingut abans de la guerra i es van anar especialitzant en temàtica infantil.

Mossèn Josep Bosch va morir el 8 de març de 1950. La junta del Centre d'Acció Social, presidida per mossèn Joan Pi Gispert, va decidir el 15 de juliol d'aquell mateix any cedir la propietat de les instal·lacions del Casal a la parròquia de Sant Martí de Palafrugell i dissoldre la societat.

— Els tres Reis al camp del Casal.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

— Benedicció del banderí de les aspirants d'Acció Catòlica a les escales de l'església parroquial, l'any 1947.

Dalt: Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell
Baix: Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Teresa Pons Cervera

El nou rector, mossèn Francesc d'Assís Colls (1950-1956) va adquirir el 1954 el terreny on es construiria la pista de patinatge. El 1955 es va vendre l'antiga rectoria de la plaça de l'Església, al carrer Verge Maria, i va comprar la rectoria actual, al costat del Casal, al carrer de la Caritat, núm. 68. També va fer alçar la caixa de decorats de damunt de l'escenari, per fer que el canvi d'escenes fos més àgil.

El 1951 hi va començar un nou esport, l'hoquei, promocionat per Enric Janer. Entre el 1954 i el 1958 el seminarista Lluís Sitjas organitzà el casal d'estiu, de nou. D'aquí sorgí un himne del casal d'estiu, amb lletra de Ramon Prats i música de mossèn Esteve Puig.

Himne al Casal

Cantem amb alegria,
fills de Palafrugell,
i avant fem nostra via,
somriu un jorn novell!

Obrim a l'esperança
un demà lluminós,
forjat en la frisança
d'uns altres temps millors.

Cantem amb alegria,
fills de Palafrugell,
i avant fem nostra via,
somriu un jorn novell!

Jesús és nostre exemple,
i en l'esdevenidor
volem del món fer un temple
de pau, treball i amor.

Lletra: Ramon Prats
Música: mossèn Esteve Puig
Estrenada l'estiu de 1955

Equip d'hoquei a la pista del Casal l'any 1954.

Arxiu Municipal De Palafrugell.
Col·lecció Família Solés-Plaja

Pista de patinatge i d'hoquei del Casal Popular. Adquirida el 1954 per mossèn Francesc Colls.

Arxiu Municipal De Palafrugell.
Col·lecció Família Solés-Plaja

Partitura de l'himne del Casal.

Arxiu Parroquial de Palafrugell. Col·lecció Lluís Sitjas

Esmorzar de germanor al Casal Popular dins els actes de la *Semana de la Joven* en Palafrugell, el 23 d'abril de 1950.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Júlia Casanovas Xifró

Programa d'actes de la *Semana de la Joven*, del 1950.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Biblioteca Pública de Palafrugell

Acte institucional al teatre del Casal, amb els símbols franquistes.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

Del casal d'estiu també en va néixer una patrulla d'escoltes, el 1957, gràcies a mossèn Miquel Jordà, mossèn Esteve Puig, mossèn Ramon Canals i mossèn Joan Compte, que foren els que la dinamitzaren.

El 1956 i 1957, el rector de la vila fou mossèn Francesc Vilà. A partir de 1957 i fins a 1985, fou mossèn Josep Oriol. Durant aquests anys, a finals dels 50, Acció Catòlica es va anar desintegrant a tot el país. Per tal de recuperar l'acció d'aquesta agrupació, a Palafrugell es formaren diverses associacions: un grup de l'HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica) i dos grups de la JOC (Joves Obrers Cristians), però cap acabà de reeixir. El 1966 es creà la JUP (Joves Units de Palafrugell), gràcies a l'impuls del vicari mossèn Miquel Masegú. Aquesta agrupació estava formada per alguns dels joves més actius de l'antiga Acció Catòlica. Es va dividir en diferents comissions: esports, art, propaganda, relacions i trofeus. El vicari mossèn Vicenç Fiol va ser un dels personatges més destacats de la JUP. Josep Cané Deulofeu en fou el president. Com que no hi ha constància de cap president de la junta del Casal Popular d'aquella època, el considerem el president del Casal, pel que fa a les activitats, de la mateixa manera que considerem Paulí Martí el seu predecessor, ja que era el president d'Acció Catòlica, que havia dinamitzat la majoria de les activitats dels anys 50. L'última reunió de la JUP de què es té constància va ser el 1968.

Els estius dels anys 60 s'organitzaren concursos de sardanes al camp de futbol, cosa que devia tenir força èxit.

—
Homenatge a quatre músics veterans, organitzat per l'Agrupació Sardanista de Palafrugell, al camp de futbol del Casal, el 26 de febrer de 1978.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Elvira Alemany Arenas*

—
Casal d'estiu de 1954, organitzat per la parròquia de Palafrugell. El capellà és Lluís Sitjas Viñas. Hi apareixen, d'esquerra a dreta i de dalt a baix: Pere Cassé Radresa, Joan Borrell Pons, Lluís Ribas Prats, Pere Carrasco Cortada, Lluís Sitjas Viñas, Carles Francesch Boschdemont, Enric Baserba Puigdevall, Lluís Jofra Corominas, Joaquim Ruiz Ferrer, Lluís Maimí Casanovas, Joan Josep Casellas Ferrer, Albert Lloret Pagès, Josep Maria Pruneda Casabó, Francesc Cama Rivas, Antoni Mir Amich, Manel Carrasco Cortada, Francesc Nadal Poch, Pere Freixas Garreta, Narcís Massó, Francesc Rocha Santos, Lluís Serra Garcia, Pere Padrós Sais, Lluís Gich Viñas, Antonio Borrego, Victor Dolz Solés, Carles Linares Ferrer, Josep Maria Esteva Ortells i Joan Padilla Gómez.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Francesc Cama Rivas

—
Grup d'alumnes del Garbí (Prats de la Carrera) el 1970, amb Joan Vilardell, al camp del Casal.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell.
Cessió de Lluís Masdeu Benítez.*

Revifalles i la segona davallada (1970-2004)

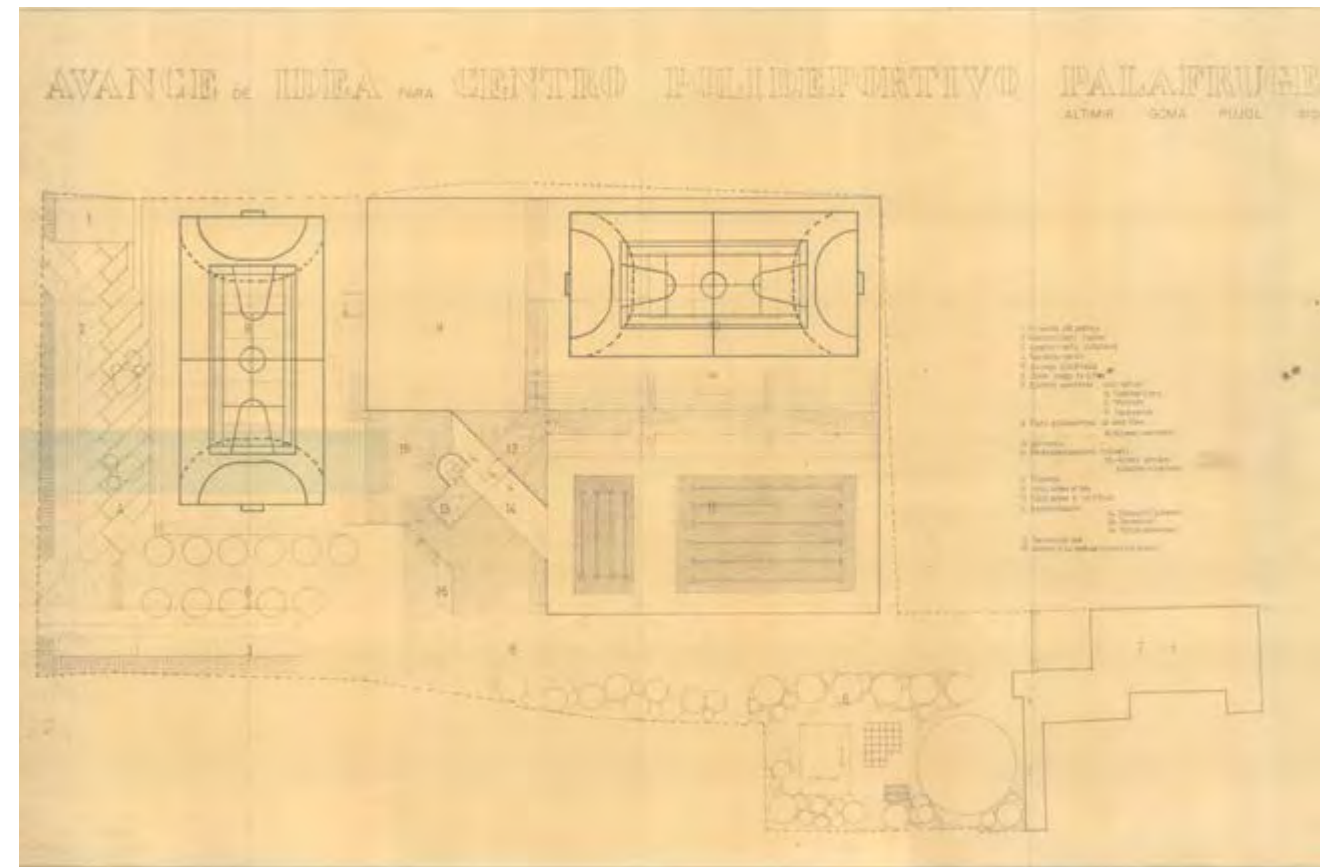
Després de tant temps sense que la junta del Casal Popular es reunís, ja ningú sabia qui en formava part, tal com explica Josep Maria Soler o, com diu *El Correo Catalán* del dia 14 de juny de 1975: «*La inoperancia de esta junta era tal que los miembros de la misma habían dejado prácticamente de actuar. Ya no se convocaban reuniones ni se tomaban decisiones importantes, a pesar de que el Casal reúne condiciones inmejorables para realizar actividades importantes y beneficiosas para niños, jóvenes y mayores*».

Com que hi havia un grup de palafrugellencs amb ganes de tirar endavant el Casal i de portar a terme un projecte de remodelació, es va constituir l'Associació Casal Popular el 16 d'abril de 1973, amb Josep Bonay Solés com a president.

La junta estava formada per Joan Saurí, Joan Bofill, Francesc Frigola i Josep Maria Soler. Tan bon punt la junta va estar constituïda oficialment, van moure fils per poder tirar endavant el projecte que havia de canviar completament el camp de futbol: s'hi volia construir una piscina, un gimnàs, una pista poliesportiva... Finalment no es va portar a terme la remodelació per discrepàncies amb la parròquia, que va preferir mantenir les instal·lacions tal com estaven.

La carta que la junta va rebre del Bisbat, responent a la proposta, deia:

- 1) que el capellà podia decidir sobre els membres de la junta,
- 2) que tenien un pressupost de 250.000 pessetes anuals,
- 3) que no es podia tocar el camp de futbol,
- 4) que el capellà havia d'aprovar totes les obres que es fessin al Casal
- i 5) que la junta no podia “hipotecar” el Casal.

Plànol que porta per títol “Avance de idea para centro polideportivo Palafrugell”, dels arquitectes Altimir, Goma, Pujol. Data dels anys 1973-1974. Va ser promogut per la junta gestora de l'Associació Casal Popular formada per Josep Bonany Solés (president), Joan Saurí, Joan Bofill, Francesc Frigola i Josep Maria Soler. Projecte no realitzat.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Josep Maria Soler

Amb aquesta resposta, quedava totalment clar que no es podia tirar endavant la reforma que proposaven.

L'última reunió de la junta va ser el 5 d'agost de 1974 i el juny de 1975, com que no s'havia tirat endavant la remodelació, van enviar una carta als socis en què explicaven que dimitien.

Josep Maria Soler Prats

La meva relació amb el Casal no només és a través de l'hoquei, sinó que hi ha una part que potser és més desconeguda. Als anys 70, el rector era Mossèn Oriol i Clos i, de capellà, també hi havia mossèn Bas. Va arribar un moment en què va venir de vicari mossèn Lluís Vilà i mossèn Martí Alabau. Eren dos vicaris joves, treballadors i molt trempats. Mossèn Lluís Vilà era el més preocupat per qüestions d'infància i joventut, i va trobar unes quantes persones, entre les quals hi era jo, per veure si volíem fer una junta del Casal, perquè no hi havia una junta pròpiament dita. En vam formar una amb, bàsicament, tres persones: en Josep Bonay, que era el president; en Joan Saurí, que va ser el vicepresident; i jo, com a secretari. Aquesta junta, que es devia fer cap als anys 70 –entre el 74 i el 76–, tenia dos grans objectius, segons la meva opinió: d'una banda, procurar per l'estat del Casal, de les instal·lacions, cosa que comportava temps i diners; i, de l'altra, reactivar altres activitats que s'hi feien: l'hoquei ja tirava, el patinatge també, el

Josep Maria Soler Prats
Foto Núria Anglada

bàsquet s'havia aturat, el futbol ja era a l'estadi, l'handbol estava començant al Garbí de la mà de Josep Maria Mora... El que vam procurar, doncs, va ser que aquests esports tinguessin un espai al Casal, per fer reunions de junta o el que fes falta. Es va intentar que el bàsquet tornés a funcionar, però no es va aconseguir i no ho va fer fins anys més tard. També vam posar una taula en una sala que hi havia a l'entrada del Casal, per al ping-pong.

Vam parlar amb en Martí Regincós i en Pitu Naya, i van començar a jugar a ping-pong en aquella sala i a tenir nens que hi juguessin. Encara recordo quan van fer l'escut del Club Tennis Taula. Resulta que l'escut de l'hoquei l'havíem fet un dia a l'hora del pati en Joan Vilardell i jo, i al cap de poc temps en Martí Regincós va fer l'escut del ping-pong molt semblant: en comptes de dos estics, hi ha dues pales. D'altra banda, també volíem promoure l'handbol i en Josep Maria Mora ja estava tirant endavant aquest esport al Garbí. Li vam dir de fer una cosa unitària, perquè la qüestió era crear ambient i moure mainada. Total, que les primeres porteries que va tenir el Club Handbol Garbí les vam fer des de la junta del Casal. O sigui, que del Casal no va sortir el club d'handbol, però sí que vam ajudar-lo, de la mateixa manera que ho vam fer amb el ping-pong. També havíem promocionat coses per a l'excursionisme. En aquesta època, doncs, el Casal va procurar promoure activitats per als joves i intentar que les que ja funcionaven continuessin.

També cal dir que des de feia molts anys que, al Casal, els *Pastorets* que s'hi feien eren els d'en Folch i Torres. Però, hi va haver un any en què es van representar els d'en Puig. Van durar un any o dos. I hi ha moltes anècdotes d'això. Per exemple, ell no podia veure mossèn Bas, perquè hi posava pegues, doncs, al mig dels *Pastorets*, un pastor deia a l'altre «On vas? On vas?» i ell ho feia remarcar més: «On vas, Bas?». Amb aquests *Pastorets* es va activar la part del teatre, ja que hi havia mainada que hi havia començat a sortir i que va continuar participant-hi. Amb el cinema, poc hi vam poder fer, perquè era el terreny de mossèn Bas, que feia de taquiller i una mica de tot.

Vam tirar endavant, també, el moviment Rialles de Catalunya. En aquell moment predemocràtic, començaven a aflorar els espectacles en català per a la mainada. A Olot, amb la meva dona, vam veure un espectacle i vaig pensar que estava molt bé i que s'havia d'intentar tirar endavant a Palafrugell. Ho vaig presentar a en Naya i vam dir que com a Casal s'havia de promocionar. Vaig parlar amb el coordinador de Rialles a Catalunya, que aleshores era a Terrassa. I es veu que en Quim Turró, que era del grup de Festes de Primave-

ra, també s'havia interessat per promoure Rialles a Palafrugell. I vam promocionar entre tots dos la primera reunió per donar a conèixer el moviment. Vam ser una quinzena de persones. En Joan Vilardell va ser el primer president. I s'hi va fer els primers espectacles, i crec que hi va néixer el grup de música d'en Xevi Pagès: Mercuri.

L'altra part important que va fer la junta va ser intentar arreglar les instal·lacions. L'interior del Casal es veia degradat. Es podia pintar o el que fos, però hi calia una intervenció gran. El que era imminent era millorar les instal·lacions esportives, perquè, en aquell moment, el camp del Casal estava declarat com a zona d'equipament esportiu i no s'hi podia fer res més, urbanísticament parlant. Aleshores, a Madrid, com a *delegado nacional* d'Educación Física y Deporte hi havia un senyor que es deia Joan Gich Bech de Careda, d'Agullana. Amb un altre d'aquí Girona, vam intentar arribar a parlar amb el senyor Gich i ens va prometre que, si nosaltres fèiem un projecte per a Palafrugell, ells donarien la meitat del cost. Es tractava de fer que l'altre 50% es cobrís entre la Diputació, l'Ajuntament i, si calia, entitats o persones privades. De tot això no hi havia res escrit, era de paraula i prou. El senyor Bertran, de la fàbrica de suro, en saber que era una cosa per a mainada, ens va dir que hi posava, d'entrada, dos milions de pessetes, cosa que ens cobria el cost inicial. Hauria estat un disbarat fer això, perquè es comptava el cost de construir-ho, però no el de manteniment. Era una il·lusió i prou, perquè, al mig del poble, hauria estat fantàstic tenir-hi l'equipament esportiu, tot concentrat allà mateix. I s'hauria mantingut el sentiment aquest del Casal que hi

havia abans: la mainada podia anar a peu al Casal i ho tenia tot allà. Aquest projecte hauria canviat del tot la vida del poble.

L'avantprojecte incloïa una zona de jocs infantils, on hi havia la pista de patinatge, una piscina, una pista descoberta i una de coberta, i una petita zona d'aparcament de cotxes. Això ens va portar molta feina i maldecaps. Vam anar amb el bisbe, perquè, és clar, nosaltres estàvem fent tots els tràmits, però eren terrenys del bisbat, així que havia de ser ell qui signés els papers. Però ja hi estava d'acord. Va resultar que, de cop i volta, el rector de Palafrugell, mossèn Oriol, va dir que no es podia fer perquè eren massa diners. Es va enfadar amb els vicaris i tot. Devia parlar amb el Bisbat i va dir que, com a parròquia, no ho veia bé. Total, que ens va reunir, el rector, que va dir: «*La Junta del Casal Popular actual solo puede tener un presupuesto de 70.000 pesetas anuales*». Per tant, no podíem fer tot això. Sembla que els diners que ens havien d'arribar procedents de la Delegación van anar a parar al Club Tennis Palamós. Però ves a saber! Això són coses que es diuen.

Després d'això, vam anar amb el bisbe i li vam presentar la nostra dimissió, com a junta. Al cap d'uns anys, cap als 90, mossèn Oriol va voler fer l'orgue de l'església, que va costar uns dos milions de pessetes. Mossèn Oriol era una mica garrepa, però abans de retirar-se, va decidir que havia de fer alguna cosa per a la parròquia. I, llavors, suposo que li devia saber greu no haver deixat remodelar el Casal i va dir al vicari si es podia fer una petita junta per gestionar 700.000 pessetes, em penso, i destinar-los a millorar les instal·lacions. Ens va agafar en Gabriel García, en Fidel Ferrer i a mi. Vam creure que el primer que s'havia de fer eren els lavabos. En vam fer uns de nous a dalt. També vam remodelar la façana. Allà ens vam polir els diners que ens havia donat. A més, vam procurar que totes les entitats que es concentraven al Casal poguessin disposar d'una sala de juntes en condicions, amb un armari per a cada entitat.

Me'n recordo que quan vam fer aquesta última reforma, vam demanar a l'Ajuntament si hi podia haver enllumenat a la plaça de davant del Casal. I des de l'Ajuntament, en Joan Lloveras ens va dir que l'espai que hi ha entre la línia del carrer i la façana del Casal era de titularitat privada, de la parròquia, i no pas municipal. Així que, en principi, no s'hi podia posar enllumenat públic. Tot i això, van fer els ulls grossos i ens hi van posar llums...

El 1981 es va constituir una nova junta, formada bàsicament per parels vinculats a l'esplai i les colònies parroquials. El seu president fou Gabriel García Barberà. Una de les activitats principals que es portaren a terme durant aquesta època fou la campanya *La Caixa a les escoles*. També s'intentà adequar mínimament les instal·lacions. El 1988 es va escollir com a president Albert Juanola Boera.

El 23 de gener de 1981 es va constituir el primer Consell Pastoral de la parròquia de Sant Martí. I el 1985 mossèn Josep Oriol deixà la rectoria de Palafrugell i l'ocupà mossèn Josep Quer. En aquesta època va ser quan es va començar la relació amb Palavisí. També fou en aquest moment que es van construir unes sales més, aprofitant que el sostre de la planta baixa era molt alt. Així, es va fer una tercera planta amb una sala per al ping-pong i quatre habitacions per fer-hi catequesi. A més, es va tornar a organitzar el casal d'estiu, aquest cop municipal (1991-1999), i s'hi van començar a fer cursos per formar monitors de lleure. El camp de futbol s'utilitzava com a pati de l'escola Prats de la Carrera i, a l'estiu, es convertia en aparcament. Altres entitats l'utilitzaven, com el grup infantil i juvenil La Garoina o Rialles, que va portar a terme una intensa tasca en benefici dels nens.

Presidents d'aquesta època (1970-2004)

1973-1975	Josep Bonay Solés
1981-1987	Gabriel García Barberà
1988-1997	Albert Juanola Boera

Programa de Rialles, de 1983.
Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Biblioteca Pública de Palafrugell

Carnet de soci del Casal, de 1995.
Arxiu Parroquial de Palafrugell

Monitors del casal d'estiu de 1994.
Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell. Cessió de Lluís García Olave

Activitats infantils al Casal, als anys 90.
Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell.
Cessió de Lluís García Olave

emissions el 18 de març de 1993. El 1995, amb el contracte de lloguer ja extingit, Olivares es va negar a abandonar la sala del teatre i va interposar demandes judicials a l'anterior director de Palavisó, Josep Bofill, i al rector, mossèn Martirià Brugada. Van haver de passar dos anys i diverses denúncies fins que Palavisó no va tornar la clau de la sala a mossèn Martirià.

Aquell mateix any, el 1997, es va dissoldre la junta del Casal, després d'intentar revitalitzar el Casal, sense èxit, i davant la proposta parroquial de remodelació íntegra del Casal. El Consell Parroquial va assumir la gestió del Casal.

Albert Juanola Boera

Vaig ser president de la junta del Casal del 1988 al 1997, diria. I vaig coincidir amb mossèn Josep Quer i mossèn Martirià. En aquella època s'hi feien diverses activitats: hi havia Càritas, catequesi, la penya del Barça, el Club Futbol Palafrugell, futbol base, va ser seu del Calella de Futbol, pati d'esbarjo del Prats de la Carrera, el ping-pong, billar, bar, el GRAMC –una organització a favor de la immigració–, casal d'estiu, colònies parroquials, Palavisó, reunions de botiguers, d'escoltes... Però nosaltres no hi interveníem, en tot això.

Per la nostra part, vam intentar fer més oci i activitats, per intentar recollir diners i socis. D'aquí la campanya *Recuperem el Casal* de 1996, que pretenia dinamitzar el Casal i fer-hi més activitats, ja que estava en de-

Albert Juanola Boera
Foto Núria Anglada

Pista de patinatge,
amb el Casal vist
des de darrere.

Foto Martí Pagès

cadència. Volíem recuperar tot allò que havia estat el Casal per a molts palafrugellencs, però, de tota manera, en fèiem d'altres, d'activitats, paral·leles, com el casal d'estiu. Amb aquesta campanya, també hi entrava la part econòmica per poder remodelar el Casal i millorar-ne aspectes.

I després ja hi va haver el projecte que es va tirar endavant. De tota manera, inicialment, era un projecte més complicat: em sembla que es volia urbanitzar i fer-hi molta més cosa. Això va dividir l'opinió pública i hi va haver una campanya en contra. Per la nostra part, i ja d'acord amb mossèn Martirià, vam plegar. La junta es va diluir. Ja no tenia sentit continuar. La junta era per portar les activitats; si canviava de rumb i s'hi volia fer una altra cosa ja no hi teníem res a fer. ••

El gener de 1998 es fa una proposta de remodelació que es basa en una permuta amb una constructora, que, a canvi dels 10.000 m² del camp de futbol, el Casal i la rectoria, construiria un nou Casal i una nova rectoria. Al camp de futbol, doncs, s’hi construirien habitatges, un pàrquing subterrani, hi hauria espai per a botigues, tres sales de cinema, una llar de jubilats i un alberg de joventut.

El projecte, que va ser rebutjat pels veïns, fou elaborat per l’arquitecte Normon Cinnamon, però no va tirar endavant. Es creà la Plataforma per la Defensa del Casal de Palafrugell, que entregà 600 firmes en contra de la destrucció del Casal.

L’estiu del 2002 el Consell Parroquial va fer una recollida de signatures de suport al projecte de renovació del Casal i va deixar-ne constància al registre de l’Ajuntament de Palafrugell. Es van recollir 1.500 signatures. El projecte que es presentà el 2004 incloïa la construcció d’un aparcament subterrani, espais verds, un camp de futbol i d’un pavelló d’esports per a una doble funció: d’una banda, l’utilitzaria l’escola Prats de la Carrera, que aleshores anava al camp de futbol a l’hora del pati; i de l’altra, havia de servir a tot el centre de la vila.

Aquest projecte va quedar enrere i no va ser fins al maig del 2005 que es va signar l’acord definitiu entre la parròquia, l’Ajuntament i l’empresa que remodelaria el Casal, Preverga Consulting SL, i la rectoria.

Aquest acord es basava en l’edificabilitat del camp de futbol. Com que el terreny era considerat urbanitzable, la idea inicial fou buscar una constructora que remodelés el Casal a canvi dels terrenys del camp de futbol, on podien edificar.

Entrada del bar des de la pista de patinatge, amb el jardí.
Foto Martí Pagès

Entrada del bar des de la pista de patinatge.
Foto Martí Pagès

Plànols de les tres plantes del Casal, just abans de la remodelació.
Col·lecció Martí Pagès

Aleshores, l'Ajuntament va considerar que hi havia d'intervenir per evitar que aquesta zona del centre del poble es convertís en blocs de pisos.

L'Ajuntament va proposar fer una permuta entre el camp de futbol i una parcel·la de 9.000m² a la zona del Bruguerol, també edificable. Així, la pista de patinatge i el camp de futbol passaven a ser municipals i es convertiria aquesta última zona en aparcament, excepte el terreny on s'havia de construir el pavelló, que continuava sent parroquial.

—
Túnel pel qual s'accedia
al camp de futbol,
des del carrer de la Caritat.
Foto Martí Pagès

—
Sala del teatre
just abans de la reforma.
Foto Martí Pagès

—
Soterrani del Casal,
utilitzat, en els últims temps,
abans de la remodelació,
com a traster.
Foto Paco Dalmau

—
Lluís Masdéu Benítez, l'últim conserge encarregat del bar del Casal,
el 21 de desembre del 2005.
Foto Paco Dalmau

—
Part de la pista de patinatge
que toca al Casal
i els vestidors.
Foto Martí Pagès

—
Façana principal del Casal,
just abans de començar les obres
de remodelació.
Foto Rosa Maria Lloveras

La reforma i l'actualitat (2008)

El 2006 s'obtingué el permís d'obres i el 19 de març del 2007 es va fer l'acte d'inauguració de les obres, pressupostades en 2,6 milions d'euros. Hi van participar el bisbe de Girona Carles Soler, el rector mossèn Martirià Brugada, l'alcalde Lluís Medir i el tinent d'alcalde Juli Fernández, l'arquitecte Martí Pagès i el promotor Narcís Roche. El projecte preveia la remodelació de la rectoria i del Casal i la construcció d'un pavelló a l'angle sud-oest del camp de futbol, a tocar del carrer Anselm Clavé.

El 21 de juliol de 2008 es van inaugurar les noves instal·lacions, amb la presència del bisbe de Girona Carles Soler, el bisbe emèrit de Girona Jaume Camprodon, l'alcalde Lluís Medir, el president del Consell Comarcal del Baix Empordà Ricard Herrero, el tinent d'alcalde Sergi Sabrià, el diputat del Congrés Juli Fernández i el diputat del Parlament de Catalunya Xavier Dilmé.

La remodelació ha preservat l'essència de l'edifici. Originàriament, eren dues plantes, però amb el pas dels anys s'hi havia anat fent reformes, per adaptar el Casal a les necessitats de cada moment. Per exemple, es va dividir la planta baixa en dos nivells. Així, es van enderrocar els cossos annexos a l'edifici principal i la caixa de decorats, que sobresortia de l'alçària de l'edifici. Es va construir un nou volum adossat a l'angle sud-oest del Casal, més o menys allà on hi havia l'habitatge del conserge. Es va mantenir la divisió de l'antiga planta baixa en dues, per tal d'aprofitar més l'espai. El canvi més destacable és el pas de vianants, que fins al moment de la remodelació era a tocar de la rectoria, mentre que, quan es va fer la reforma, es va conside-

—
Enderroc de la caixa de decorats
i de l'habitatge del conserge.
Foto Martí Pagès

—
Vista de la façana del Casal, amb les obres de remodelació iniciades.
Foto Martí Pagès

—
Escenari de la sala del teatre del
Casal, sense la caixa de decorats.
Encara s'hi pot veure la caixa
de l'apuntador i el logotip de
l'agrupació teatral.
Foto Martí Pagès

rar que calia que fos més ample i que seguís la línia del carrer Quatre Cases. El nom d'aquest pas és ben significatiu: Mossèn Josep Bosch i Arnau. L'antic passadís es va suprimir, per unificar els patis de la rectoria i el Casal. Cal destacar, també, les lletres de la façana: Casal Parroquial. Mossèn Martirià, el dia de la inauguració del Casal remodelat, va remarcar que el Casal era parroquial i no pas popular, i que les instal·lacions acollirien les activitats pròpies de la parròquia, però que també s'obriria a grups i associacions locals.

Pel que fa a l'interior de l'edifici, s'hi va construir un vestíbul, de doble alçària, tal com era originalment, i una gran sala d'actes, amb capacitat per a 140 persones. A la planta baixa també s'hi va preveure un espai per a la botiga de Càritas, l'Imperdible, amb accés pel pas públic. Es van mantenir les escales que pujaven al primer pis, on, després de la remodelació, s'hi va fer una zona de despatxos i sales de reunions. Al segon pis, on hi havia el teatre, s'hi van fer compartiments per a utilitzar com a aules per a catequesi. També s'hi va adequar una sala per al magatzem de roba de Càritas.

Pel que fa al pavelló que estava projectat, havia de tenir dues pistes poliesportives i, sota la pista, hi havia d'haver el magatzem de mobles del Terrabastall. Al final, però, la crisi econòmica va impedir que es portés a terme la construcció d'aquest volum, que havia de portar per nom Mimoun Zirar, en record al nen que va morir l'octubre del 2003 al camp de futbol, quan una porteria que no estava clavada a terra li va caure al cim durant una hora del pati.

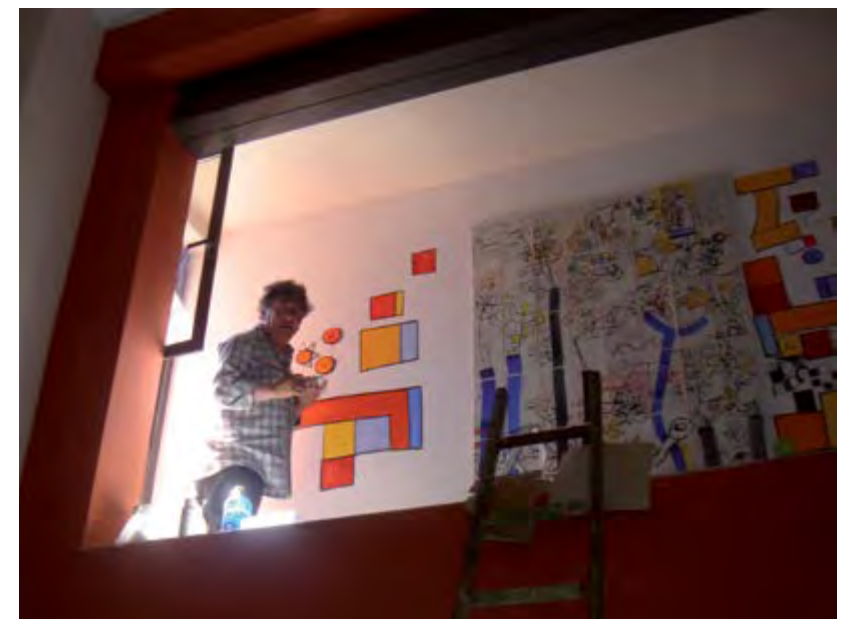
El camp de futbol també es va reformar: va passar a ser aparcament municipal amb accés pel carrer Anselm Clavé. D'entrada, el 2008 s'hi van fer 111 places. Després, es va ampliar amb el terreny on hi havia d'anar el pavelló no construït —l'Ajuntament va canviar aquest terreny per

Preparació dels mòduls que es convertirien en aules, al pis superior.
Foto Martí Pagès

Sala de l'antic teatre, durant la remodelació.
Foto Paco Dalmau

Tano Pisano ultimant els detalls del mural de la part superior de l'entrada a la sala polivalent.
Foto Martí Pagès

la pista de patinatge, que torna a ser de la par-ròquia—. Es va asfaltar i es van enderrocar els vestidors i les graderies, per 58.000 euros.

Des del juny del 2008 el primer pis del Casal remodelat és utilitzat per Càritas Parroquial, que organitza diferents activitats a les instal·lacions: reforç escolar SIE (Servei d'Intervenció Educativa), SAI (Servei d'Atenció als Immigrants), SOL (Servei d'Orientació Laboral), acolliment, cursos d'integració laboral, Imperdible (servei de roba de segona mà), catequesi parroquial... Estava previst que hi hagués un espai per al Terrabastall (servei de mobles usats), en un annex al pavelló, però no ha estat mai una realitat.

Sala polivalent del Casal.

Foto Martí Pagès

Antiga pista de patinatge, amb l'emblema del Futbol Club Palafrugell.

Foto Martí Pagès

Façana del Casal, lluint nova imatge.

Foto Martí Pagès

El campanar de l'església de Sant Martí de Palafrugell des del pis de dalt del Casal, durant la remodelació.

Foto Paco Dalmau

—
Entrada de la sala polivalent,
amb el mural de Tano Pisano,
el dia de la inauguració de la reforma.
Foto Deu Din. Arxiu Parroquial de Palafrugell

—
Aula de repàs escolar, al primer pis.
Foto Lluís Prats. Arxiu Parroquial de Palafrugell.

—
Aparcament del camp de futbol.
S'hi pot veure el terreny on
s'havia de construir el pavelló,
que no s'arribaria a fer, a tocar
del carrer Anselm Clavé.
Foto Martí Pagès

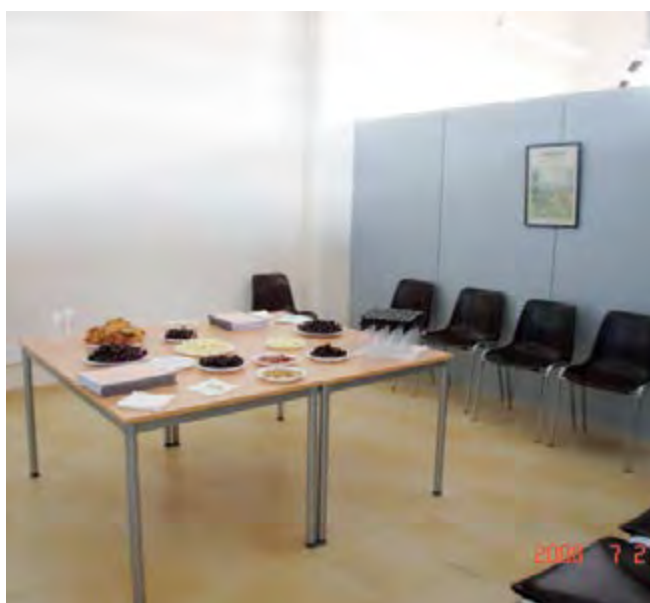
—
Una altra de les
aules del primer pis
destinades al repàs
escolar.
*Foto Lluís Prats.
Arxiu Parroquial de Palafrugell*

—
Inauguració de la reforma del Casal,
amb la presència del bisbe de Girona
Carles Soler, l'alcalde Lluís Medir
i el rector mossèn Martirià Brugada.
Foto Deu Din. Arxiu Parroquial de Palafrugell

—
El dia de la inauguració de les noves instal·lacions,
el passadís del segon pis, ple de gom a gom.
Foto Deu Din. Arxiu Parroquial de Palafrugell

—
Una de les sales de catequesi,
el dia de la inauguració.
Foto Lluís Prats. Arxiu Parroquial de Palafrugell

—
Rober de Càritas parroquial,
instal·lat al segon pis del Casal.
*Foto Lluís Prats.
Arxiu Parroquial de Palafrugell*

Martí Pagès Boix

S'havia parlat de fer-hi moltes coses, al Casal. Als anys 90 hi va haver reunions per revitalitzar el Casal, però això comportava moltes despeses: l'edifici estava fet pols, les instal·lacions eren totalment obsoletes, no hi havia ascensor, la sala de dalt no podia tenir ús de teatre perquè les normatives ho impedien... i tot s'havia de fer amb diners del Casal.

I llavors va ser quan va sortir, a través d'en Marià Júdez, la proposta de la permuta. Als anys 90, el pla general permetia edificar en el Casal. Això implicava que, si s'hi feien pisos, s'hi podia fer un pavelló. Anteriorment a això, també s'hi havia volgut fer alguna cosa. I hi havia implicat, també, el Garbí, perquè els faltava espai –encara no tenien el pacte amb el Vedruna– i els feia falta un pavelló. Bé, el col·legi feia

Martí Pagès Boix
Foto Martí Pagès

servir el camp de futbol. I va ser quan va morir aquell nen amb la porteria que li va caure a sobre.

Vaig dibuixar un pavelló per al camp de futbol del Casal, perquè hi havia una permuta amb l'empresa Preverga, a canvi d'una finca. Hi va haver molta moguda i es va dir que els pisos es fessin als afores i que el camp de futbol quedés com a zona verda. Això va ser quan hi havia en Frederic Suñer d'alcalde. A canvi, hi havia d'haver un pavelló poliesportiu, però va venir la crisi i se'n va anar tot a rodar. Aleshores, van canviar el sòl que havia d'ocupar el pavelló, que passava a ser de la parròquia, a canvi del terreny de la pista d'hoquei (que havia de ser municipal). Es va fer marxa enrere i la pista d'hoquei va tornar a ser parroquial. I, allà, s'hi havia d'edificar, també. Hi havia d'anar la botiga del Terrabastall i, a dalt, un espai de la parròquia que es podria llogar per fer-hi un restaurant o un bar. Això hauria donat molta vida. El que passa és que no hi havia espai per fer-ne un dins el mateix Casal.

Tinc entès que originàriament l'edifici estava dividit en dos espais a doble alçària. I després es va construir una sala a mà dreta, després de pujar els escalons que hi havia a l'entrada (que ara ja no hi són). En aquesta sala hi havia una volta, que s'ha conservat allà on hi ha ara el passatge, tot i que hi ha unes planxes a sobre. I a mà esquerra hi havia un petit despatx on mossèn Bas venia les entrades. I el cafè era molt alt i s'hi veien les bigues, unes bigues que potser feien 80 centímetres d'alt. Encara hi són. A tota la primera planta són visibles. Llavors, a la sala del cafè, a mà esquerra, hi havia una sala que portava als lavabos i unes escales que portaven a l'habitatge del conserge i al teatre. Els que fèiem teatre entràvem per allà. Durant molts anys hi havia el cafè a doble alçària, però quan va venir mossèn Quer va voler aprofitar més espais i va començar a cobrir la resta. Va anar fent sostres que ara encara existeixen: és on ara hi ha el primer pis, amb les oficines de Càritas i el reforç escolar. Era un embolic, tot plegat, perquè hi havia sales molt petites. Hi havia sales de catequesi que no tenien ni ventilació ni llum exterior: en un moment determinat van voler ampliar i es van fer sales infectes.

Hi havia hagut un soterrani, que durant la guerra havia servit de presó. Durant la remodelació, es va tapiar. Mossèn Martirià va dir que era un niu d'humitat i que el record tampoc era positiu. Vam aprofitar per tirar-hi runa. En el passadís que hi havia per anar al camp de futbol, hi havia unes obertures arran de terra que donaven llum a aquest soterrani.

Quan es va voler decidir on es feia el pas cap al pàrquing, es va veure que era un lloc on passaria molta gent. Aleshores vaig proposar de fer el pas a la banda dreta, encara que es perdia la sala que hi havia, que era molt maca, i part del teatre. Així, es podia incorporar el passadís antic al pati de la rectoria i fer-lo molt més gran. A més, aquest pati dona a la sala d'actes i li dona llum. D'aquesta manera, també, el pas actual coincideix amb el carrer Quatre Cases. Es va renunciar a dues sales de planta baixa i optar per aquesta solució. En el passatge, s'hi veuen encara els fonaments. Veuràs, abans els edificis s'enlairaven. Hi ha gent que diu que és perquè hi ha pedra a sota, però en realitat era perquè ho ennoblia, l'alçària feia que fos un edifici més noble. Per exemple, l'Escola d'Arts i Oficis, encara que allà sí que hi ha pedra, però està enlairada, per donar-li majestuositat. Aquí, quan vam buidar i vam baixar al nivell de l'entrada, hi havia terra. I, en el passatge, hi vam deixar els fonaments. Vam començar a picar i, per això, el primer té poc escaló, però, després, ho vam deixar així, perquè vam pensar que podien servir com a banc.

Del Casal, es va conservar els dos volums originals. Es va enderrocar l'habitatge del conserge, la caixa de decorats, la terrassa, el dipòsit d'aigua, els vestidors del camp d'hoquei... Es va deixar, purament, el que era l'edifici principal. Va ser una operació quasi de buidatge dels cossos afegits, tot i que la casa del conserge era original del projecte, però s'hi havia fet molts afegits: lavabos, el dipòsit d'aigua, vestidors del teatre... El que no tinc clar és si la planta superior, en els plànols inicials, ja es volia dedicar a teatre, perquè em sembla que

en els plànols hi havia unes finestres, unes obertures allà on hi havia l'escenari.

A la façana, hi vam posar un text, que no hi era, i que diria que el vam treure del projecte original. En els plànols originals hi deia "Casal Popular", però amb les mateixes lletres hi vam escriure "Casal Parroquial". Mossèn Martirià volia reivindicar que era de la parròquia, tot i que la parròquia s'estén a tothom.

Hi ha gent que diu que hi troba a faltar el teatre, però no hi havia la possibilitat d'haver-n'hi, perquè havia de ser de planta baixa, per tema d'evacuació, o bé fer unes escales molt i molt grans. I, com podíem fer un teatre a dalt? A nivell de càrrega, el sostre no podia aguantar el pes i s'havia de reforçar molt. A nivell d'escales d'emergència, no hi havia prou amplitud. I de teatres ja n'hi ha a Palafrugell. Per tant, es va descartar. S'hi va fer aquella sala d'actes, en què s'hauria de modificar l'acústica, perquè no és gaire bona, però, bé, això sempre es pot fer. ••

Àngela Piferrer Piferrer

Quan era joveneta, el Casal era el punt de reunió de tot el jovent, des de 7 o 8 anys fins a 15 o així. Hi anàvem a veure els *Pastorets*, a cine, a teatre... Com que el Casal agrupava totes les seccions d'Acció Catòlica, hi anàvem, també, a fer les xerrades. Se'n deien "cercles d'estudis". Ens reunien i el mossèn o qui fos llegia un text i el desenvolupava. Les benjamines les portava mossèn Joan Pi i les aspirants, el rector. Durant un temps, jo vaig portar les aspirants, un cop vaig ser més gran, quan ja formava part de la joventut femenina.

Del grup de les senyores, ja no en vaig formar mai part, perquè, un cop casada, ja havia gairebé desaparegut. O sigui, la secció femenina es dividia en benjamines, aspirants, joves i senyores. I la masculina era: benjamins (tot i que no ho sé del cert

Àngela Piferrer
Foto Núria Anglada

si existia), aspirants, joves i senyors (un cop casats). Era tota una jerarquia. A mesura que anaves fent anys, anaves passant d'un grup a l'altre. I, és clar, a Palafrugell abans es coneixia tothom i tots formàvem part d'Acció Catòlica. A més, aleshores, hi havia l'educació religiosa obligatòria a totes les escoles, l'assistència a missa i tota una sèrie de coses que s'havien de fer. Formar part d'Acció Catòlica no era pas una obligació, però la immensa majoria del poble ho era. Es feien moltes activitats, com els *Pastorets*, obres de teatre, esports...

Vaig estar uns anys sense anar gaire al Casal, perquè ja anàvem al cine al Fraternal o al Mercantil, depenent de la pel·lícula que feien. Hi vaig tornar quan vaig començar a fer catequesi.

Primer, la catequesi es feia per escoles. O sigui, l'escola Vedruna feia la catequesi allà, el Prats de la Carrera, també, els del Sant Jordi anàvem als Frares i els de les Escoles Nacionals anaven al Casal, on, entre el rector i el vicari, es feia la catequesi. Aleshores, això es va unificar, perquè van dir que no podia ser que hi hagués diferències. I es va començar a fer catequesi tots junts al Casal.

I hi havia classes que eren un desastre, fosques, petites... Era al primer pis, que quedava entremig de la sala del Casal i el teatre. En aquell moment, Palavisí havia llogat el teatre i no hi havia manera que ens deixessin la clau, perquè ja no ho feia servir. I, a l'època de mossèn Martirià, va aconseguir que els de Palavisí tornessin la clau. El dia que hi vam entrar, feia por: estava tot tan brut i deixat... Havia caigut el sostre dels lavabos del teatre i hi havia les cisternes a terra.

Llavors, va venir la reforma del Casal, que va durar temps, perquè, francament, mossèn Martirià va *peleiar* molt perquè es pogués arreglar, hi va haver gent a qui no els va semblar bé, hi va haver protestes, manifestacions en contra... I al final es va tirar endavant.

Primer s'havia dit que hi anaven uns pisos, perquè el que feia la reforma no cobrava res i, a canvi, se li deixava construir al camp del Casal. Llavors, tots els veïns del carrer Nou es van queixar i un altre grup es va queixar perquè en el projecte no es preveia continuar amb la sala de teatre de dalt. Mossèn Martirià, amb molt bon criteri,

va dir que, havent-hi un teatre municipal i l'escenari del Fraternal, no hi havia necessitat de mantenir un altre teatre a Palafrugell.

I, llavors, dins d'aquest mateix projecte s'havia de fer un poliesportiu, a tocar del carrer Clavé, perquè els del Prats de la Carrera feien servir el camp del Casal de pati. És clar, el poliesportiu només l'ocuparien els del col·legi als matins. Per això, es va demanar a l'Ajuntament si el volia llogar a les tardes, ja que el poliesportiu municipal no tenia prou hores per a totes les activitats. Però van dir que no. Aleshores, van valorar que el manteniment d'un poliesportiu era massa car i ho van deixar córrer. Després, l'Ajuntament va cedir uns terrenys al Bruguerol a canvi del camp de futbol. El contractista que havia acceptat fer les reformes pel camp de futbol va acceptar edificar allà, tot i que, per mi, hi va perdre, perquè una cosa és edificar en el centre de la vila i l'altra, allà baix. Però, aquell bon senyor ho va tirar endavant. I es va fer la reforma del Casal.

Al primer pis hi van posar Càritas, amb el reforç escolar, el SOL... i diferents seccions més de Càritas. El segon pis, el van habilitar per fer-hi catequesi. Hi van fer uns compartiments que no arribaven ben bé a dalt, perquè així es veia tot l'embigat antic del Casal. Però, per a catequesi allò no servia. Se sentia tota la cridòria dels nens de totes les aules. I es va haver de tancar, amb pladur, i fins al sostre.

Mentre van durar les obres, vam anar a fer catequesi a l'església, cadascú en un racó: uns a la sagristia, uns en una capella, els altres en una altra... I muntàvem i desmuntàvem, perquè, és clar, hi posàvem taules i cadires. Després, un cop vam tenir el Casal ja remodelat, totes les catequistes vam tornar a respirar. Era una millora increïble, perquè, imagina't!, en el Casal vell no hi havia ni lavabo: si un nen hi havia d'anar, havia d'anar a demanar-ho al bar. I, quan van tancar el bar, van haver d'anar a casa d'algun veí. I, si plovia, hi havia cops que havíem d'anar amb paraigua dins la classe, perquè se'ns filtrava l'aigua de dalt, que no sé per on entrava... Eren molt males condicions, aquelles.

Ara som set catequistes, però som quatre que repetim, que portem dos grups. Ens convindria gent nova. No hi ha relleu generacional... I tenim una quarantena de nens de cada curs (2n i 3r de primària), o sigui, una vuitantena. Abans eren de 3r i 4t els nens que teníem, però, quan va arribar mossèn Felip, va voler avançar-ho un any. Aquell curs, vam tenir 80 criatures apuntades a primer i les 40 que teníem de segon...

Marissa Grassot Bruges

Càritas ha estat des de sempre al Casal. Quan jo vaig arribar, teníem, a la part de baix, a mà esquerra, dues sales on es feia l'atenció a la gent. O sigui, quan venia algú era allà on exposava la seva situació i se li donava les ajudes pertinents. També hi havia el rober, que, aleshores, consistia a recollir roba de gent que ja no la necessitava i donar-la a aquells a qui sí que els feia falta, sense pagar res. Hi havia unes quantes dones encarregades de la roba. Ho tenien tot en el primer pis. Quan jo vaig començar a fer-me responsable de Càritas, vaig creure que no podia ser que la roba es donés així, bonament, perquè ens trobàvem gent que venia cada quinze dies perquè no la rentava: la portava un temps i en venia a buscar més. Llavors va ser quan vam començar a estudiar el tema i es va muntar la botiga de roba de segona mà de Càritas al carrer de les Ànimes. En aquell local s'hi feia tot: hi havia tant la

Marissa Grassot
Foto Marissa Grassot

botiga com el rober, amb el taller. Després, en Salvador Jofre em va comentar que tenia un magatzem amb mobles que la gent ja no utilitzava i que llavors donava a gent que els necessitava. Aleshores va ser quan vam pensar que es podia obrir una botiga de mobles de segona mà. Al principi, vam ser en Salvador Jofre, la Margarita Medinyà, en Causa i jo. Vam obrir la botiga de mobles al carrer de la Concòrdia, en un local d'en Fiego.

Quan es van començar a fer totes les obres de remodelació del Casal, vam traslladar les sales d'atenció a la gent a la rectoria. Després, quan es va iniciar la remodelació de la rectoria, ens vam instal·lar al Casal, de nou, i el rector hi va posar el seu despatx, de manera provisional.

Al Casal, ara, hi tenim el servei d'acollida a la gent que ve a demanar ajuda, el Servei d'Orientació Laboral (SOL), el reforç escolar de primària —actualment són 40 alumnes—, el SIE —reforç escolar, però per a nois de secundària; aquest curs hi ha 10 alumnes—, l'alfabetització que es fa als matins, el SAI —atenció per a tots aquells que no tenen papers, per veure què es pot fer per millorar la seva situació—, els divendres tenim un advocat que porta els temes de lloguers i l'atenció d'una psicòloga. Del SOL sorgeixen uns cursos per a tota aquella gent que està buscant feina. Aquests cursos es fan també al Casal. Ara n'hem fet un de lampisteria industrial i un altre de cambreres d'habitació. Ara fa dos anys que l'Ajuntament ens va donar el seguiment dels horts municipals de Palafrugell. Aleshores, el tècnic, contractat per Càritas, té el despatx també al Casal, a dalt, al que era el teatre. A més, cada dilluns es fan cursos a la gent que té els horts, que han de ser ecològics. D'altra banda, l'Ajuntament ens ha donat el projecte Pati, que consisteix a oferir una sèrie de pisos socials municipals a gent que ha de deixar el lloc on viu per problemes de violència o a gent que no té on viure. Nosaltres, doncs, portem la gestió d'aquests pisos. Al Casal, també hi ha el despatx dels que treballem a Càritas i des d'on es coordina els projectes Apadrina un avi, Fes-te gran amb dignitat i Grans experts, en què gent gran va als col·legis a explicar les seves experiències. La botiga de mobles es va traslladar al Camí Fondo, en un edifici que també era propietat d'en Fiego. Després, la vam traslladar al carrer Cases Noves.

Ara, al Casal, s'hi fa també catequesi, al segon pis. I, és clar, si ens falta espai per al repàs, també utilitzem les aules de dalt. Cal dir que el reforç escolar està encarat a nens que venen derivats per les escoles, no són els pares qui els apunten. Cada escola pot apuntar-hi

set nens i hi ha unes quantes places que poden ocupar serveis socials, o nosaltres mateixos, amb fills de gent que ens demani ajuda. I cada dos nens té un voluntari. A més, cada dilluns hi ha classe d'anglès amb nadius.

A la sala polivalent, s'hi fan els cursos del SOL, xerrades o activitats de tipus cultural que es facin al poble i necessitin espai. Per exemple, que la coral Mestre Sirés ens demani la sala per a una trobada de corals. Si una empresa ens demanés per fer xerrades aquí, se la hi deixaria, però se li cobraria una quota per despeses. També s'hi instal·la, quatre vegades l'any, el banc de sang.

A més, el Casal té el seu camp de futbol. El que abans era la pista de patinatge ara s'ha convertit en camp de futbol. Hi van els nens de catequesi i els del reforç quan es fa alguna activitat més lúdica, com festes o la celebració del Nadal.

Ara mateix, al Casal, som 98 voluntaris. I s'hi fan moltes coses per al poble, que potser no són tan vistoses com les que s'hi feien abans de la reforma, però que són necessàries. Ara ja hi ha altres instal·lacions per a les activitats esportives, per al teatre, per al cinema... i hi ha altres bars, que concentren la seva activitat a plaça Nova..

—
Inauguració de l'exposició del centenari del Casal.
D'esquerra a dreta:
Núria Anglada, mossèn Felip Hereu,
el bisbe de Girona Francesc Pardo,
l'alcalde Juli Fernández, mossèn Pere Narbon
i Lluís Masdéu.

Foto Paco Dalmau

—
Façana del Casal,
un cop acabada la remodelació.
S'hi pot veure el passatge
dedicat a Mn. Bosch.

Foto Paco Dalmau

Algunes de les activitats que hi han passat

PEL CASAL HI HAN PASSAT DIVERSES GENERACIONS DE PALAFRUGELLENCS, PERQUÈ S'HI HA FET UNA GRAN VARIETAT D'ACTIVITATS.

Hi ha hagut lloc per a esports: futbol, tennis, billar, bàsquet, escacs, ciclisme, hoquei, patinatge artístic, ping-pong, excursionisme... hi han trobat aixopluc entitats de tipus cultural, com la Coral Nit de Juny o Rialles.

I socials, com GRAMC (Grups de Recerca Sobre Minories Culturals i Treballadors Estrangers), Creu Roja, la penya barcelonista, ACOPA, colònies, el casal d'estiu, cursos de monitor de lleure...

També s'ha utilitzat com a zona d'esbarjo dels alumnes del col·legi Prats de la Carrera, hi han passat partits polítics (Entesa Junts per Palafrugell i Unió Democràtica), s'hi han fet sardanes, concerts de música, espectacles amb cavalls, sessions de patinatge... i, per descomptat, ha estat el centre de les activitats parroquials com catequesi o Càritas.

—
Cursa ciclista al camp de futbol del Casal.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell.
Cessió de Joaquim Suñer Casadevall*

—
Colla sardanista Atrevits, l'estiu de 1949, en un concurs de sardanes celebrat al Casal Popular. D'esquerra a dreta, drets: Ramon Prats, Rosa Bofill Colls, Jaume Colls, Rosa Moret, Esteve Pagès i Mercè Serra. A baix: Lluïsa Martí i Teodoro Martos.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell. Cessió de Lluïsa Martí Gich*

Consergeria i bar

Els primers conserges que va tenir el Casal van ser Josep Gurguï Soler i Dolors Brugués Esparaguera, que començaren la seva activitat a Cal Pallot, al carrer Constància. Domingo Gurguï hi va fer de cambrer, durant aquella primera època.

Els següents Josep Prats Pascual i Enriqueta Oliveras Guilló, que van ocupar durant uns cinc anys la plaça de conserges. Tal com ens explica el seu fill, Josep Maria Prats, van marxar perquè van trobar una altra feina. Després d'ells, es van instal·lar al Casal Eusebi García Feliu i Isabel Andreu Bohigas, que hi van treballar fins al 1951.

Josep Prats i Enriqueta Oliveras.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell. Cessió de Família Prats-Oliveras

Josep Maria Prats Oliveras i Helena Martos Gual

Només vaig viure de petit al Casal. Hi vaig néixer, sí, però, vam marxar quan jo tenia tres o quatre anys, perquè la feina de conserge no donava prou. Hi va haver un moment que els meus pares anaven molt just.

Perquè la gent no gastava com ara. Els dies de cada dia no hi devia haver ningú i no feien cèntims. I, al principi, passa també que les coses costen d'agafar. Després sí que hi va haver més gent, però els primers anys, no. I la gent no cobrava tant com ara.

I la meva germana i jo anàvem creixent i això volia dir més despeses. Així que van mirar de trobar una altra feina i, per això, van deixar el Casal. Vam anar d'una casa a l'altra, fins que ens vam instal·lar. La majoria de coses que recordo del Casal és de més grans. Ara, la meva vida sempre ha estat al Casal: el futbol, el teatre, el cine... En totes aquestes activitats, hi he col·laborat.

Josep M. Prats
i Helena Martos
Foto Núria Anglada

Ja de petits hi anàvem, a fer catecisme, tant ell com jo. No hi havia res més. I hi feien moltes coses. El jovent aleshores no tenien distraccions. Ens hi vam fer grans.

I en els *Pastorets*, inclús havia fet de Mare de Déu! El meu pare de sant Josep i jo de Mare de Déu. Ja ho veus! És que abans, les dones no hi sortien, només homes sols. I el que havia de fer de sant Josep no es trobava bé. I el meu pare era a baix al Casal, jugant a cartes, i com que, més o menys, s'ho sabia li van demanar que fes de sant Josep.

Abans dels anys 60, el bar, a en Lluís i l'Anita, els va funcionar prou, dintre de tot, però a partir dels anys 60, quan van arribar tants de castellans, es van obrir molts bars i ells van anar de baixa. I, en fer el camp de futbol, encara va baixar més, perquè el futbol portava molta gent al bar. I inclús en Lluís, llavors, com que havia estat fuster de jove, se'n va anar a treballar. I a última hora ho va agafar en Lluís Masdén, que tenia poca gent. De gros, va fer el comiat de mossèn Josep Quer i llavors ja es van fer les reformes. En els temps d'en Lluís Ros, s'hi havia fet algun bateig, algun berenar... I, és clar, això els donava una mica per anar tirant. Nosaltres hi vam fer el nostre casament i la celebració dels 50 anys de casats. Bé, els 50 anys els vam fer que el Casal ja era tancat i a punt de començar-hi les obres. També hi havia hagut Palavisio i a mossèn Martirià li va costar molt de treure'ls. I, com que estava tancat, va fer que s'envellís tot molt. Les coses perden quan estan tancades.

Jo, ja de jove, ajudava a passar programes de cinema, feia de porter i agafava les entrades... I també anava a buscar les pel·lícules, amb un sac ple de cintes. Ajudava sempre, al Casal. Sense cobrar res. Això no vol dir que alguna vegada no em convidessin a un cafè o així! Hi va haver un dia que ens vam reunir amb els d'Acció Catòlica i em vaig beure dotze cafès, perquè els companys me'ls van pagar. I vaig arribar a casa i vaig poder dormir!

Hi col·laborava fent una mica de tot. Hi netejava, també. Perquè, és clar, la sala s'havia de netejar. I no es netejava pas cada setmana, eh! No, no, les coses com siguin, es feia de tant en tant! I jo i uns quants hi anàvem a netejar. També anava a passar programes. Me n'anava a la sortida de la fàbrica de Can Mario i la gent se't fotia a sobre, que treballs a moure't. Havies de tirar els programes enlaire, per la gent que hi havia.

També hi havia jugat a futbol. Primer funcionava amb la mateixa junta del Casal i després se'n va fer una a part i en Balaguer, de Transports Reunits, n'era el president. Es va apartar de la resta del Casal, perquè el futbol funcionava i devien fer algun calè. Devien pagar un arrendament al rector. ••

En Lluís Ros i l'Annita Prats van ser els últims conserges que van viure al Casal. Hi van treballar des de 1951 fins a 1980. Per sobreviure en temps de dictadura, aprofitaven espais per plantar patates o fesols, criar gallines, conills i ànecs. De tant en tant, organitzaven xocolatades per als nens d'Acció Catòlica o sardanes a la pista d'hoquei. També muntaven parades de caramels, xuxos i panets de Can Baserba a la sala de cinema, durant la mitja part. A més, tenien un quiosc al camp de futbol els dies que hi havia partit. Van ser els pioners de les tapes a Palafrugell: feien ostres, calamars a la romana, petits ocells de caca... I també van ser els primers a muntar una televisió a Palafrugell en un local públic. Emplenaven molt quan feien futbol a la televisió. Tot plegat, combinat amb el billar, els futbolins i el tenis taula, feien una prou bona combinació.

—
Consol Boix Graupera
al Casal Popular, amb el quiosc
del camp de futbol al darrere.
Anys vint.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Família Regí-Agustí*

—
Àpat al bar del Casal, el maig de 1948.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

—
Àpat a la sala del teatre.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

Taules parades al bar del Casal.
Revista del Baix Empordà, Juliol-Agost 2007. Col·lecció Família Ros

Inici d'un partit de bàsquet a la pista del Casal.
Al fons es veu el quiosc que s'havia muntat
per a les mitges parts dels partits de futbol.
Col·lecció Josep Nicolau

Taula de billar del Casal, actualment
propietat de Carme Feliu.
Foto Núria Anglada

Narcís Martí Fillosia

Al bar sempre hi havia gent, sobretot els dissabtes, perquè feien tapes. Me'n recordo que hi havia ocells, perquè a en Lluís li agradava la cacera i menjava molt. Es menjava uns entrepans enormes! I feia ocellets que eren inaccessibles per a les nostres butxaques. Els meus pares ens donaven cinc duros, a repartir entre els dos germans. Vint-i-cinc pessetes, el diumenge. I en teoria havia de durar tota la setmana. Entre el cine al Casal, l'entrepà de mitja part, les partides de futbolí... ja se n'anava tot. De vegades, m'arribava per a una gasosa, però generalment no. I tot anava al voltant del Casal. I hi coneixies gent interessant. Recordo haver jugat a billar amb el senyor Nicolau, que feia teatre i en sabia bastant. Jo devia tenir uns 13 anys i ell uns 60, potser. I recordo que tenia un amic que l'imitava quan deia, en els *Pastorets*, allò de «quan el nostre cor s'exalta per l'amor que en ell sentim, no hi ha crim que sigui crim ni falta que sigui falta». I, jugant a billar, el senyor Nicolau era especialista en les fines.

També s'hi feien les reunions d'Acció Catòlica, a la mateixa sala on es feien les dels *boy scouts*, a l'entrada, on hi ha el passadís.

I, a més, hi havia la televisió i s'hi reunia molta gent per veure els partits de futbol. Era una televisió petita, però hi havia una lent que feia que es veiés la imatge des dels costats i era augmentada. En Lluís del Casal venia per allà per mirar si estaves prenent alguna cosa i si no tenies res, et feia fora. Era una dictadura tremenda! No es podia pas veure el partit sense consumir. La seva dona, l'Annita, era molt simpàtica. I en Lluís era famós per la seva gana...

Narcís Martí Fillosia
Foto Núria Anglada

Lluís Masdéu, Annita Prats i Lluís Ros a la casa del conserge, el 2005.
Foto Paco Dalmau

Després, el 1980, el bar va estar tancat durant vuit anys per obres i, quan va tornar a obrir, els van rellevar en Lluís Masdéu i la Maria Ruiz. Quan es va reformar, la vivenda del conserge va ser enderrocada i en Lluís i l'Annita es van traslladar a un pis al Camp d'en Prats.

Lluís Masdéu Benítez

Bàsicament, la meva feina era servir al bar. I, al vespre, havia de tancar l'edifici i vigilar que no hi entrés ningú. Obrir no, perquè ja obrien els mossens. De tota manera, mentre hi vivien en Lluís i l'Annita, ja se'n cuidaven ells de tancar i jo només havia de portar el bar. Quan ells hi van deixar de viure, llavors sí que, com a conserge, havia de tancar tota la part de dalt. També vigilava que la mainada no pugés a dalt al teatre, sobretot quan venien al ping-pong. Quan venien d'escoles, com del Garbí, estava alerta que ningú anés a dalt. Ho havia de controlar tot. A més, la meva dona netejava el bar i la resta del Casal, i venia sempre que podia per ajudar.

Lluís Masdéu
Foto Núria Anglada

Al principi de ser-hi, també teníem una parada a la placeta de davant del Casal. La portava la meva filla gran i hi veníem dolços i coses d'aquestes per a la mainada. Era un ambient molt bonic.

De tant en tant també organitzàvem sopars, a l'estiu. Mossèn Martirià deia "quan fem un sopar d'aquells a la fresca?" i muntàvem unes taules a la pista de patinatge. Hi venien els clients de sempre del bar i mossèn Martirià. Potser érem una dotzena de persones. I vaig fer una barbacoa i, mira, la utilitzàvem en aquestes vetllades, que estaven molt bé.

El bar anava prou bé. Amb el teatre, el cinema, els *Pastorets*, els futbolins, el ping-pong de dalt, el futbol... hi havia força gent. I nens! Hi venia molta mainada. Recordo que, quan acabaven de jugar a ping-pong, els pares els deien que els esperessin al bar, allà amb mi. Sobretot hi havia feina quan hi havia partit o entrenaments. A mitja part del futbol, teníem ple. I si hi havia clàssic, encara més! Ara, consum al bar, mínim. La gent preferia gastar els diners jugant al billar o al futbolí. Així que no ens vam fer rics, però teníem feina i podíem anar tirant.

Quan hi havia teatre o cinema, la gent baixava a la mitja part al bar. També havien de baixar per anar al lavabo i, sovint, aprofitaven per prendre alguna cosa.

Hi havia tres futbolins, però en van treure un. I, llavors, hi havia el billar americà, el billar de bandes i les taules de ping-pong, que eren a dalt. Del ping-pong, se'n cuidava en Pitu Naya i hi havia unes tres o quatre taules. I, al principi de ser-hi nosaltres, en una sala de baix, entrant a la dreta, també hi havia ping-pongs. Era una sala de reunions, però també s'hi havia fet activitats.

També hi havia, al principi de ser-hi nosaltres, la penya barcelonista, en una sala de les de l'entrada: entrant al Casal, la primera sala que hi havia. Després va venir Càritas.

Quan nosaltres vam entrar ja pràcticament no hi havia activitat a la pista de patinatge, perquè ja s'havia fet el pavelló i l'estadi. Però sí que venien molt els nens del Garbí, ja que ho feien servir com a pati. El camp de futbol, en canvi, sí que es feia servir. El futbol base, el Costa Brava, el Calella i algunes vegades també el

Palafrugell utilitzaven les instal·lacions. El camp va funcionar fins que es va convertir en aparcament. I, llavors, hi havia un bar al costat dels vestidors, que feia cantonada, i també el portàvem nosaltres.

A la pista de patinatge, hi havia hagut actuacions. La que més recordo era la dels Manolos, però n'hi va haver d'altres, organitzades entre l'Ajuntament i la junta del Casal.

Recordo molt el túnel del Casal. No calia passar pel bar per anar al camp de futbol. Com el que hi ha ara, però a mà esquerra i bastant més petit. Sempre estava obert, excepte al vespre, que l'havíem de tancar.

El bar va funcionar fins al final. Van marxar els de Palavisó, Càritas, es van anar acabant les activitats que s'hi feien, però el bar va ser l'últim que es va tancar.

Trobo a faltar el Casal, per totes les activitats que s'hi feien i s'hi concentraven. O, ara, per exemple, la mainada. No tenen gaires coses per fer al poble. Era un lloc de trobada i un esbarjo per als nens. L'ambient era una altra cosa. Donava vida al poble. Potser si allà on ara hi ha la botiga de Càritas hi hagués un bar, seria diferent, seria un bar de pas, de l'estil del que era el d'abans...

Sopar a la fresca del 2001, organitzat per Lluís Masdéu i mossèn Martirià.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluís Masdéu Benítez

Conserges del bar del Casal

1913-1925	Josep Gurguí Soler i Dolors Brugués Esparraguera, i Domingo Gurguí al bar, com a cambrer.
1925-1930 (aprox.)	Josep Prats Pascual i Enriqueta Oliveras Guilló
1930 (aprox.) -1951	Eusebi García Feliu i Isabel Andreu Bohigas
1951-1987	Lluís Ros Reixach i Annita Prats Oliveras
1987-2004	Lluís Masdéu Benítez i Maria Ruiz Gutiérrez

Teatre

El teatre va ser una de les primeres activitats. De fet, va començar abans que es construís el Casal, a Cal Pallot. Se'n té constància, gràcies a l'acta del 26 de desembre de 1915, en què es fa referència a la neteja de la sala. A l'edifici del carrer de la Caritat, el 1916, quan es va inaugurar, encara no hi havia teatre, sinó que la sala del primer pis es volia destinar a conferències, reunions i vetllades, i es pretenia construir un teatre annex. Però es van acabar els diners i van ser algunes famílies palafrugellenques benestants les que van finançar el que quedava.

El 1916 es crea la secció dramàtica, amb Manel Nicolau com a director. S'anomenà Elenc d'Aficionats del Casal Popular i era la continuació de la Secció Dramàtica del Centro de Católicos. I el 1917 es té constància, de nou gràcies a les actes de la junta del Casal, de les obres que s'estaven portant a terme al teatre. Tenia una cabuda de 300 persones. Era una sala força petita, amb bancs de fusta al davant per a la mainada i butaques a la resta de les files.

L'agost de 1931 el governador civil va prohibir que es fessin actes a la sala del teatre, perquè s'incomplia la normativa vigent. Aleshores s'hi van fer reformes i es van canviar les butaques.

Els primers *Pastorets* de què tenim constància que es van representar al Casal són els de 1934. Cal destacar la representació de la passió *Christus* el 14 d'abril de 1935, el Diumenge de Rams. Aquell mateix 1935 es va afegir com a soci del Casal mossèn Josep Maria Bas, rector de Mont-ras, que seria l'ànima del Casal durant els anys de postguerra.

Després de la Guerra, el Casal va anar tornant a la normalitat, a poc a poc, i va continuar la seva activitat teatral. En aquell moment, qui volgués fer teatre tenia dues opcions: o afiliar-se a la Falange i formar part del grup Educación y

Quadre escènic de les fades del bosc de l'obra teatral *Blancanieves y los siete enanitos*, representada al Casal Popular el 18 de febrer de 1945. Hi veiem la reina de les fades, Narcisa Deulofeu, i la seva cort.

Foto Casanovas. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Teresa Pons Cervera

Representació de *Blancaneu i els set nans* el 1945. Maria Cervera hi interpreta Blancaneu. A la foto, d'esquerra a dreta: Lluís Sitjas, Antoni Bofill, Arcadi Capellà, Frederic Martí, Mariano Júdez, Joan Pellicer, Joan Bofill.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Martí Gich

Descanso –que tenia com a director Manel Nicolau, el mateix que hi havia al Casal– o a Acció Catòlica i entrar al grup del Casal. Així, el teatre al Casal va començar la seva etapa d'esplendor. El 1941 s'hi van representar set obres i els *Pastorets*, en castellà, això sí, i sense l'actuació de cap dona.

L'època en què Acció Catòlica va organitzar les activitats que es feien al Casal va ser el millor moment per al teatre d'aquesta entitat: hi havia un grup d'actors més o menys fix i s'assajava de manera regular. A més, gràcies a les seccions d'Acció Catòlica, hi havia dues formacions d'actors, el dels adults i el dels petits. En el grup dels petits hi havia les seccions dels aspirants (fins a 16 anys) i els joves (fins a 18), mentre que el grup dels grans era la secció dels veterans.

Josep Piferrer Rigall

Gent gran, més grans que no pas jo, havien volgut sortir per repetir uns *Pastorets* que s'havien fet abans de la Guerra Civil. I ens hi van enredar a nosaltres. Al principi només hi sortien homes. I, al cap d'un temps, es va dir que hi havia d'haver dones, també. Ben aviat, es van començar a representar els *Pastorets* d'en Folch i Torres. Eren alegria.

Els *Pastorets* que es van fer després de la Guerra Civil es van dir *La Venjança de Jesús*. A mossèn Colls no li va agradar gaire això de *La Venjança de Jesús*. Feia referència a la mort, però no ho va entendre. En gran part va ser gràcies a mossèn Cervera, que es tornessin a trobar per actuar. Era un home que aconseguia tot allò que es proposava. I

Josep Piferrer
Foto Núria Anglada

es van ajuntar actors molt bons: els germans Nicolau, en Regalat Deulofeu, l'Esteve Bofill, en Ramon Prats... Fins i tot van arribar a fer una passió! Homes sols. *Christus*, es deia. I te n'explicaré una anècdota. L'Enric Garriga, que feia de barber davant de l'arc de la Raval Inferior, va crear, juntament amb el seu fill, totes les perruques del teatre. Llavors, hi havia en Dámaso Mir, que feia de gran sacerdot i portava al pit un peto amb dotze pedres que representaven les dotze tribus d'Israel. Resulta que en Garriga li va fer una barba tan grossa que li tapava tot el peto. Van discutir i en Dámaso Mir va decidir agafar les tisores i tallar la barba recta. Pots imaginar-te el disgust del barber!

En passaven moltes de coses d'aquestes! Quan vam fer la *Blanquerna* a La Bisbal, hi havia un forat de trampilló a l'escenari i, en estendre el decorat allà, va passar en Josep Maria Prats pel mig i va caure al trampilló i va esparracar el decorat. Hi passa tot el que et puguis imaginar, en una tramoia! Calderes d'en Pere Botero que es giren, decorats trencats per escales... De tot!

Durant un parell d'anys es van fer els *Pastorets* d'en Puig, però van durar poc. I, llavors, hi va haver una època que no se'n van fer. Quan es van tornar a fer, un dels organitzadors va ser el meu fill. I ara s'han tornat a deixar de fer. El meu fill, en Ramon, està desesperat. I és que Palafrugell és com el campanar: inacabat. Hi havia gent que havia fet uns decorats magnífics, hi havia unes condicions de treball fabuloses i sortia tot molt bé, però hi va haver una sèrie de gent que van decidir que no volien continuar. Perquè es mantingui hi ha d'haver agermanament i treballar tots pel mateix fi. Hi ha d'haver coordinació. I ara que tenim un bon teatre... Sap greu!••

Els grans, dirigits per Manel Nicolau (que també actuava) i Paulí Martí, feien les funcions de nit i els petits, amb Àngel Badia (mestre de Mont-ras) al capdavant, les de tarda o solien ser peces curtes, sainets, sarsueles, comèdies en un acte, contes o rondalles. A més, dins la secció femenina hi havia la subsecció de les benjamines, que de vegades feien alguna petita actuació (l'escenificació d'alguna poesia, algun conte o alguna cançó). Així que era un no parar, al teatre.

El 1945 es va fer *Blancanieves*, que va ser tot un èxit. Com totes les obres, només hi podien sortir o nois o noies, no podien ser mixtes. Amb aquesta, però, es va fer una petita excepció: hi van poder sortir nens fent de nans.

Josep Bastons Fàbrega

Hi passàvem tot el dia, al Casal. Anàvem a doctrina i ens donaven l'assistència per anar-hi. Amb aquella assistència podíem anar al cine a veure una d'aquelles pel·lícules de *cowboys*. Recordo que tothom cridava «¡los malos, los malos!». Passàvem la vida al Casal. Participàvem en tot: fèiem teatre, cantàvem, hi havia ping-pong, podies fer patinatge, jugar a bàsquet, hi havia l'equip d'Acció Catòlica de futbol... Era el nostre lloc, la colla es trobava allà. O actuàvem o miràvem com assajaven els altres. Ara potser no hi anirien els joves, perquè ara tenen de tot i, en canvi, nosaltres no teníem res, anar a doctrina i prou. I, a més, totes les activitats es concentraven al mateix punt.

Al teatre hi havia dos grups: el dels grans i nosaltres, que érem els joves. En el grup

Josep Bastons
Foto Núria Anglada

dels grans hi havia en Joan Cama, en Paulí Martí, l'Enriqueta Batllem, en Ramon Prats... I els petits fèiem un teatre més aviat per a la família, infants i d'homes sols o dones soles. Més tard els grans van començar a fer obres mixtes. Al grup dels joves hi havia en Josep Piferrer, en Lluís Molinas, la Maria Cervera, les Martí, la Pepita Planas...

Jo, de fet, n'hi havia fet poc, de teatre. Hi cantava i prou. Per exemple, a *Blancanieves y los siete enanitos*, el príncep era la Pepita Planas, perquè en aquella època no es podien barrejar homes i dones per fer les obres de teatre. Aleshores, quan el príncep havia de cantar la cançó a la Blancaneus, des del balcó, qui cantava era jo des de darrere l'escenari. Cantava aquella: «*No sé lo que me embriaga desde que te vi...*».

I, llavors, més que el teatre, fèiem un grup d'harmònica, Armonías de Juventud. Hi havia en Mallart, en Poch, en Causa, en Janó, en Tomás Cervera i jo. Vaig començar a tocar la guitarra llavors. Era per fer un fi de festa, després de fer una obra de teatre. Quan s'havia fet l'última representació d'una obra, es feia un fi de festa i es cantava. Nosaltres tocàvem un parell de cançons. Jo ja havia compost alguna cançó, quan tenia catorze o quinze anys. I en Mallart l'altre dia em va fer recordar un decorat que havíem fet, que representava una barca i les onades, per acompanyar la cançó. Ens ho passàvem molt bé.

I llavors hi havia en Paulí Martí. Valdria la pena donar-li un premi. Venia cada dia, cada dia. És clar que també hi tenia els fills, però venia cada dia fins que s'acabava d'assajar. I l'endemà a treballar! El dia que s'estrenava també era allà, perquè ningú s'esverés, que hi hagués tranquil·litat...

Els *Pastorets* sempre han necessitat un pianista, perquè canten els àngels, els dimonis... i cal que un piano els acompanyi. Primer de tot, hi va haver mossèn Joan. Després, la Paulina Juanola i en Sirés...

Aquest mateix 1945, la Agrupación Artística de Acción Católica va passar-se a dir Sección Artística del Casal Popular, perquè el bisbe no va voler que es vinculés Acció Catòlica amb el sarau del teatre, que ja barrejava nois i noies dalt de l'escenari.

L'èxit de *Blancanieves* va anar seguit del de *La Cenicienta*, del 1946, que va representar la primera vegada que uns quants nois van poder pujar a l'escenari amb noies, i del de *Colorín Colorado*, del 1947. També cal destacar l'obra *Cebes al cap*, de 1950, pel fet de ser en català. I és que a partir d'aquesta data ja es podien representar obres en aquesta llengua. Això va fer que es comencessin a fer obres de Sagarra i Guimerà i que els *Pastorets* d'aquell any també fossin en català: es titulaven *L'Estel de Natzaret* i eren escrits per Ramon Pàmies.

Decorat per a la *Venta focs*, fet per Paulí Martí. Actualment, Lluís Molinas n'és el propietari.
Foto Núria Anglada

Conjunt Armonías de Juventud a principis dels anys quaranta. D'esquerra a dreta: Joan Poch (guitarra), Bernat Causa, Tomàs Cervera, Manel Janó i Lluís Mallart. Josep Bastons (guitarra), a baix a la dreta.
Foto Josep Granés Hostench.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Elena Bastons Gil

Representació de *Colorín Colorado*, de 1947, amb Maria Cervera com a protagonista.
Arxiu Municipal De Palafrugell. Col·lecció Teresa Pons

Escena de la *Ventafocs* de la dansa de les hores (La Gioconda) de Ponchielli.
D'esquerra a dreta: Carme Feliu, Maria Dolors Bofill, Maria Cervera, Pepita Planas, Lola Puig, Maria Rosa Bofill, Pilar Mateos, Montserrat Tauler, Lluïsa Trill i Ciseta Deulofeu.

Arxiu Municipal De Palafrugell.
Col·lecció Família Lloveras-Bofill

Un moment de la representació de la *Ventafocs* a l'escenari del Casal Popular el 10 de març de 1946. D'esquerra a dreta, al fons: Ferran Ferrer, Josep Piferrer, Maria Dolors Bofill, Carme Feliu, Siseta Deulofeu, Pilar Mateus, Maria Rosa Bofill i Pepita Planas. A davant: en el paper de Ventafocs, Maria Cervera, i ajupit, Ramon Prats.

Foto L. Casanovas. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

Lluïsa Martí Gich

Havia fet *Pastorets* i moltes altres obres. Ara en recordo la *Blancaneus* i la *Ventafocs*. I el meu pare hi havia fet una mica de tot. Havia estat entrenador de futbol i tot! Era un home molt participatiu. Li agradava el billar, també.

De directors, hi havia el senyor Àngel Badia pels joves i, pels grans, pels de la nit, el senyor Manel Nicolau, que era un director molt bo. Abans hi havia com dues companyies: una de tarda i una de nit. I, llavors, quan els de la nit es van anar fent grans, es van anar casant i van plegar. I els de la tarda vam passar a la nit. Primer estrenàvem a la nit i després a la tarda. I va quedar de director el senyor Àngel Badia.

Normalment les obres les triava el senyor Badia i el meu pare, que n'havia triat moltes, perquè li agradava molt de llegir. Ha-

Lluïsa Martí
Foto Núria Anglada

via de ser alguna obra maca, que no fos una llauna. Vam fer també *La Heredera* amb els de la tarda, que va resultar una obra molt maca i va funcionar molt bé. També en vam fer una de riure que es deia *La Brigada Blava*, on sortia en Josep Serra i el meu home i feien de lladres. I *El timbre que no suena*, que era molt maca, també. Tot eren obres decents, aptes.

Acabada la guerra, hi havia unes regles molt estrictes. I el senyor rector no volia que homes i dones estiguessin junts. Fins i tot els *Pastorets* els feien només homes. Aleshores, el meu pare va dir que ell se'n feia càrrec, de treballar homes i dones, però no va passar mai res, perquè la gent era responsable.

I Déu n'hi do el que s'assajava! Un parell de mesos o així, però depenia de l'obra. Hi anàvem cap a quarts de deu. La meva germana i jo, quan acabàvem de sopar, havíem de rentar els plats i n'havíem de fer via, per poder anar a assaig. I plegàvem cap a quarts de dotze. Però ho fèiem, perquè ens agradava molt. Gaudíem.

Ens venia molt a veure als assajos mossèn Frederic Tapiola i el senyor Soler, el pintor de l'església, també, perquè eren gent entesa, que havien estudiat.

El vestuari, de vegades es llogava i de vegades era fet a casa. Per exemple, a la *Ventafocs* i a la *Blancaneus* es va llogar. Aleshores encara hi sortien només dones i, és clar, feien falta vestits d'home, per al príncep i altres personatges masculins. Me'n recordo que van enviar a buscar vestits molt bonics. Ho llogaven a Mataró, em penso, a una casa que es dedicava a proporcionar vestits per al teatre. Però, aleshores, les dones sabien cosir. La meva mare va muntar a casa, al menjador, una espècie de taller. I quasi totes les noies s'ho van fer elles, entre elles, les seves mares i la meva. I això que era difícil fer aquells vestits!

Hi havia actors molt bons, com l'Esteve Pagès, que estava casat amb la Dolors Gurgui i tots dos eren molt bons. També hi havia en Lluís Molinas. Van actuar molt i molt bé. Però, amb el temps només van quedar els *Pastorets* i la resta va anar flaquejant.

També hi havíem fet teatre petit o cants, amb les aspirants d'Acció Catòlica i les benjamines. D'això ens en cuidàvem la Felícia Cañet i jo. Les obres normalment eren cançons. N'hi havia una que es deia *Les figures del Pessebre*. I un any, l'Orfeó Català la va cantar. Era una obra per a mainada molt maca. Llavors, el dia de l'obra venia a tocar la Paulina Rodríguez Juanola, que era una gran pianista i també feia concerts de piano al Casal, juntament amb una noia de Palamós que es deia Pepita.

De vegades també fèiem vetllades íntimes, sense públic, només amb els que actuàvem en el teatre. No hi volíem ningú de fora. Venia la gent allà, a la tarda, i uns tocaven l'harmònica, els altres ballaven, d'altres recitaven versos. Estava molt bé.

El teatre era força d'estar per casa. Hi havia un entarimat, que pujava, perquè els de darrere ho veiessin bé. I les butaques estaven repartides en tres zones, separades per dos passadissos. A la primera zona hi havia cinc butaques; a la zona central, unes vuit; i a l'altra zona, unes cinc butaques més. I hi devia haver unes catorze o setze files de butaques.

I el teló el va aconseguir el meu pare. Tenia un amic que es deia Roig, que era propietari d'una fàbrica de teixits a Terrassa. Es coneixien d'anar a Llafranc. I li va escriure demanant-li si li podia donar roba per fer el teló. Era de llana, que no transparentava gens. I, després, vam fer el teló aquí, entre tots. Amb això vull dir que hi havia bon ambient.

L'Esteve Bofill, era el que es cuidava de cobrar els drets d'autor i me'n recordo que el meu pare li deia, de vegades, «home, Esteve, fes-nos una mica d'*arreglo!*», perquè, és clar, aquests cèntims anaven per al fons del Casal. Poc que s'hi guanyava pas. Tot era molt barat. El meu pare pintava els decorats, també, perquè així tot quedava a casa i no s'havien de fer lloguers de decoració. Alguna vegada s'havia llogat alguna cosa, però molt de tant en tant. Recordo quan feia servir cola de conill, que feia una pudor...!••

—
Escena dels *Pastorets* al Casal Popular als anys cinquanta del segle xx.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluís Molinas i Falgueras.

Les actuacions van ser cada vegada més sovintejades. Dins l'any 1952, se'n compten 18. A més, es combinaven amb esdeveniments de l'església o d'Acció Catòlica, com el Día de la Aspirante.

El 1952 es van arraconar les diferents versions que s'havien representat dels *Pastorets* i per primera vegada a Palafrugell es representaren els de Josep Maria Folch i Torres, titulats *Els Pastorets o l'adveniment de l'Infant Jesús*, on per primera vegada joves i adults van actuar junts. Aquesta obra s'havia estrenat a Barcelona als anys 20, així que ja feia anys que funcionava i, fins a l'actualitat.

Pere Pagès Font

Jo hi havia fet teatre, molt de teatre. Allà hi vaig conèixer la meva dona, que hi feia d'apuntadora. També hi anàvem els diumenges, a veure pel·lícules. Ens donaven l'assistència per anar a catequesi.

Acabada la guerra, es van començar a fer *Pastorets*, en castellà. Es van fer els *Pastorets* que es deien *La venjança de Jesús*, on sortia en Quimet Esteve, en Regalat Deulofeu, l'Esteve Bofill... Després, més endavant, vam començar a fer de dimonis i altres papers. I encara hi vaig sortir fa quatre o cinc anys! I els de casa hi han participat quasi tots. Se sabien els *Pastorets* de dalt a baix, perquè la meva dona, com que hi feia d'apuntadora, se sabia tots els papers i els anava repetint. Això és curiós: ara la gent deu tenir més memòria que abans, perquè no n'hi ha d'apuntadors... I, llavors, hi va

Pere Pagès
Foto Núria Anglada

haver una època en què, a part de *Pastorets*, fèiem quasi cada setmana teatre.

Hi havia dos grups de teatre i nosaltres érem els petits. Els grans estrenaven el diumenge a la nit i nosaltres a la tarda. I inclús ens pintàvem els decorats. En Paulí Martí era aficionat a la pintura i jo algun cop havia anat amb ell a ajudar-lo a pintar decorats. En Bernat Causa també hi va participar molt. Hi va haver un canvi molt important al Casal: quan es va canviar el sistema de pujar els decorats. Fins llavors, s'havien de pujar, enrotllats en una barra de fusta que es feia rodar amb una maneta. Després, es va construir una caixa de decorats, que es va enderrocar amb les obres de remodelació. Era el millor, perquè quan s'enrotllava, el públic sentia el soroll. En canvi, en fer la caixa de decorats, es podia pujar tot el decorat sencer.

Recordo que, al principi, aquí no hi havia televisió, però al cine vèiem que a Amèrica sí que en tenien a casa. Se'ns va acudir, a en Mallart, en Bernat Causa i a mi, fer una pantalla de televisió i, quan s'obria el teló, sortia en Bernat tocant l'harmònica, un altre tocant la guitarra i l'altre cantant. Vam fer un espectacle d'això, de la televisió.

També vaig jugar a bàsquet, al camp de futbol. Érem el primer club de bàsquet de Palafrugell. Hi havia l'Esteve Ferrer de Can Baldiri, l'Esteve Pagès "l'Estevet", un que venia de Mallorca i en sabia molt... Jugàvem en una cantonada del camp de futbol, pintàvem les línies i, a les línies de fons, hi havia uns forats on clavàvem les cistelles. Hi anàvem a entrenar a les set del matí. I havíem anat a jugar a fora: a Olot, que jugaven a la plaça de toros, a Girona... Eren tornejos organitzats per Acció Catòlica.

Les perruques les proporcionava en Garriga, que ens prenia les mides del cap abans, per poder buscar una perruca que ens anés bé. I, a mi, hi havia vegades que no me'n trobava cap a la mida. Tinc el cap gros!

També recordo que, quan érem petits, sortíem del col·legi de cal senyor Àngel, al carrer Girona, i teníem ganes d'anar a jugar i, per un pal de llum que hi havia al carrer Clavé, saltàvem a dintre el Casal, per sobre la tanca. I el conserge del Casal tenia una gossa i ens bordava. Havíem de córrer, tornar a saltar i sortir. ••

Aquell mateix 1952 va arribar mossèn Francesc Colls, que tenia la idea de fer activitats per a la mainada i no tant per al públic adult, argumentant que els grans ja tenien llocs on anar per ocupar el temps lliure. Això va fer que es potenciés més el teatre infantil que el del grup del senyor Manel Nicolau. Això, combinat amb les diferències que hi havia entre els dos directors, va portar Manel Nicolau a plegar del grup de teatre. Molts actors van marxar amb ell i els que es van quedar van passar a formar part de la secció dels adults, l'única. Amb això, s'acabava el planter d'actors que proporcionava el grup dels joves.

Al Casal s'hi van representar obres que es feien a les capitals, com: *Els milions de l'oncle*, *La heredera* (1954), *La duda* (1955), *Una història qual-sevol* (1955), *Los Claveles* (1955), *Luz de gas* (1955), *La muralla* (1957), *La ferida lluminosa* (1958), *El port de les boires* (1958), *El procés de Diana Wurtton* (1961)... Però, a partir de 1959, la quantitat d'obres que es representaven va minvar, els actors van anar desapareixent del Casal i, a poc a poc, s'hi va deixar de fer teatre. Entre els anys 1960 i 1963 es van representar molt poques obres, que tant podien ser en català com en castellà, i la gran majoria dels actors eren nous. Entre 1964 i 1971 només s'hi van fer els *Pastorets*: el 1964 i 1965 es van representar els de Folch i Torres, dirigits per Àngel Badia; el 1966, *La flor de Nadal*, també dirigits per Àngel Badia; el 1967 es va tornar als de Folch i Torres, però aquest cop la direcció era compartida entre el senyor Badia i Josep Puig; els anys següents la direcció va anar canviant: Josep Puig el 1968 i el 1969, Ramon Prats el 1970, Ramon Prats i Joan Serrano el 1971 i Ramon Prats i Josep Piferrer el 1972.

Programa de l'obra de teatre *La Brigada Blava*, representada al Casal Popular el 19 de març de 1952.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Biblioteca Pública de Palafrugell.

Tot l'elenc d'actors de *La Brigada Blava*.

Drets, d'esquerra a dreta: Joan Piera, Mercè Gubau, Maria Rosa Colomer, Enric Maria, Montserrat Turró, Joaquim Piera, Dolors Gurgui, Jordi Pujol, Elena Gurgui, Josep Puig, Joan Bofill i Josep Naya. Asseguts, d'esquerra a dreta: Enriqueta Gubau, Josep Serra, Rosa Pagès i Joan Bruguera.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Martí Gich

Escena de l'obra *La Brigada Blava*, de 1952.

Foto Josep Granés Hostench.
Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell

Escena de *La Heredera*, de 1954.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Josep Puig Clausell

Escena de l'obra de teatre *Luz de gas* al Casal Popular, l'any 1956.
A la imatge Lluís Molinas i M. Dolors Gurguï.

Foto Josep Granés Hostench. Arxiu Municipal De Palafrugell. Col·lecció Lluís Molinas I Falgueras

Actors d'una representació dels *Pastorets*, dels anys 1965-1957.
Ajupits, d'esquerra a dreta:
Joan Xicoira Roca i Lluís Pagès.
Drets a la fila del mig: Lluís Pons Caballer,
Josep Castells Guarnier, Lluís Molinas Falgueras,
Carles Francesch Boscdemont i Francesc Cama Rivas.
A la fila del darrere: Jordi Morell.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Francesc Cama Rivas

Programa de la sarsuela
Los Claveles, representada
al Casal el 29 de maig de 1955.
Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Biblioteca Pública de Palafrugell

Representació teatral de Corpus, el novembre de 1954.
D'esquerra a dreta: Pere Pagès, Joan Bruguera, Rosa Pagès, Josep Puig,
Mercè Gubau, Esteve Pagès, Lluïsa Martí Gich.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Martí Gich

Diploma atorgat al Casal Popular
de Palafrugell com a finalista en el
I Concurs de quadres escènics.
Delegación Provincial de Sindicatos,
Girona, 25 de maig de 1958.
Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Joan Badia-Homs

Angelets i pastors als *Pastorets* dels anys seixanta. Un dels pastors és Montserrat Geronés. Els àngels són: Elvira Girona (l'àngel sant Gabriel, al darrere), Anna Maria Boix, Carme Geronés, Maria Dolors Badia i Maria Teresa Francesc.

Col·lecció Família Nicolau-Geronés

L'Agrupació Artística del Casal Popular en una de les excursions que realitzaven quan acabaven una obra.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Josep Granés Hostench

Representació dels *Pastorets* al Casal Popular, a principis dels anys seixanta. D'esquerra a dreta: Lluís Maimí, Joan Piera i Josep Serra.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Cati Piera Fina*

Josep Puig Clausell

Vaig començar a anar al Casal cap a l'any 1948 o 1949, quan vaig arribar de Sant Andreu de Llavaneres. Devia tenir uns 18 o 19 anys. Al cap de poc temps, ja interpretava els primers papers. També vaig començar a pintar decorats. Me'n va ensenyar en Paulí Martí, però després vaig anar-los pintant a la meua manera. En vaig fer cap a setanta! Me'n recordo d'un de molt especial. Era per *La Heredera*. A l'última escena es necessita una porta, amb un vidre translúcid, perquè s'havia de veure la figura de l'altra banda. Així, doncs, vaig prendre totes les mides, vaig fer tot el decorat, excepte la porta. A les cinc de la tarda, abans de començar el teatre, vaig agafar la porta de l'entrada del bar. En Lluís del Casal encara la busca! Com que ja ho tenia tot ben calculat, la porta va encaixar allà i va quedar una escena ben lluada.

Josep Puig
Foto Núria Anglada

També recordo molt el decorat de *La filla del mar*. Vaig anar a veure l'obra dos cops a Barcelona, feta per companyies diferents, però ni l'una ni l'altra tenien uns decorats gaire treballats. De fet, les crítiques així ho donaven a entendre. Ni l'actuació va ser gaire bona. No obstant això, a Palafrugell va sortir molt bé! I això que era complicat, perquè calia fer una platja al cim de l'escenari!

I tot plegat va acabar quan ens vam discutir amb mossèn Bas. Cada any, els del Casal fèiem una sortida. Ens n'anàvem a algun lloc a passar un dia. Però, l'any que vam fer *Los Claveles*, vam fer molts de diners i, per tant, ens tocava fer dos dies d'excursió. Estava planejat fer nit a Montserrat. Llavors, és clar, dormir nois i noies junts era perillós i les famílies s'hi van oposar. Per això, mossèn Bas va decidir anul·lar l'excursió i anar casa per casa a comunicar-ho a les famílies. I aquest fet va ser el que va fer que ens discutíssim. Aleshores, vaig formar un grup de teatre al Fraternal, que vam anomenar Candilejas, com la pel·lícula de Charlot.

Els decorats eren de roba i de paper. Perquè el paper no s'esparraqués, a les vores hi posàvem roba. De tal manera que la roba quedava dins la vora del paper. Així no es podia estripar de cap manera, perquè la roba ho impedia. I també es feia servir cola de conill i ceres de colors. Me'n recordo de l'escampada que feia per poder tenir espai per pintar. Treia totes les butaques! I, alguna vegada, hi havia trobat algun regal d'algú simpàtic que hi havia fet les necessitats...

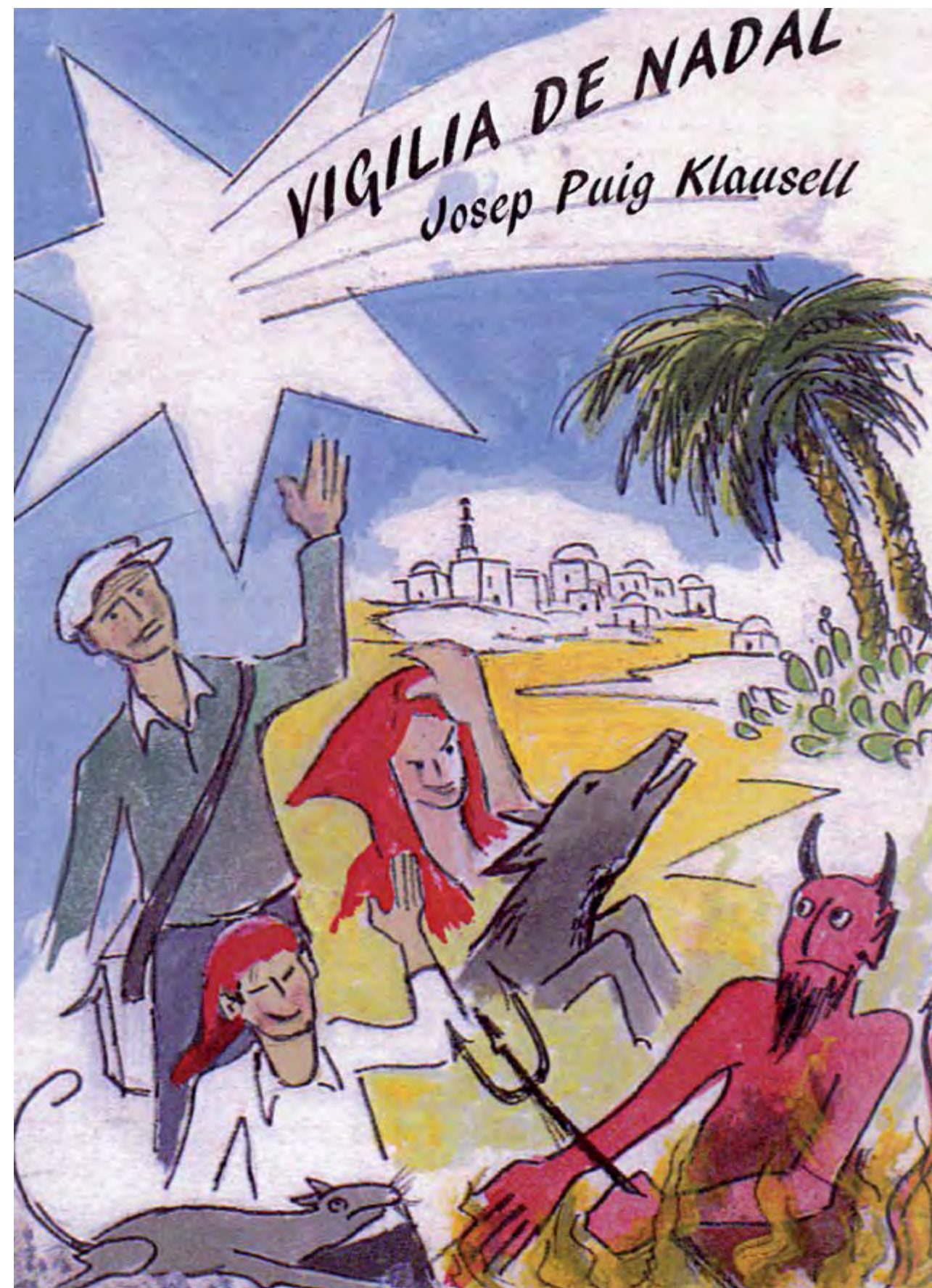
Als *Pastorets* hi he fet una mica de tot. Vaig fer de Lluquet als primers *Pastorets* de Folch i Torres que es van representar a la vila. També vaig fer de Satanàs, de Jeremies, de sant Josep... I un any vaig fer quatre personatges el mateix dia! Em vestia de dimoni, em despinava la cara a correu i em vestia del personatge següent. Fèiem de tot! També hi feia efectes sonors: anava a buscar una planxa metàl·lica a la serralleria Coll i feia el soroll de l'infern, quan sortien els dimonis. Bé, també hi havia música, eh! L'Elena Sirés tocava el piano o utilitzàvem algun tocadiscos. Recordo una vegada que jo havia de cantar i, durant els assajos, l'Elena em va donar l'entrada, però, com que estava xerrant, no ho vaig sentir. I ella, pobra, anava tocant. Sort que el dia que tocava representar-ho de veritat em va sortir!

Vaig fer dues versions dels *Pastorets*. Una es deia *La vigília de Nadal* i l'altra *Els Pastorets del Pessebre*. A la primera, hi havia diferents històries extretes de contes infantils, com *La Caputxeta* o *El flautista d'Hamelín*, i les relacionava amb els Pastorets de Folch i Torres. I *Els Pastorets del Pessebre* era la història d'un pastoret que, mentre fa el pessebre i l'arbre de Nadal, cau i va a parar a un altre lloc on parlen una llengua diferent...

El 1968 va néixer un grup de teatre anomenat Juventud Estudiantil Palafrugellense, dirigit per Fèlix Pérez. Aquesta formació va representar *L'altra cara de la Lluna*, *Leonor o el problema domèstic*, *Com s'enreda la troca*. Aquest grup va desaparèixer el 1972. Els anys següents, l'Agrupació va intentar continuar amb el teatre del Casal i van fer unes quantes representacions: *La Pepa maca* (1972), *La festa del carrer* (1972) i *La cura d'amor* (1973). El 1973, a més, es van representar els *Pastorets* de Josep Puig, escrits i dirigits per ell mateix, i titulats *Nit de Nadal*. A pesar d'aquests intents de revifar l'Agrupació Artística del Casal, va acabar desapareixent el 1974. Aleshores, Josep Puig va començar a dirigir un nou grup que es deia Estil.

El 1975 i el 1976 només s'hi van representar obres de grups de teatres d'altres municipis, fins que Jordi Nenessich va voler ressuscitar l'Agrupació Artística del Casal Popular i es van preparar uns *Pastorets*, dirigits per Lluís Molinas, que incloïen espectacle de llums i so amb un casset. Però, com que la instal·lació elèctrica del Casal havia quedat obsoleta, no es va poder tirar endavant i, al final, els *Pastorets* es van fer al Fraternal. No obstant això, entre 1978 i 1983 es van tornar a fer al Casal (perquè el Fraternal estava ocupat per la quina), dirigits per: Fèlix Pérez (1978), Jordi Prats (1979-1981), Lluís Prats (1982) i El Grup (1983). El grup encarregat de fer aquestes representacions nadalenques fou L'Esclop, que van continuar fent els *Pastorets* fins ara fa un parell d'anys.

—
Portada del guió dels *Pastorets*
titulats *Vigília de Nadal*, de Josep Puig.
Es van representar al Casal el 1973.
Dibuix Josep Puig

Lluís Molinas Falgueras

Vaig entrar al Casal l'any 1953, pels voltants de Nadal, època en què s'assajaven *Pastorets*. De fet, vaig començar amb una obra molt bona que es deia *La duda*, que es va estrenar el 8 de desembre de 1953. Hi tenia un paper molt petit. A partir del paper que vaig fer als *Pastorets*, de fill pròdig, em van començar a adjudicar papers de més responsabilitat.

Aleshores, la meua relació amb el Casal va ser a través d'obres de teatre. Aquells anys 50 hi havia elements molt bons al Casal, com ara el matrimoni de l'Esteve Pagès i la Dolors Gurgui, en Josep Puig, que feia els decorats, en Serra, en Piera... Hi havia un elenc molt bo i es van fer obres de categoria com podia ser *La heredera*, *Luz de Gas*, *La ferida lluminosa*, *La Muralla*... Llavors va

Lluís Molinas
Foto Núria Anglada

venir, cap a finals dels anys 50, una certa decadència, perquè s'hi feien obres que ja no tenien l'interès de les d'abans. La cosa va anar decaient. Els elements puntals van desaparèixer, sigui perquè es van casar o perquè no estaven d'acord amb la mena de teatre que s'estava fent al Casal. Jo, personalment, davant d'aquest panorama i com que m'agradava el teatre i el teatre d'una certa categoria com el que s'havia fet abans, vaig optar per acceptar la invitació d'un grup de Palamós per fer teatre allà. I aquí vaig acabar la meua relació teatral amb el Casal, l'any 60. D'aquella època recordo un gran companyonia, amb les anècdotes i els problemes que hi havia. Mossèn Bas era el director, no teatral, sinó el que portava el Casal, però era capellà i el teatre i l'Església no lligaven. El senyor Badia feia el que podia. L'època del senyor Nicolau jo no la vaig conèixer, no vaig treballar amb ell al Casal. Vaig treballar amb el senyor Nicolau als anys 60 amb l'última obra que va dirigir, al Fraternal.

Les obres les triava el senyor Badia, de vegades amb col·laboració amb la seva senyora. Però, havien de passar pel sedàs de mossèn Bas. Recordo que es va fer una sarsuela, *Los Claveles*, que es va podar i es va canviar d'argument. La censura de dintre del Casal la va destrossar. Només es va aguantar la part musical, que no es podia tocar. La censura era terrible. Davant d'aquest panorama, vaig considerar que havia de fer un canvi. Aquella obra ja havia passat per la censura de l'Estat, no calia censurar-la de nou. La meua idea i la de molts altres companys era que, al Casal, s'hi fes un teatre a la tarda per a la mainada i a la nit, per al públic adult, que se suposa que ja ho ha après tot, es podia fer un altre tipus de teatre. Però, això no es va fer. I va portar, en part, a l'enfonsament del grup del Casal.

Quan hi havia dos directors, el senyor Nicolau, amb la censura, feia un teatre de cara a la gent gran, amb un grup de gent gran, per exemple, la Maria Cervera, en Josep Piferrer i la seva dona... I el senyor Badia feia un teatre per a juvenils. Però hi va haver un enfrontament entre ells.

Quan només hi havia el senyor Badia de director, les obres s'estrenaven el diumenge a la nit i el diumenge següent es repetien a la tarda per a la mainada. I no eren obres apropiades per a nens. Jo m'havia trobat amb obres diguem-ne serioses, que el dia que es feien a la tarda, la mainada cridava, i ens feien posar nerviosos als qui actuàvem... I això no hi va haver manera de fer-los-ho entendre. Mossèn Bas volia que s'emplenés la sala, fos com fos. Llavors va ser quan van arribar a un acord amb en Capellà del cine i, a la tarda,

va fer cine. Però jo ja havia plegat de fer-hi teatre.

Llavors, al cap d'uns anys, quan el Casal estava condemnat a morir, perquè no hi havia sortida d'emergència, en Josep Puig es va atrevir a fer un parell d'anys els seus *Pastorets*. En Josep Puig era un gran escenògraf, un noi que havia fet decorats magnífics, sota la direcció del senyor Paulí Martí, amb qui jo no havia tractat mai, al Casal. Encara guardo la carrossa de la Ventafocs, que ell va pintar, que és una meravella. Anava llençada, quan mossèn Pitu Quer va fer neteja i jo la vaig arreplegar. Sembla que és pintada d'avui en dia. Doncs en Puig va tenir problemes amb el Casal. Hi va haver discrepàncies i va plegar. Una pena, perquè havia fet muntatges genials. Després d'ell ja es llogaven. Recordo que, quan vam fer *Luz de gas*, *La ferida lluminosa* i altres obres, es llogaven a Barcelona.

En els *Pastorets*, en Pitu Naya feia el paper de l'avar, que està comptant les unces d'or i jo havia d'anar-li pel darrere i apunyar-lo. I, a ell, el senyor Badia li havia dit que havia d'agafar un llum d'oli dels antics i mirar les unces, mig a les fosques, només amb el llum d'oli. Feia un efecte...! I jo per allà darrere. Li anava dient «vigila amb el llum, no te l'acostis a la perruca», mentre m'acostava sigil·losament. Portava una perruca i una barba de la Maria Garriga, que el seu pare ja servia les perruques per als *Pastorets*. Doncs, jo l'anava advertint, però no em va fer cas. I, tot de cop, zas! S'encén la barba i la perruca. Es va tirar el teló. I, de baix, del pati de butaques, se sent un crit esgarriós: «Ai! La barba i la perruca del meu pare!!!». La Maria Garriga. Només es va preocupar de la perruca i no pas que el pobre Pitu se socarrimés!..

El 1982 va néixer un nou grup, anomenat Xeix, que va representar al Casal l'obra *El cas del senyor de Torroella* de Josep Martí Clarà *Bepes*, sota la direcció de Pep Bofill Miquel.

El mes d'octubre d'aquell mateix any es va constituir el grup Rialles (actualment La Xarxa) a Palafrugell. La seva seu era el Casal i la seva primera actuació va ser el 21 de novembre, amb l'espectacle *Comicamica* dels pallsos Pep, Saltimbanqui i Bocoï. Va ser tot un èxit, que es va repetir els anys següents, fins que el 1984 es va prohibir per ordre municipal qualsevol tipus d'actuació al Casal per males condicions. Rialles va fer una gran tasca en benefici de la mainada palafrugellenca, pel gran nombre d'activitats que es van portar a terme gràcies a aquesta organització, que era una delegació d'Òmnium Cultural. Els responsables del grup Rialles a Palafrugell van ser Joan Vilardell, Andreu Xicoira, Maria Rosa Charles, Santiago Deulofeu, Anna Maria Piferrer, Rosa Pagès i Artur Rubau.

Cartell de la primera actuació que coordinava Rialles, el 21 de novembre de 1982.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Fons Biblioteca Pública de Palafrugell

Joan Vilardell Caixàs

La meva relació amb el Casal va començar quan hi vam fer Rialles, que ara és la Xarxa. Els inicis de Rialles van ser al Casal. Entre la junta del Casal i la de Festes de Primavera es va convocar una sèrie de gent en una reunió amb el president de Rialles de Catalunya, per veure si es podia implantar a Palafrugell. I, a partir d'aleshores, hi vam començar a fer teatre i actuacions per a la mainada.

Vam fer una junta, de la qual vaig ser el president. La primera actuació la vam fer al Casal i va tenir molt d'èxit. Aleshores no es feien gaires activitats per a mainada. Suposo que això va fer que aquell primer dia hi hagués tanta gent. Mossèn Oriol estava esparverat, perquè tenia por que s'enfonsés el Casal i tot! La qüestió és que va tenir

Joan Vilardell
Foto Núria Anglada

tant d'èxit que es va fer córrer que a Rialles ni s'hi cabia i la segona actuació va anar de baixa. A partir d'aleshores, vam intentar tornar al nombre de persones del primer cop. Vam començar a fer actuacions noves i s'hi va estrenar un grup de música de Palafrugell, que es deia Mercuri i era liderat per Xevi Pagès.

Fèiem teatre, circ, màgia, cançons... qualsevol espectacle, que fos en català i de qualitat. Sempre de qualitat. Hi havia trobades de tot Catalunya –i ara encara ho fa la Xarxa–, a Igualada, un cap de setmana, per programar les activitats de tot el curs per a totes les poblacions. És una cosa seriosa.

L'estat de les instal·lacions no era el millor, però, mira, quan hi estaves adaptat... Pensa que, abans de cada actuació, havíem d'anar a buscar gasoil, emplenar les calderes, escalfar-les; escombrar i netejar el teatre; escombrar les escales; com que no hi havia prou potència de llum, havíem de fer peripècies; havíem d'ajudar els músics a pujar tots els instruments a dalt i baixar-los després... Hi havia feina per fer! Pensa que, a més a més, teníem la feina d'haver d'anar enganxar els cartells de propaganda. Hi anàvem amb l'Andreu Xicoira per Calella, Llafranc, Tamariu...

També havíem fet actuacions a Calella –normalment cercaviles–, a Llafranc –al parc infantil, allà on ara hi ha un aparcament, entrant per l'hotel Paraíso– i a Tamariu, però a Tamariu només un cop.

Tot això va durar fins que les normes dels locals on es feia teatre i espectacles van canviar i ja no s'hi va poder actuar. Va ser en temps de l'alcalde Lluís Medir. Llavors, vam haver de continuar l'activitat al Fraternal.

D'altra banda, vaig ajudar a muntar l'exposició de la campanya Recuperem el Casal i l'actuació que es va fer a la pista de patinatge. També he col·laborat amb Càritas molts anys, així que això també em vincula amb el Casal. He col·laborat amb Càritas de tres maneres diferents: primer, repartint les ajudes a la gent –a partir de les seves necessitats, els encarrilava cap a una ajuda o una altra de les que ofereix Càritas–; després, vaig ajudar a fer la base de dades dels usuaris de Càritas, des del despatx de la rectoria; i l'última, ja en el Casal renovat, fent tasques administratives diverses.

I, llavors, és clar, quan treballava al Garbí, fèiem l'educació física al camp del Casal. Més endavant, s'hi feia també el pati dels grans de l'escola. ••

Entre l'any 1984 i el 1988 es van fer reformes a la sala del teatre per tal d'adequar-la a les mesures de seguretat que s'exigien des de l'Ajuntament. Però, tot això no fou suficient. El 1990 es va llogar a Palavisio i ja no s'hi va fer més teatre.

Malgrat tot, el teatre del Casal no s'oblidà mai, de la mateixa manera que no s'oblidaran els actors que hi van passar: Enriqueta Batllem, Joan Bofill, Joan Bruguera, Paquita Cabezas, Joan Cama, Maria Cervera, Esteve Congost, Regalat Deulofeu, Esteve Ferrer, Josep Font, Jordi Giralt, Enriqueta Gubau, Mercè Gubau, Maria Dolors Gurgui, Elena Gurgui, Manel Iglesias, Josep Illa, Paco Jonama, Enric Maria, Lluïsa Martí, Maria Teresa Martí, Frederic Martí, Conxa Martí, Antoni Mir, Moisès Morell, Lluís Molinas, Josep Naya, els germans Nicolau, Esteve Pagès, Pere Pagès, Rosa Pagès, Joan Paguina, Joan Piera, Josep Piferrer, Ramon Prats, Josep Puig, Rosa Maria Puig, Jordi Pujol, Carme Sabater, Josep Serra, Elena Sirés, Joan Tauler (apuntador), Juli Tauler, Montserrat Tauler, Montserrat Turró, Immaculada Urgellés... i un llarg etcètera d'actors i actrius que van aparèixer en algun moment al teatre del Casal.

Ni els pianistes que acompanyaren les obres: Frederic Sirés, Elena Sirés, Paulina Rodríguez Juanola, Elena Mas i Margarita Mir. O els decorats de Paulí Martí, Josep Puig, Bernat Causa i Esteve Pagès.

Els que hi van participar segurament també recordaran sempre les vetllades íntimes, quan, després de representar una obra, quedaven i anaven a la sala del teatre on feien esquetsos d'obres, representaven acudits, feien petites actuacions musicals...

—
Sala del teatre del Casal, quan la utilitzava Palavisio.
Revista de Palafrugell, Gener 1996.

Cinema

El 1919 ja es plantejava l'opció de projectar pel·lícules al teatre del Casal, tal com consta a l'acta del 18 de març, però mossèn Bosch va rebutjar aquesta proposta. No va ser fins al 28 de febrer de 1929 que el rector va aprovar la instal·lació d'un cinema, després de veure l'èxit que tenia en altres locals de la vila. Es va haver de reformar el local i es va aprofitar per fer la instal·lació i millorar l'escenari. El 5 d'abril de 1929 el Casal va començar a oferir sessions de cinema. Cal dir que la majoria de pel·lícules havien passat per la censura eclesiàstica i estaven retallades per tots costats, cosa que provocava les queixes del públic i de la premsa de l'època.

El 1932, les pel·lícules encara eren mudes i, per això, les projeccions sovint anaven acompanyades per un pianista, el senyor Cantó. Durant els anys 30, es van millorar i adaptar les instal·lacions al cinema sonor, i es van projectar grans pel·lícules d'aventures, policiaques o d'intriga.

Després de la Guerra Civil, es reprenghen les sessions de cinema, amb pel·lícules per a tots els públics i descomptes per a aquells que tinguessin la famosa *assistència* de catequesi, que, depenent de l'època, equivalia a un descompte sobre el preu de l'entrada o a l'entrada totalment gratuïta. Destaquen les pel·lícules de dibuixos animats de Disney, les del *far west* i les de gladiadors. A més, es tractava de sessions dobles, amb una pel·lícula *bona*, anomenada "de base", i una de complement. Les sessions començaven a dos quarts de cinc de la tarda i a dos quarts de deu, a l'hivern. A l'estiu, començaven a les cinc i a les deu de la nit. I aquest horari es feia a tots els locals. Aleshores, entre pel·lícula i pel·lícula hi havia uns deu minuts de descans i, abans de fer la segona, es projectava el No-Do. Es feia els diumenges i els dies de festa. Hi va haver una temporada als anys 70 que feien cinema els dissabtes a la nit i diumenge a la tarda.

Programa de cinema del Casal Popular de les projeccions de les pel·lícules *Alícia en el país de las maravillas* i *La pícara música* el 5 i 6 de gener de 1941. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluís Molinas i Falgueras

Feix d'entrades del Casal Popular, de les que es venien per anar al cinema. Foto Núria Anglada

Tal com ens explica Jordi Boy, el No-Do es va crear l'any 1943. Hem de tenir en compte que la televisió a Espanya va començar l'any 1956, però a Palafrugell no n'hi va haver fins a l'any 1961. No va ser fins a finals dels anys 70 que les televisions van ser més generals a les cases de Palafrugell. I el No-Do era com una espècie de noticiari, però que, lògicament, anava amb retard. Eren notícies manipulades pel règim de Franco, i només apareixia el que els interessava. Era obligatori que es projectés a totes les sales de cinema. Durava deu minuts justos.

La sala era al pis de dalt de tot. S'hi entrava per la banda esquerra, on hi havia una escala, que encara hi és. No era gaire gran, però hi cabien unes 250 persones. Hi havia butaques i bancs, i dos passadissos, que dividien la sala en tres zones de butaques. La mainada més petita s'asseia en els bancs de davant i els grans a les butaques, que eren a sobre d'un empostissat que feia una mica de pendent perquè els caps de davant no fessin nosa. A les butaques de darrere de tot, s'havia de pujar un escaló o dos.

El 1956, per iniciativa de mossèn Francesc Colls Sureda, es va construir la pista de patinatge, on també es volien fer sessions de cinema i representacions teatrals a l'aire lliure. La junta del Casal del moment, presidida per Àngel Badia, va contractar l'orquestra de Blas Wilson, amb un número de *varietés*: vedet, coristes, humoristes, una ballarina, un quadre flamenc i músics. El dia del debut va ser un èxit, però, l'endemà al matí, el rector va demanar que la vedet anés amb una faldilla més llarga, igual que les ballarines i que els humoristes eliminessin una cançó. Va ser un escàndol, que va fer que s'acabessin les festes majors al Casal i que el rector fos traslladat al cap de poc temps.

L'últim maquinista que hi va haver al Casal va ser Carles Colomé. Algun cop, Jordi Boy l'havia substituït en les seves funcions. Abans, hi havia hagut el senyor Padrós.

Lluís Molinas Falgueras

Es va fer una junta del Casal. Devia ser l'any 1956. El senyor Badia va ser-ne el president i a mi em van encarregar de portar la part de teatre. En aquella època es va muntar un escenari a la pista. Llavors tot just s'estrenava la pista i tenia un èxit terrible: tothom anava a patinar, en Lluís Ros del Casal llogava els patins i va fer calé llarg. En aquell escenari, la idea era anar-hi fent representacions de teatre i, fins i tot, a l'estiu, fer-hi sessions de cinema a la fresca, tal com es fan ara. Es va començar per la Festa Major de l'any 1956. En Serra, aleshores era president del Fraternal, i li havien proposat un espectacle de *varietés* per a la Festa Major, al Fraternal. Però, resulta que ell tenia contractada una orquestra per fer ball i no va poder-ho fer. I va dir a la junta del Casal si es volia fer a la pista aquest espectacle de *varietés*. I en Badia recordo que li va dir: «Home, un espectacle de *varietés*... Suposo que és decent...». Ens va contestar que no hi havia cap problema, que només s'hi ballava i cantava. Vàrem contractar aquell es-

Lluís Molinas
Foto Núria Anglada

pectacle i el senyor Badia va signar, com a president. El promotor es deia Blas Wilson. «*Blas Wilson y su orquesta presenta el gran espectáculo de variedades*» bla, bla, bla «... *con diez bailarinas en escena*». Bé, doncs, això va portar cua grossa. S'obre el taló i el primer que surt són deu mosses amb unes faldilletes curtes. Hi va haver esquinçament de vestidures. Estava ple de gent d'Acció Catòlica que s'anava enfonsant a la butaca. Llavors surt el còmic que canta una cançó burlesca, tot *contorneándose*, que deia: «*El muchacho del tercero ha estrenado un traje marrón y dicen que lo ha ganado haciendo de mari... nero*». L'endemà, el rector, mossèn Coll, va rebre protestes de gent de Palafrugell i d'Acció Catòlica. Per la seva part, al Bisbat, i jo tinc encara documents d'això, hi van arribar denúncies en contra d'aquell rector, dient que en comptes d'aconseguir ànimes per al cel, ampliava l'infern. Com que es va contractar l'espectacle per dos dies, l'endemà van obligar aquelles noies a sortir amb faldilles llargues i a suprimir la cançó. Llavors, el senyor Badia va decidir que s'havia acabat de contractar res foraster. Van continuar fent teatre i fent cinema.

Amb aquestes, que es va llogar a un senyor, que anava pels pobles, un aparell de 16 mm i, en aquells moments, les distribuïdores tenien moltes pel·lícules en 16 mm. Resulta que en Capellà no tenia la marca Columbia, perquè havien renyit. Nosaltres vam aconseguir el catàleg de la casa Columbia en 16 mm i vam veure que hi havia un bé de Déu de pel·lícules. Eren pel·lícules que a Palafrugell no s'havien vist mai. I vam decidir contractar això. Vam fer quatre o cinc sessions. L'última va ser *De aquí a la eternidad*, que la vam haver de repetir. A partir d'aquí, en Capellà posa una denúncia o amenaça a mossèn Bas, dient que allò era competència deslleial. Mossèn Bas es va acollonir i va decidir que s'havien acabat les sessions de cinema a la fresca. Va durar un estiu. I, llavors, van pactar amb en Capellà i li va dir que li passaria pel·lícules: la que feia de complement, que fos apta, la passava al Casal. I així es van llimar les coses. I aquella idea de fer cinema a la fresca, que la gent hi estava bé, hi havia taules, en Lluís del Casal hi servia begudes..., es va acabar. Era una novetat per a Palafrugell i se'n va anar tot en orris. Allà s'hi va continuar patinant i prou, fins que es va esquarterar... És una pena.

El Casal va ser mal aprofitat, perquè s'hi podien haver fet moltes coses. Fins i tot, en aquella pista s'hi hauria pogut fer ball, com va fer una vegada en Martirià, quan es va inaugurar la instal·lació nova. I per què no?! El dimoni no va pas sortir per allà mig, crec! Va ser mal aprofitat! Una pena. No ho dic amb cap mena de rancúnia, sinó perquè em reca i em dol. I els anys que vaig passar al Casal, m'ho vaig passar molt bé i hi havia una companyonia magnífica. Però, tot això se'n va anar aigua avall, per les idees que no concordaven. I, llavors, per postres, va venir mossèn Oriol, que era retrògrad. Era molt bona persona. I en Badia ballava al so dels altres...

Margarita Mir Ribas

El meu marit havia fet cine en el Garbí, el Mercantil, el Fraternal... Des de jovenet que s'hi dedicava. Feien moltes sessions de cinema abans: dimecres al vespre, dijous al vespre, dissabte tarda i nit i diumenge tarda i nit. Al Casal només es feien el diumenge a la tarda. I llavors ell es va quedar al Casal, perquè, com que festejàvem...

I les pel·lícules les proporcionava l'empresa Capellà sense que haguessin de pagar gaire res. Aleshores, per tenir una pel·lícula bona, les productores t'obligaven a quedar-te'n de dolentes, que ningú volia. I aquelles eren les que donaven al Casal. I eren velles, molt velles!

El teatre era al segon pis actual, on ara es fa la catequesi. Aleshores era tota una sola sala. I al balcó, que encara hi ha ara, allà on sortien els Reis per Nadal, hi havia una escala de fusta que pujava a una finestreta i per allà s'entrava a la cabina de projec-

Margarita Mir
Foto Núria Anglada

ció. Jo hi havia pujat molt sovint, perquè, és clar, el meu marit era qui s'encarregava del cinema. No sé com no vam caure mai a baix!

En Jordi Boy pujava a la cabina quan era petit, perquè ja li agradava tot això del cinema i el meu marit li deixava remenar. Però poques vegades havia faltat el meu marit al Casal: hi anava encara que tingués febre, perquè era la seva passió. I hi pujava molt de jovent a la cabina, com en Joan Heras, que pràcticament no se'n movia, perquè li agradava molt. Mossèn Bas no deia res i en Carles els deixava pujar. I això que era petit, molt petit, i sense ventilació! Quan feies cine havies de tancar la porta, per la claror.

A mitja part, l'Anita tenia una taula i hi venia dolços, perquè la mainada no hagués de baixar els dos pisos.

Quan sorties de missa el diumenge, passaves per Can Granés, el fotògraf del carrer de Cavallers, on hi havia un quadre on l'església hi posava les pel·lícules que feien al poble. I hi posava "apto", "no apto", "para mayores", "para mayores con reparos" i "gravemente peligrosa". És clar, els menors ja no entràvem a les de "para mayores". Aleshores, havíem d'anar al Casal. Les que deien que eren "para mayores con reparos", volia dir que després t'havies d'anar a confessar. I la "gravemente peligrosa" era...!

I, llavors, les pel·lícules venien en uns sobres. I als sobres, a més dels rotlles que eren pròpiament la pel·lícula, hi havia un paper on et deia els llocs on havia estat retallada per la censura. És clar, hi havia obstacles a la pel·lícula, perquè havien retallat petons o diàlegs. I, fins i tot, títols havien canviat! Per exemple, aquella pel·lícula que es deia *La gata sobre el tejado de zinc*, de l'Elisabeth Taylor, se n'hauria d'haver dit, traduïda literalment, *La gata sobre el tejado de zinc recalentado por el sol*...

Jordi Boy Dellonder

Jo, al Casal, hi vaig estar poc. Vaig començar a treballar als cinemes de Palafrugell l'any 1970, però al Casal només hi anava esporàdicament quan el que hi havia allà de maquinista, en Carles Colomé, estava malalt o no hi podia anar. Jo estava al Cinema Victòria, l'actual Teatre Municipal de Palafrugell, o al Cine Garbí, que era allà al carrer de la Tarongeta.

Al Casal, hi treballava en Carles Colomer i, anteriorment, l'operador era un senyor que es deia Padrós. D'això ja fa molts d'anys, perquè el cinema al Casal, més o menys, va començar a funcionar a mitjan any 29. I, evidentment, quan van començar el cinema encara era mut. De fet, les primeres projeccions de cinema sonor es van fer el 1927, però a Palafrugell no va ser fins a la Festa Major de 1930 que es va projectar una pel·lícula de cinema sonor i va ser al Fraternal. I, al cap de tres o quatre mesos, al Coliseu Empordanès (tal com es

Jordi Boy
Foto Núria Anglada

deia aleshores el Cinema Victòria), van començar també amb les projeccions de cinema sonor. Al Casal, no sé ben bé quan van posar el sonor, però m'imagino que bastant més tard, perquè, al principi d'implantar el cinema sonor, als anys 30, encara es feien moltes pel·lícules mudes.

El cinema al Casal va funcionar de 1929 a l'any 1981, que va plegar definitivament. Però, hi va haver un període, que va ser el període de la guerra, l'any 1936, en què el Casal va ser confiscat pel Comitè Antifeixista, igual que el Mercantil. Això va fer que cessés tota activitat, incloent-hi el cinema. El Fraternal, en canvi, no el van tocar mai, sinó que va funcionar durant tota la guerra, amb les privacions, és clar, que hi havia en aquells temps.

Acabada la guerra, es va reprendre l'activitat, però, és clar, el cinema al Casal sempre va estar supeditat al clergat i això feia que s'haguessin de projectar pel·lícules blanques. Les pel·lícules una mica escabroses ja no s'acceptaven. Abans de la guerra i fins i tot durant els primers anys de postguerra, s'hi feien pel·lícules per a adults, perquè també feien cinema a la nit. Feien sessió de tarda i de nit. A partir dels anys 50, però, es va passar a fer només la sessió de tarda, que era cinema per a tots els públics: *Cantinflas*, *Tarzan*... I sempre eren pel·lícules que ja s'havien fet al Cinema Victòria i al Fraternal. Això es deu a una cosa que va passar. Qui es cuidava del cinema aleshores era mossèn Josep Maria Bas, era qui programava les sessions. El que va passar va ser que l'estiu de 1956 hi va haver una sèrie de gent, entre ells en Lluís Molinas, que van provar de fer cinema al carrer, a la pista d'hoquei, amb un projector de 16 mm. Va resultar que els de l'empresa Capellà, que portava el Fraternal i el Victòria, es van enfadar pel fet de tenir competència. Al Casal, s'hi van arribar a fer tres pel·lícules: *Cómicos*, *De aquí a la eternidad* i *21 días juntos*. Eren pel·lícules d'una distribuïdora amb qui l'empresa Capellà no tenia tractes. A partir de llavors, hi va haver una sèrie de problemes entre mossèn Bas i l'empresa Capellà, i van arribar a un acord: el Casal deixava de fer cinema al carrer i l'empresa Capellà els subministraria pel·lícules per fer a la sala de dalt. Per això les pel·lícules que arribaven al Casal ja s'havien fet al Fraternal o al Victòria.

La pel·lícula que es feia al Cinema Victòria o al Fraternal de complement, de vegades, passava al Casal. O se n'agafava una del Victòria i una del Fraternal. I, si al Cinema Victòria i al Fraternal començaven a dos quarts de cinc, al Casal començaven a les cinc, perquè no podien començar a la mateixa hora perquè necessitaven la pel·lícula que s'estava projectant. Com que la pel·lícula estava dividida

en parts d'uns deu minuts, quan ja s'havia projectat una part, la giraven i la portaven al Casal per tal que la projectessin allà. I, llavors, al Casal, l'havien de tornar a girar i portar al Fraternal o al Victòria per a la sessió de la nit. I, a la nit, es feia el mateix: al Casal la sessió començava mitja hora més tard per poder-se passar la pel·lícula. I això va durar des de 1956, quan hi va haver aquest problema amb l'empresa Capellà, fins a mitjan anys 70. Fins i tot quan es va inaugurar el Cinema Garbí, el Casal passava alguna pel·lícula de les de complement d'aquest cinema. La pel·lícula de base, normalment, ja la tenien al Casal, però també eren pel·lícules que ja s'havien fet als altres cinemes. El No-Do sempre l'agafaven del Fraternal i durava 10 minuts justos.

Eren pel·lícules aptes per a tots els públics, per a mainada. Ara les pel·lícules són recomanades per a majors de 16 anys, per exemple, però aleshores no era *recomanada*, sinó prohibida. La classificació era, doncs, per a tots els públics, per a majors de 14 i per a majors de 18. I, si una pel·lícula era per a majors de 18, els menors no podien entrar i, si entraven, era responsabilitat de l'empresa. Amb les que eren per a majors de 14 anys, de vegades, es feien els ulls grossos i es deixava que hi hagués mainada.

Hi havia molta gent al cine del Casal, però no va tenir una vida alegre. No era com aquí al Cinema Victòria o al Fraternal, que s'hi feien tota classe de pel·lícules i hi havia una gentada impressionant, que, de vegades, quedaven al carrer 100 o 200 persones, perquè la sala era plena. Pensa que, als anys 40, 50, 60 i fins i tot a principis dels 70, es feien totes les sessions amb la sala plena, tant al Cinema Victòria com

al Fraternal. I, al Casal, també, perquè hi anava molta mainada que no podien entrar als altres cinemes si la pel·lícula que feien no era apta.

Com que el cinema era de mossèn Bas, els que anaven a catecisme rebien un *pase* per anar al cine o al futbol. Podies triar. Jo sempre triava anar al cine, però també te'l donaven per anar a futbol, si volies, els dies que hi havia futbol, que, és clar, era cada quinze dies. Però, l'assistència només la tenies quan anaves a catequesi per a la comunió. La primera comunió es feia als set anys i la comunió solemne, als onze. I havies d'anar a doctrina cada dia. Entre setmana no hi havia problema, perquè, com que anàvem a estudi, el mestre, a les quatre de la tarda, ens deia: «A doctrina». I hi anàvem i hi estàvem mitja hora. Però, els diumenges la feien a quarts de tres o les tres de la tarda, a dintre la sagristia. I hi havia molta gent que no hi anava els diumenges i per això et donaven l'assistència el diumenge.

A principis dels anys 60, el cinema valia tres pessetes. Em donaven un duro, anava al cine al Casal i encara tenia cèntims per anar a Can Baserba, que era al carrer de Cavallers, al costat de la Farmàcia Preses, i hi comprava un llonguet i una pastilla de xocolata per beure. Allò valia una pesseta i mitja, o alguna cosa així. I encara em quedaven dos rals.

Recordo que quan sortien els indis, els nens picaven de peus a terra, a sobre l'empostissat, aplaudien... Coses de mainada! La gent gran hi anava més a la nit, perquè tornaven a repetir el programa i no hi anava mainada. Aleshores, la festa es feia el diumenge: a les tardes es feia cinema i a les nits, balls al Fraternal. La gent gran anava al cine al Victòria, però els joves anaven al ball al Fraternal. Hi havia vegades que al Victòria no s'hi cabia i quedava un munt de gent fora. I, llavors, per no anar-se'n a dormir, se n'anaven a cine al Casal. Bé, n'hi havia que ja hi anaven directament. Els era igual veure pel·lícules que ja s'haguessin fet, perquè sortien de casa. És clar, a la majoria de les cases hi havia quatre cadires de balca i no hi havia ni calefacció ni cap de les comoditats que hi ha ara. Alguns tenien una ràdio, com a casa, que en teníem una d'aquelles de làmpades, que feia més soroll que no pas res més. I, és clar, a casa o llegies, o escoltaves la ràdio o te n'anaves a dormir. I, aleshores, la festa era anar al cine o al ball. El ball era per a joves i el cine per a gent que ja estava casada, tot i que al ball també hi anaven les àvies o les mares a acompanyar les noies.

Llavors, hi havia la cabina. Per pujar-hi, s'havia de passar pel balcó.

Allà, a fora, hi havia una escala i una finestra. I havies d'entrar-hi per allà. S'havia de passar per fora el carrer. Si plovia, havies d'agafar un paraigua. Això es deu a una normativa de l'any 1933 o 1934 que deia que les cabines havien d'estar totalment aïllades de la sala. Com que les pel·lícules eren de nitrat de cel·lulosa i s'encenien amb facilitat, era molt perillós que hi haguessin un incendi. Més d'una vegada n'hi havia hagut. I, llavors, per a la seguretat del públic, la cabina havia de ser totalment fora de la sala. I, a les finestretes que hi havia perquè l'operador pogués mirar la pantalla, hi havia una cosa de ferro que servia per tapar la finestra en cas d'incendi. Era el primer que havies de fer si hi havia foc, perquè, és clar, en una sala amb mil persones, si hi ha una alarma d'incendi, el caos pot ser considerable. Però, a partir del 55, quan les pel·lícules eren de seguretat i ja no eren de nitrat, tot això es va relaxar.

Que la cabina quedés aïllada feia que l'operador no sabés que passava a la sala. Per aquest motiu, hi havia un polsador en un lloc de la sala, que només sabia el porter o l'acomodador, i una bombeta o un timbre a la cabina. Com que l'operador no sentia el so de la sala, si el porter o l'acomodador pensava que calia apujar el volum, tocava un cop el polsador. Si el tocava dos cops, volia dir que calia abaixar el volum. I si tocava tres vegades, que estava desenfocat. Cinc pulsacions volien dir que calia parar màquines i encendre els llums.

Al Casal hi havia dos projectors. L'únic local on hi havia una sola màquina era el Fraternal. Els altres cines, el Victòria, el Garbí i el Casal, tenien dues màquines, perquè una pel·lícula venia per parts. Una hora i mitja de projecció són uns 2.460

metres de pel·lícula. Aleshores, les pel·lícules venien en parts de deu minuts, que eren uns 300 metres. Això va durar tot el temps que les pel·lícules van ser inflamables, perquè eren de nitrat de cel·lulosa. A partir de 1955, van aparèixer les pel·lícules de seguretat, que ja no s'encenien tant, i les pel·lícules van començar a venir en *packs* dobles, d'uns 20 minuts i 600 metres. Per tant, cada pel·lícula tenia unes cinc parts. Així, començaves amb una màquina, on posaves la primera part; mentre es projectava, preparaves la segona part a l'altra màquina; i, en el moment en què s'acabava la primera part, engegaves l'altra màquina. Si la còpia era bona i ho feies bé, no es notava gens el canvi d'una màquina a l'altra, només es veia un canvi d'escena. I, mentre s'estava projectant la segona part, ja preparaves la tercera a la primera màquina. I així anar fent amb les cinc parts. No podies estar assegut! A més, quan sortia una part, s'havia de posar al bobinador i girar-la per al pròxim *pase*.

I, llavors, per fer la llum del projector, fins fa poc s'utilitzaven unes làmpades de xenó, però, abans dels anys 80, la llum es feia amb carbons, amb dues barres de carbó que cremaven a una distància d'una mica menys d'un centímetre. Cremava a 4.000 °C. Aleshores hi havia un mirall còncau que concentrava la llum en un punt, en el fotograma de la pel·lícula i ho enviava a la pantalla. Al Casal sempre van projectar amb màquines de carbons; mai amb làmpades. Eren unes màquines més petites que les Ossa que hi havia al Fraternal i al Garbí. Eren d'una marca italiana, que em sembla que es deia Pioni.

La pel·lícula passava per davant del punt de llum a 24 fotogrames per segon, però passava a batzegades. Això és perquè es creés la sensació de moviment. Si passés tot seguit, no es veuria res. I això també és gràcies a unes pales, com les d'un ventilador, que hi havia. En el moment en què hi havia el canvi d'imatge, havia de coincidir amb el pas de la pala per davant de la llum. Això a 24 imatges per segon, la vista no ho capta i per això es veu moviment i no pas tot un seguit d'imatges.

Però els temps van canviar. La gent tenia televisió i hi havia vídeos, així que es quedaven a casa a mirar pel·lícules. Has de pensar que als anys 60 hi havia més de 9.000 pantalles de cinema a tot Espanya. Ara potser n'hi ha unes 3.000. Feien cine a tots els pobles: Pals, Verges, Albons, Celrà, Bordils, Flaçà... A tots els pobles una mica grans, hi feien cine. Fins i tot a Regencós s'hi havia arribat a fer cinema. Com que fins cap als anys 70 no hi va haver força cotxes, la gent no es desplaçava. Eren uns altres temps i unes altres circumstàncies. ••

—
Grua preparada per baixar els dos projectors de la sala de projecció, per dur-les a un magatzem del Museu del Suro, per a la seva conservació. Juny del 2007.
Museu del Suro de Palafrugell

—
Els dos projectors que hi havia al Casal, de la marca Pioni Films.
Foto Martí Pagès

—
Traient els projectors del Casal per la finestra de dalt de la façana principal.
Foto Martí Pagès

—
Un dels projectors del Casal, dins la sala de projecció.
Museu del Suro de Palafrugell

Futbol

El futbol va arribar ben aviat al Casal. De fet, abans que es construís el Casal, el 1914, la junta ja va programar un partit de futbol, entre l'Espanyol i l'Universitari de Barcelona. El 1917 es va crear la secció d'esports, de la qual seria el principal protagonista. Es va crear un club propi de l'entitat, el club del Casal Popular, que canviaria de nom diverses vegades: s'anomenaria Centre Popular d'Esports i Sporting Palafrugell. L'equip va arribar a competir en el campionat provincial.

Al camp de futbol del Casal, abans de 1916, hi jugava el club de l'Ateneu Palafrugellenc i el fet de *robar-los* l'espai va fer que no sempre hi hagués bona relació entre els dos equips. L'Ateneu es va traslladar a un camp de futbol que hi havia a la vora de les vies del Carrilet, tocant a Mont-ras. Gràcies a Joan Rius i després d'un temps d'inactivitat, l'equip es va federar i va començar a jugar en el campionat provincial com a Futbol Club Palafrugell i el 1924 l'equip del Casal i el Futbol Club Palafrugell van signar un conveni, en què el Casal llogava el camp per 800 pessetes anuals, l'Sporting Palafrugell es dissolia i alguns dels seus jugadors passaven al Futbol Club Palafrugell.

La temporada 1931-1932 es van fer obres al camp de futbol: s'hi van construir unes grades de fusta fetes per la fusteria Santaló (destruïdes durant la guerra) i s'hi va plantar gespa i arbres a tot voltant. Van ser els anys gloriosos del futbol del Casal: van guanyar la lliga provincial tres cops, van ser dues vegades campions de Catalunya de segona categoria, van passar a primera categoria B i després a categoria A, on van jugar contra el Barça, l'Espanyol, el Sabadell... Joan Miquel Avellí, propietari i director de Manufacturas del Corcho SA, va donar feina als jugadors, perquè els clubs poderosos no se'ls poguessin endur amb tanta facilitat. No obstant això, la guerra va posar fi a aquesta etapa d'èxits.

Més endavant, l'any 1935, els joves del Grup Avantguardista de Sant Martí, vinculats al Casal

Equip juvenil al camp del Casal. Anys vint.

Foto L. Casanovas. Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Família Solés-Plaja

El Palafrugell contra el Barça de Samitier.

Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Eustorgi Padrós

Popular, van intentar recuperar la secció de futbol pròpia i van arribar a disputar alguns partits.

Després de la guerra, el 1943, es formà una nova junta, dirigida per Santiago Balagué del Agua, i l'equip es va anomenar Palafrugell Club de Futbol. Però el 1948 va cessar les activitats. Aquell mateix any, es creà el Club Deportivo Palafrugell, presidit per Alfons Mascort, però va durar només uns mesos, ja que l'estiu de 1949 ja desapareixia. La temporada 1950-1951, es va fundar la Unió Deportiva Palafrugell.

Evarist Puig Dunjó

Pràcticament podríem dir que el futbol a Palafrugell va néixer a l'horta d'en Vergonyós, el que era el camp de futbol del Casal. L'horta va ser transformada en camp de futbol pels de l'Ateneu Esportiu, que van ser els que van donar forma al futbol a Palafrugell. Tenia força acceptació aquest esport i també l'Ateneu, per les idees que s'hi intentaven divulgar. Un dels promotors va ser el mestre Barceló i Matas, que tenia un mètode d'ensenyament molt pràctic, basat en l'experiència pròpia i en l'excursionisme. Això xocava bastant amb les idees conservadores i va ser combatut per la gent més aviat de dretes.

Mossèn Bosch, esmerçant diners propis i d'alguns parroquians, va comprar la casa i l'horta d'en Vergonyós, que utilitzava l'Ateneu. I l'Ateneu es va haver de buscar camp de futbol en un altre lloc, com és lògic, i va tenir diversos llocs on es va es-

Evarist Puig
Foto Evarist Puig

tablir fins que a la dècada dels anys 20 va desaparèixer, per les mateixes dates que també va marxar el mestre Barceló i Matas cap a Barcelona. Amb la seva desaparició, el futbol al poble va tenir una davallada.

Aleshores, al camp que ja era del Casal, encara hi havia l'aqüeducte de l'horta, que es va tirar a terra al cap de poc. Els equips de futbol del Casal no van tenir tant d'èxit com els de l'Ateneu, en aquella època.

Cap als anys 20, al cap d'un any o dos d'haver desaparegut l'Ateneu, es funda un club amb el nom de Futbol Club Palafrugell. Aquest equip no podia jugar al camp del Casal, perquè no era seu i perquè al Casal ja tenien els seus equips. Va estar en diferents llocs del poble: al final del carrer de Palamós, al pati d'una fàbrica anant al camí del cementiri... I aquest futbol va créixer, va anar pujant de categoria. Hi jugava gent del poble, molt relacionada a Manufactures. Els millors anys de la seva història van ser al voltant dels anys 30. L'any 1932 van jugar a les primeres categories de Catalunya i jugava contra el Barcelona i l'Espanyol, i va estar classificat algun any en les primeres posicions d'aquestes categories. Fins i tot van anar a fer dues eliminatòries del campionat d'Espanya, i algun jugador havia anat a parar al Barça, com en Miquel, el Rei, Enric Mas Mirandes...

Aquell futbol vinculat amb Manufactures sí que havia tornat al Casal. Es van posar d'acord amb la junta d'aquesta societat i els millors anys d'aquest futbol van tenir lloc al Casal. Van plantar-hi gespa, que, amb l'antiga terra de l'horta, va ser ufanosa. Però, el Sr. Miquel, conegut com a Joanet Mario a Palafrugell, es va vendre Manufactures als americans, i el futbol va començar a anar de baixa. Tot i això, hi va posar de president en Pere Pla, germà de l'escriptor. I això va durar fins al 1933-1934, però llavors va venir una temporada baixa i la guerra. A partir de llavors, el futbol estaria vinculat al camp del Casal. Això no vol dir que la junta del Casal fos qui ho portés, sinó que deixaven l'espai.

Després de la guerra es va recuperar el futbol, però ja no eren la gent de Manufactures ni els del Casal. Va ser Santiago Balaguer qui va fer que el futbol tingués certa rellevància al poble, sobretot fent venir jugadors de fora. Però van quedar molts de deutes. I més o menys cap a l'any 1947 o 1948, el Futbol Club Palafrugell desapareix. I aquí sí que pren força la junta del Casal, sobretot mossèn Josep Maria Bas, que va ser l'ànima del Casal durant anys i va apor-

tar molt al teatre del Casal. Durant tres o quatre anys va ser el Casal qui va mirar que es fes futbol a Palafrugell. Van començar a les últimes categories. Aleshores se'n deia Unió Deportiva Palafrugell. Hi havia jugadors com en Naya, molt vinculat al Casal.

Van sorgir futbolistes com Narcís Grassot, Brancós, Joan Cama, Martí Filoia, Segura, Casanovas... I el futbol va anar continuant, vinculat al Casal, fins que l'Ajuntament va fer construir el nou estadi i el futbol es va traslladar allà, però, al Casal, hi va continuar jugant un equip més casolà, que se'n deia Calella de Palafrugell, que era un futbol bàsicament palafrugellenc i que també tenia el seu públic. I estava molt dividit: alguns anaven a l'estadi i d'altres al Casal.

La segona vegada que es va plantar gespa va ser quan van pujar a tercera divisió, cap a mitjan anys 60. La primera vegada que en van plantar, no solament hi havia gespa, sinó també grades de fusta, que durant la guerra es van cremar. N'hi havia, com a mínim, al cantó nord. I no sé si a l'altra banda també. Jo recordo que, a la meua època, s'hi posaven cadires. En el partit d'en Di Stéfano recordo que hi havia cadires a dins la tanca de joc, per fer més diners. Van posar a tot el voltant del camp cadires, amb el perill de rebre un cop de pilota...

—
Montserrat Bofill, Maria Rosa Bofill, Annita Miquel, Marta Tauler, Esteve Bofill, Carme Feliu, Victòria Carabús, Maria Llaona i Enriqueta Regàs, als anys cinquanta, mirant un partit de futbol entre el Manufactures del Suro de Palafrugell i el de Palamós.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Família Tauler-Marquès*

—
Equip d'Acció Catòlica dels anys 1945-1948, format per Joan Ferrer (entrenador), Lluís Mallart, Josep Gispert, Manel Piferrer, Tomàs Cervera, Josep Solves, Joan Mató, Xavier Ribas, Tomàs Gasull, Jaume Servià, Josep Dispès i Pere Saballs.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Lluís Martí Gich*

El club no passava per un bon moment econòmic i el 1953 el nou president del club, Joan Cama, es va posar en contacte amb Aleix Buxeres, tresorer del Barça, que estiujava a l’Hotel Batlle de Calella. Gràcies a això, Cama es va poder entrevistar amb el directiu del FC Barcelona, el senyor Enric Martí, i va poder pactar un partit a Palafrugell, coincidint amb la Festa Major de la vila, contra el Barça *amateur* i un jugador de la plantilla professional, Alfredo di Stéfano Laulhé (1926-2014), que és considerat per la FIFA un dels quatre millors futbolistes del segle XX i que acabava d’arribar de l’Argentina, portat per Josep Samitier. El 1953 el Barça va fitxar Di Stéfano i la FIFA va autoritzar el traspàs, però el seu antic equip, el Millionarios de Bogotá, al·legà drets sobre el jugador fins al 1954 i negocià amb el Madrid. La Federació Espanyola de Futbol va optar per fer que el jugador estigués dos anys amb el Madrid i dos anys més amb el Barça, però el Barça va renunciar-hi. Mentrestant, aquell estiu, Di Stéfano va jugar alguns partits amistosos, però mai amb la samarreta del Barça, per por a represàlies. Així, el 19 de juliol de 1953, Di Stéfano va debutar a Espanya amb la samarreta palafrugellenca al camp de futbol del Casal, un camp en unes condicions precàries: de terra i sense aigua calenta ni sabó a les dutxes. Lluís Cané, entrenador del Palafrugell, no se’n sabia avenir, de tenir un jugador del seu calibre a les seves ordres. L’èxit d’assistència va contribuir al sanejament de l’economia del club, de la mateixa manera que ho faria el següent partit de Festa Major, el de 1954, quan jugà Ramon Villaverde. Com que el club tornava a funcionar, gràcies als dos partits de Festa Major, Joan Cama va renunciar a la presidència, però, sense ell al capdavant, es va acabar la bona relació entre el Palafrugell i el Barça i ja no hi va haver més partits d’aquest tipus a Palafrugell.

La temporada 1954-1955, el club va recuperar la denominació que tenia en els seus anys de glòria, Club de Futbol Palafrugell, i l’escut dibuixat per Lluís Medir el 1922.

La temporada 1961-1962 el Palafrugell va guanyar la Copa Catalunya, gràcies a la seva bona plantilla: Joan Borrell, Narcís Martí Filosa, Miquel Rojas Silva, Lluís Mitjà...

Article de *Los Sitios*, del 21 de juliol de 1953 on es parla del partit que va jugar Di Stéfano a Palafrugell.
Los Sitios, 21 de juliol de 1953

Partit amistós de futbol entre l’equip del UD Palafrugell i el del Barcelona amateur celebrat al camp del Casal Popular dins els actes de la Festa Major de Palafrugell de 1953. A la imatge l’equip del Palafrugell amb Di Stéfano amb samarreta del Palafrugell.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Soler Planas

Partit amistós de futbol entre l’equip del Palafrugell i el del Barcelona amateur celebrat al camp del Casal Popular dins els actes de la Festa Major de Palafrugell de 1953. A la imatge, l’equip amateur del Barça.
Foto Pedro Soler Elias.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Soler Planas

Equip de futbol al Casal, l'any 1953. Hi ha Alfons Capella, Josep Alsina, Martí Comanys, Ortíz, Misses, Torino, Sotelo, Josep Naya, Vergonyós, Josep Dispès, Cisterna i Marcos, entre d'altres.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Martí Gich

Equip de futbol de segona regional la temporada 1954-1955. Drets, d'esquerra a dreta: Granés, Company, Colomer, Solves, Company (delegat de l'equip), Esparragó, Arques i Galceran. Ajupits, d'esquerra a dreta: Gabarri, Bassacoma, Savalls, Pareras i Catarain.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Futbol Club Palafrugell

Equip del Futbol Club Palafrugell juvenil, del 1966. Hi veiem: Josep Gallart, Josep Bofill Blanch, Francisco Parera Gayarre, Florenci "Nensi", Deugràcies, Josep Pla (entrenador), Juli Feliu, Mont, Lluís Bosch Presas i Ramon Turró Planellas, entre d'altres.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Eduard Bofill Blanch

El 1966 es va tornar a plantar gespa al camp.

El 29 d'agost de 1971 s'inaugurà oficialment l'estadi municipal i, per tant, el club deixà de jugar al Casal per fer-ho a les noves instal·lacions. No obstant això, el camp es va continuar utilitzant pel futbol base i el Calella.

Narcís Martí Fillosia

Vaig començar a jugar a futbol a la placeta del Tambor. Sortíem el meu germà i jo i uns quants més del barri. Fèiem uns partits formidables! No hi havia les palmeres ni els arbustos. I és clar, tothom volia jugar a la porta de dalt, perquè fa com un embut i, a més, fa pendent. I les discussions més fortes eren a l'hora de decidir qui jugava a la porta de dalt i qui a la porta de baix. Solien acabar a bufetades, els partits. Ara, l'endemà a la mateixa hora hi tornàvem a ser.

A la placeta del Tambor hi fèiem tres contra tres. I ja podíem fer partit. De vegades, eren dos contra dos. El problema que teníem amb això era que no hi havia porters. I ens quedava una mica curt, perquè no era gaire seriós. I, llavors, anàvem amb la pilota, si algú tenia pilota –que generalment un o altre en tenia–, cap al Casal. I el

Narcís Martí Fillosia
Foto Núria Anglada

problema era que ens faltaven pilotes! De vegades anàvem al Casal i no hi havia ningú que portés pilota: «Ostres, en Melu –en Carmel Juscafressa– no ha vingut!». I ens esperàvem que vingués en Melu o algun més atrevit l'anava a buscar, perquè vivia al barri del Vilà. Ell s'entendria i al final ens deixava una pilota del club per poder jugar.

Si teníem pilota, fóssim els que fóssim, fèiem el partit. Fèiem el camp més petit o menys. I, de vegades, el partit s'acabava de cop. Si el propietari de la pilota perdia, era possible que s'enfadés i s'emportés la pilota. I ens amenaçava.

Passàvem mitja vida al Casal. Els estius, a partir de les 6 h tots ens anàvem trobant allà. I, si no jugàvem a futbol, anàvem al futbolí o al billar. Hi havia molta vida al Casal. I em penso que els pares estaven tranquils, com que era a prop de casa.

Els col·legis feien partits entre ells, una vegada o dues a l'any. Es reptaven els de la Vila (les escoles nacionals) contra els de Can Fargas o els de Can Planas contra els de Can Massoni. És clar, allà, hi jugaven els que en sabien més i, a partir d'aquí, se'm va començar a plantejar la idea de jugar al juvenil del Palafrugell. Aleshores, no hi havia infantil.

Recordo que els primers partits amb samarreta i pantalonets els he fet al Casal. Eren els primers partits seriosos que havia jugat. Després, d'aquí amb els juvenils, com que vam quedar campions de la província, els *ojeadores* ens van prestar més atenció. La màxima aspiració de tots era anar a la selecció catalana juvenil. I hi vam anar dos: en Borrell i jo. En Toni Vila, que jugava de porter, va estar a punt d'anar-hi, però a última hora no el van agafar. Devien tenir massa porters. Ens van fer anar a fer proves a Barcelona. Agafàvem la Sarfa per anar a Flaçà, allà pujàvem al tren, baixàvem a l'estació de França i allà agafàvem un taxi per anar a Montjuïc. I tot per anar a jugar una horeta! I, llavors, altra vegada el mateix procés de tornada. Passàvem unes set hores de viatge per entrenar-nos una hora i una miqueta més. Però ens sentíem privilegiats. Encara no era segur, aleshores, que ens agafarien. Llavors vam jugar al campionat d'Espanya de seleccions i vam quedar campions. I, arran d'això, vaig anar a la selecció nacional juvenil. Vam quedar subcampions d'Europa. I sembla que n'hagin de treure un de cada fornada, perquè, si no, els tècnics on miren? I em van fitxar al Barça. Vaig jugar al Comtal a 3a i vam pujar a 2a divisió. I el segon any, vaig jugar al primer equip.

Quan era jove feia molts gols, però quan vaig arribar a Barcelona, per una cosa o per l'altra, se'm va estroncar una mica això. I va ser una mica la meva perdició.

Als partits al Casal no hi havia gaire públic. Els pares, alguns amics seus i alguns dels més afeccionats. Els juvenils jugàvem més els matins que les tardes. Però, recordo que teníem la sensació que hi havia més públic cada diumenge. Vam tenir dos entrenadors, que jo recordi, en Joan Espada i en Gori Esparragó. L'Esparragó era molt entusiasta i sempre ens prometia dinars i sopars si guanyàvem. Era un ambient festiu. Suposo que tot plegat influeix una mica en el rendiment. I, com que jugàvem bé, cada vegada venia més gent a veure'ns. A més, aquí al Casal era molt fàcil d'anar-hi, al ser al centre del poble. I el bar també donava vida, amb el billar i el futbolí.

Quan jugava el primer equip sí que hi havia molta gent, perquè, és clar, van pujar a tercera divisió. Jo llavors tenia 17 anys i ho vaig poder gaudir una mica, perquè pujava al primer equip. Recordo aquelles excursions a Ripoll o a Campdevàrol a jugar. Crec que va ser quan vam anar a Ripoll que ens vam haver de quedar a dormir allà. Anàvem amb cotxes dels jugadors. Jo vaig anar amb en Mitjà que tenia un Gordini i hi anava també en Silva i el meu germà. Era un privilegi anar amb ells. El cotxe era molt lleuger i tenia fama d'anar-se'n en els revolts, i aquell va fotre-hi un sac de pòrtland al davant, perquè tenia el motor al darrere i així en els revolts no se n'anava.

Els vestidors eren senzills. I sempre hi havia el problema de l'aigua. Quan Pitu Naya intervenia en les reunions de futbol, sempre començava amb el problema de l'aigua. El que passava era que, quan ens volíem dutxar després d'entrenar-nos, no hi havia aigua, ni freda ni calenta. No sé si es va arribar a resoldre. I el sabó te l'havies de portar. No sé ni si m'hi havia dutxat mai, amb sabó. Si hi havia algú que els

seus pares tenien més poder adquisitiu, sí que en portava, però eren molt pocs. Allò principal era l'aigua calenta.

Recordo que per escalfar-nos les botes, en començar l'entrenament, el que fèiem era agafar cotó fluix sucut en alcohol i l'enceníem allà al mig, per escalfar-nos els peus. I, és clar, quan acabes el partit, suat, si no t'espaviles, de seguida tens fred. I havies de córrer, perquè només hi havia dues dutxes i, si t'havies d'esperar, agafaves fred. Alguna vegada que m'havia passat això, m'assecava amb la tovallola i em vestia i ja em dutxava a casa.

El partit que més recordo al Casal va ser un d'amistós, que vam jugar contra l'Espanyol i jo vaig tirar un penal al porter de l'Espanyol, que es feia el xulo. També recordo una invasió de camp al Casal. I hi va haver d'intervenir la Guàrdia Civil. Un guàrdia civil perseguia un d'aquests que sempre era dels primers de baixar al camp i va relliscar. Se li van esparracar els pantalons! I l'altre va tenir temps de fugir. Si l'hagués agafat després de la caiguda... Devia ser un partit contra el Palamós, perquè hi havia molta rivalitat..

Equip de futbol al camp del Casal, el 1996.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluís Masdéu

Equip de futbol al camp del Casal, el 1996.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluís Masdéu

Camp de futbol del Casal,
als anys seixanta.
*Foto Eduard Bofill Blanch.
Arxiu Municipal De Palafrugell*

Vista del camp de futbol del Casal
des de l'institut Prats de la Carrera,
l'any 2006.
Foto Núria Anglada

Bàsquet

El primer equip de bàsquet que hi va haver a Palafrugell va ser al Casal, als anys 40, i era femení. Va ser impulsat per Carme Feliu i un equip de noies que es van agrupar sota el paraigua d'Acció Catòlica.

Al cap de poc, van passar a jugar per a Falange, ja que Acció Catòlica anava justa de diners i les jugadores s'havien de fer càrrec, fins i tot, de pagar les pilotes. Així, quan la delegada d'esports de Falange, Carme Galceran, va proposar-los formar un equip amb el seu suport, no ho van dubtar.

Jugaven al camp de futbol, de terra, traient una de les porteries i col·locant-hi un parell de cistelles. I les entrenava Victòria Márquez, que també era jugadora. L'equip estava format, doncs, per Victòria Márquez, Carme Feliu, Assumpció Plaja, Carme Galceran, Carmela Capellà, Assumpció Causa, Remei Cama, Montserrat Tauler i Nuri Parés. Al cap de poc temps, alguns nois també van començar a practicar aquest esport, però va durar poc, tant l'equip femení com el masculí, i va acabar desapareixent.

Equip de noies que jugaven a bàsquet per Falange el dia del partit contra el Palamós. A dalt, d'esquerra a dreta: Assumpció Causa, Remei Cama Rivas i Carmela Capellà. A baix: Carme Feliu, Montserrat Tauler i Nuri Parés.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Francesc Frigola Juscafressa*

Equip masculí de bàsquet, de finals dels anys 40 o principis dels anys 50.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Francesc Frigola Juscafressa*

A principis dels anys 50, equip de nois al Casal.
Hi veiem: Esteve Ferrer, Esteve Pagès,
Josep Puig Clausell i Ernest Iglesias.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Lluïsa Soler Planas

Equip de bàsquet femení d'Acció Catòlica, el 1944. A dalt, d'esquerra a dreta:
Carmela Capellà, Victòria Márquez i Assumpció Plaja.
A baix: Montserrat Tauler, Carme Feliu i Assumpció Causa.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Francesc Frigola Juscafressa

Equip de bàsquet al Casal Popular,
a finals dels anys 40 o principis dels
anys 50. Hi veiem Pere Pagès Font,
Josep Rovira, Joan Sánchez, Esteve
Pagès Colomer i Esteve Ferrer
Rosselló.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Francesc Frigola Juscafressa*

Equip de bàsquet femení
d'Acció Catòlica, el 21 de
juny de 1944. Hi veiem
Carmela Capellà, Victòria
Márquez, Assumpció Plaja,
Carme Feliu i Assumpció
Causa. També hi ha les
noies de l'equip del Girona.
El resultat del partit va ser
Girona, 15 - Palafrugell, 11.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Francesc Frigola Juscafressa*

Carme Feliu Casañas

Ja hi anava de ben petita, al Casal, perquè, com que vivia al carrer Ample, hi podia anar sola. Hi vaig fer teatre, vaig jugar a tots els esports... Em van donar una medalla, perquè vaig ser la pionera del bàsquet de noies. Era una mica un equip de riure. Llavors va venir un director nou al Banc Exterior i aquest senyor tenia dues filles. Una d'elles, que es deia Victòria Márquez, venia de Madrid i ens va ajudar molt, perquè sí que en sabia alguna cosa, de bàsquet. Vam anar a jugar, fins i tot, a Ribes de Freser, però això ja era amb Falange. Aleshores jo tenia 15 anys, o potser menys. És que hi passava la vida, al Casal. Era fantàstic tenir el Casal a Palafrugell.

Carme Feliu
Foto Núria Anglada

Abans del teatre, ja hi havia esport al Casal. I els primers esports van ser el futbol i el ping-pong. Jo tenia un germà bessó, en Josep, i tots dos anàvem al Casal: ell jugava a futbol i a ping-pong i jo a ping-pong. Vam guanyar una copa cada un de ping-pong! Jo jugava a ping-pong abans de jugar a bàsquet. I després vaig començar a teatre. Amb 15 anys vaig fer la *Blancaneu*. En Josep Bastons era el *genio* del mal, al final. Jo hi feia de reina mare dolenta. I quan estava a punt de donar la poma a la *Blancaneu*, en Bastons des del darrere em va dir: «Em penso, Carme, que aquests d'aquí baix et mataran! Estan molt esverats!». És clar, eren petits, els nens del públic. I cridaven: «Mata-la! Mata-la!». Vam tenir un èxit espantós. Vam anar a diferents teatres de per aquí, com el teatre Carmen de Palamós, però el més important va ser el de Girona. També vam fer la *Cenicienta*. La Maria Cervera va ser l'estrella. Jo hi feia de germana dolenta, junt amb la Maria Dolors Bofill. La *Cenicienta* no va tenir gaire èxit. El senyor Paulí Martí feia els decorats. La Paulina Juanola hi tocava sempre el piano. Primer va començar la Carme Mas, que era filla del doctor Mas. Quan es va casar, se'n va anar. Llavors, va venir la Paulina Juanola, que hi va tocar molt de temps. El senyor Paulí Martí, el senyor Bofill, mossèn Bas i mossèn Joan eren els que es cuidaven del Casal. I qui va fer el Casal va ser mossèn Bosch, el camarada Bosch, que li deia el meu pare, perquè, durant la guerra, el meu pare, que era tinent d'alcalde, i mossèn Bosch van ser presos, al Casal.

També hi fèiem els Reis. No sé si saps que els reis anaven al Casal al balcó. Recordo que hi vam anar un any amb en Santi, el meu fill, i hi feia de rei en Salvador Matas, que era veí nostre i, de vegades, la seva dona, l'Anita, ens guardava el nen. Amb aquestes que en Santi el va conèixer. Tenia tres anyets i li va dir: «Tu ets en Paco Matas!».

Quan vaig tornar d'Anglaterra, també vaig fer catequesi al Casal. N'hi he fet durant vint anys. Hi vaig fer catequesi abans de la remodelació i ja remodelat. Abans de la remodelació era com un niu. Tot era molt petit.

El meu germà, en Josep, era molt bo jugant a futbol. A casa no érem missaires, però tampoc hi estàvem en contra. I en Josep ja hi anava, a missa –llavors, en aquella època, ja saps que s'havia d'anar a missa per força–, però no hi anava cada diumenge. En Josep era dels més bons de l'equip. Va arribar un dia en què li van dir que havia de plegar de jugar amb l'equip, perquè no era prou

bo. I va resultar que havia de plegar perquè no anava prou a missa. De l'equip aquest, d'Acció Catòlica, en deien "*blanquiazul*", perquè anaven com l'Espanyol. L'endemà de dir això a en Josep, els del Palafrugell –que aleshores era molt bo, hi havia vingut en Di Stéfano i en Kubala– li van falsificar el carnet, dient que tenia 17 anys quan en teníem 16, i el van fitxar per jugar amb el primer equip. El primer equip anava amb una samarreta blanca i negra. El primer partit que va jugar amb el Palafrugell, van jugar contra un de Palamós que era molt gran –li deien l'Armari!– i en Josep va rebre una coça al pit. Aleshores, hi havia el doctor Maimí, que vivia allà on hi ha ara la rectoria. De seguida el van portar allà i li va dir: «Aquest nen pateix del cor». L'endemà, el meu pare ens agafava a tots dos i ens portava al millor metge de Girona. Em penso que aleshores el meu pare ja era alcalde. I ens va dir que no patia pas del cor, però que era millor que no jugués a futbol, perquè era massa bèstia, que fes algun altre esport. Llavors es va dedicar al tennis.

Per jugar a bàsquet, vaig haver de fer fer un forat al camp de futbol. Ara no em deixarien pas! Quan ho van transformar en pàrquing, em va saber molt de greu, perquè, és clar, jo hi havia passat moltes estones. Ara, però, estic contenta que sigui un pàrquing, perquè és útil per al poble. Vaig començar el bàsquet per la meva afició a l'esport. Com que m'agradava tant –volia ser periodista d'esports i tot!–, tenia un llibre sobre el funcionament del bàsquet. Aleshores, no n'hi havia, de bàsquet, a Palafrugell i jo vaig intentar que Acció Catòlica em deixés fer un equip. I m'ho van deixar

fer! Llavors, vaig fer fer una cistella al meu avi, que era ebenista. I l'havíem de portar cada vegada que volíem jugar, perquè la teníem a dintre. La posàvem en un forat que vaig fer fer al mig del camp de futbol. En els forats hi posàvem una fusta perquè no s'hi empassegués. I hi anàvem a les set del matí, al Casal, perquè com que sempre hi feien coses...

El primer partit que vam fer vam jugar contra el Girona d'Acció Catòlica, també. Vam perdre, com et pots imaginar, perquè elles hi tenien més pràctica. Després, va venir la Falange. La Carme Galceran era la delegada d'esport a Falange. L'Església en aquell moment no tenia diners, però la Falange, sí. I aquesta noia em diu: «Si vols, la Falange t'ho pagarà tot». I sí, ens van pagar uns uniformes grisos amb faldilla pantaló, de roba bona, amb unes fletxes grosses vermelles al pit. Vam anar a Campdevàdol a jugar un partit. I ens portaven amb taxi! Tot pagat. Vam guanyar contra les de Campdevàdol! Bé, i molts altres partits, vam jugar.

Quan vaig fer els 17 anys, me'n vaig anar a treballar, perquè la meva mare ens va dir, a mi i a en Josep, que havíem de treballar perquè teníem moltes despeses. En Josep se'n va anar a l'Ajuntament, a les oficines, i jo vaig anar a una entrevista i vaig entrar a l'Armstrong. I, llavors, vaig anar deixant el Casal. A la feina vaig conèixer el meu marit i, un cop casada, vaig desaparèixer del Casal..

Assumpció Plaja Rubau

Al Casal, hi jugàvem a bàsquet, amb la Carme Galceran, la Remei Cama, la Candela Capellà, l'Assumpció Causa... Vam anar a jugar a altres pobles. I els dies de cada dia anàvem a jugar a ping-pong al Casal. Era molt divertit jugar a bàsquet. I com que a les nou havíem de ser a col·legi, a les monges, anàvem a jugar a bàsquet a les set del matí. Imagina't si ho havia de ser, de divertit!

Vam ser nosaltres que vam decidir començar a fer esport. I vam començar que érem poquetes: la Carme Feliu, l'Assumpció Causa, jo... Després s'hi va afegir la Carmela Capellà i la Remei Cama. I ens agradava.

Assumpció Plaja
Foto Núria Anglada

De ping-pong, fèiem uns campionats al Fraternal els diumenges. Em penso que una vegada vaig jugar contra en Mató i diria que el vaig guanyar. I la Carme va jugar amb el seu germà contra en Mató i jo i ens van guanyar.

Devíem tenir 14 o 15 anys. Hi vam passar la joventut, al Casal. I ens agradava molt anar-hi a fer esport. Érem la Lola Puig, la Carme Feliu i jo, sobretot: les tres amigues. Però, la Lola Puig no era gaire esportista. Llavors, a poc a poc, va anar fallant l'equip, a mesura que s'anaven casant o que anaven tenint ocupacions.

Jo també havia jugat molt a tennis. Fins que un dia em vaig fer mal al genoll i vaig haver de plegar. Per sort no em vaig fer res greu i no em van haver de posar ni pròtesi ni res. I, llavors, quan el meu marit es va jubilar, vam començar a jugar a golf. De tots els esports que he fet, el golf, per a mi, és el millor, perquè camines i et diverteixes. A qui pogués, li aconsellaria que hi jugués. Ara ja no faig cap esport, però sempre he estat molt esportista. Tampoc ho trobo a faltar, ara, l'esport: són èpoques.

També hi havia fet teatre. Recordo, sobretot, *Blancaneu*. I alguna vegada també havia fet de model. Amb la Pietat Dalfó, es feien desfilades de models, però això ja era al Mercantil.

L'any 1965-1966 es va tornar a jugar a bàsquet al Casal, quan un grup de nois que havien estat estudiant en col·legis interns, com La Salle de Figueres, van impulsar la creació d'un nou equip. Eduard Nicolau va ser un personatge clau per a aquesta recuperació, com Pep Cantalosella o Joan Pagès. Nicolau i l'equip d'hoquei van aconseguir que s'enrajolés de nou la pista de patinatge i es va fer arribar aigua calenta als vestidors de futbol, cosa que va suposar una gran millora per a l'equip. No obstant això, quan Eduard Nicolau, l'ànima del club, va plegar, el bàsquet palafrugellenc se'n va ressentir i va estar una temporada en què es practicava més aviat poc. ••

—
Carme Geronés,
cantant *La Campanera* al Casal,
els anys 60.
Col·lecció Família Nicolau-Geronés

—
Representació teatral on
cada una de les actrius tenia
assignada una nina, que en
realitat era una criatura petita.
Hi veiem Dolors Estanyol
(al darrere, fent
d'apuntadora).
Col·lecció Família Nicolau-Geronés

Carme Geronés Marquès

L'any 1966 vam quedar campiones provincials, a Girona. Havíem d'anar a Sevilla, però, com que inauguraven el pavelló de Girona, ens vam quedar. A l'equip érem la Maria Martí, la Rosa Salabert, la Pilar Bofill, la Núria Albert, la Carme Funalleras, la Montserrat Janer, la Margarita Grassot, la Rita Ferrer i jo. Abans de formar aquest equip, teníem en Joan Pagès com a entrenador. Quan en Josep Nicolau va tornar de Figueres, on estava estudiant, va començar-nos a entrenar ell. Ens vam conèixer, amb en Josep Nicolau, gràcies al bàsquet, perquè, quan van acabar els estudis, tota una colla de Palafrugell van tornar aquí i van formar l'equip masculí.

El massatgista era en Josep Cantalosella, que havia treballat a la farmàcia de can Presas, del carrer de Cavallers.

Com que era una pista exterior, abans de començar a jugar, havíem d'escombrar i recollir les fulles. A més, com que no teníem vestuaris, havíem de venir equipades

Carme Geronés
Foto Josep Nicolau

de casa. Però, bé, tot esforç valia la pena. I sempre teníem públic a les dues o tres grades que hi havia en un costat.

A part del bàsquet, també hi havia fet teatre, un parell de funcions. Vaig cantar *La Campanera*, quan devia tenir 12 anys, als anys 60. I, amb les de bàsquet, vam fer un minuet i, el mateix dia, un espectacle de nines, que no recordo com es deia, però en recordo un tros de la cançó: "*Muñequita, anda solita...*".

També havia sortit en els *Pastorets*. Un any vaig fer d'àngel sant Gabriel, substituint la Dolors Estanyol i la Maria Teresa Martí feia de Mare de Déu. Encara recordaria la cançó del moment de l'anunciació! La meva germana Montserrat hi feia d'Isabeló. En Josep Illa era el dimoni gros i en Lluquet, en Josep Serra.

La meva mare era una gran cantant, la Isabel Marquès, però solia fer sarsueles al Victòria i no pas al Casal. Havia fet obres de caritat, cantant a l'Asil, a les Monges (el Vedruna) i a l'església amb el mestre Sirés i el cor parroquial. D'ella, tots els germans vam aprendre a cantar. ••

Josep Nicolau Casademont

A la pista del Casal, primer s'hi va jugar a bàsquet. Després va venir l'hoquei i es va arreglar la pista per poder-hi jugar a les dues coses, perquè era una pista de pòrtland, amb esquerdes i on es feien força basses quan plovia. No estava pintada ni tenia cistelles. Nosaltres, amb les nostres mans, vam pintar les línies per poder jugar a bàsquet i vam fer construir les cistelles. Fins i tot hi vam posar llums per poder entrenar-nos-hi a la nit. Més endavant, quan s'hi va voler jugar a hoquei, es va haver d'enrajolar la pista.

Quan nosaltres vam venir a Palafrugell, la temporada 1965-66, en teoria, ens entrenava en Joan Pagès. Érem en Josep Maria Casellas, en Francesc Cama, en Jordi Cama, en Jordi Bataller, en Sanjurjo, en Josep Cama, l'Emeterio Escudero, en Josep Maria Pagès i jo.

Josep Nicolau
Foto Josep Nicolau

Aquest primer equip, el dels que vam venir de Figueres, va durar poc, perquè la majoria de la gent va deixar de jugar. Llavors vam agafar gent nova i van ser aquests els que van continuar l'esport. Llavors, el Palafrugell que jugava al Casal era més l'equip format per Joan Cartier, Josep Vilahur, Lluís Menor, Josep García, Jordi Bataller, Cuixart, Sebastià Royan, Narcís Rué, Guillem Cornellà i jo. El meu pare, l'Eduard Nicolau, ens entrenava.

Paral·lelament, hi havia l'equip femení, que ja venia del Vedruna, on sempre s'ha practicat aquest esport. La Carme va començar a jugar al Vedruna i quan ella i les seves companyes van plegar del col·legi, van continuar jugant com a bàsquet femení del Palafrugell, i allí ens vam conèixer i encara estem junts.

Quan va plegar el meu pare no es va deixar pas de jugar. El bàsquet va continuar gràcies a Josep Cantalosella, però érem molt pocs. Va durar dos o tres anys més i, després, el va agafar en Marcel·lí Got i van ser ells els que van continuar. Jo, llavors, jugava a Sant Feliu i després vaig jugar a la Bisbal, on em vaig retirar.

D'altra banda, hi havia molta relació entre la meva família i el Casal: el meu avi, Manel Nicolau Cofan, havia estat el director de moltes de les obres de teatre que s'hi havien fet. ••

Començant un partit, a la pista del Casal.
S'hi veu el bar al darrere.

Col·lecció Família Nicolau-Geronés

El 1976, des del Club Atlètic de Palafrugell, Marcel·lí Got va impulsar la creació de la secció de bàsquet.

Got havia arribat a Palafrugell com a professor d'educació física i, el 1976, Ramon Plaja li va comentar que hi havia la possibilitat de formar aquesta secció. Durant una temporada breu i de manera provisional, el primer equip va jugar al Casal, però era difícil jugar-hi, per qüestions d'horari: hi havia l'equip d'hoquei i patinatge. En aquell moment s'estaven fent les obres de l'estadi i Ramon Plaja i Marcel·lí Got van anar a parlar amb l'alcalde i l'empresari que portava les obres, Salvador Servià, de Servià Cantó, i es va fer una pista per al Club Bàsquet Palafrugell.

A poc a poc, el club va anar creixent, es van federar i va aconseguir tenir equips cadet, júnior i sènior.

Pavelló Municipal d'Esports de Girona, el 1966, any de la inauguració.
D'esquerra a dreta, a dalt: Josep Nicolau, Núria Albert, Carme Funalleras, Montserrat Jané i Margarita Grassot.
A sota: Carme Geronés, Maria Martí, Rosa Salabert i Pilar Bofill.

Col·lecció Família Nicolau-Geronés

Equip femení de bàsquet, al Casal. Campiones provincials a Girona, de 1966.
Hi veiem: Albert, Martí, Fonolleras, Gironés, Ferrer, Grassot, Salabert, Jané i Bofill.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Pilar Bofill Riba

Equip de bàsquet que va nèixer a Palafrugell la temporada 1965-66. Drets, d'esquerra a dreta: Joan Pagès, Josep Maria Casellas, Francesc Cama, Jordi Cama, Jordi Bataller i Sanjurjo. Ajupits: Josep Cama, pendent d'identificació, Emeterio Escudero ("Teri"), Josep Maria Pagès i Josep Nicolau.

Col·lecció Família Nicolau-Geronés

Equip de bàsquet que va jugar més temps al Casal. Hi falta l'entrenador, Eduard Nicolau. Drets, d'esquerra a dreta: Joan Cartier, Josep Vilahur, Lluís Menor, Josep García, Jordi Bataller. Ajupits: Josep Nicolau, Cuixart, Sebastià Royan, Narcís Rué i Cornellà.

Col·lecció Família Nicolau-Geronés

Equip de bàsquet amb Josep Cantalosella com a entrenador.

Col·lecció Família Nicolau-Geronés

Francesc Frigola Juscafresa

Com que sempre m'ha interessat el bàsquet, vaig començar a preguntar com havia començat tot plegat aquí, al poble. Vaig parlar amb la Carme Feliu i la Montserrat Tauler.

Els inicis del bàsquet van ser al carrer de la Caritat, on hi havia uns tallers que es deien Can Trill. Aquest local, durant la guerra, es va utilitzar per fer armament, però, un cop acabada, van passar a ser de Falange. Allà hi havia uns patis molt grans i la Carme Feliu em va explicar que en una paret hi van posar una cistella de bàsquet i allà van començar. Aleshores, d'allà va sorgir un grup de gent interessada per aquest esport. Llavors, van gestionar que se'ls posessin unes cistelles de bàsquet de fusta, de *quita y pon*, al camp de futbol del Casal, on van fer uns forats per poder-les clavar, a les mides reglamentàries. Marcaven el camp

Francesc Frigola
Foto Núria Anglada

amb guix, cada vegada que hi jugaven. Elles mateixes agafaven les cistelles de les casetes i les posaven al camp per poder jugar. Més que grans partits, feien entrenaments i, de tant en tant, jugaven algun partit amb equips de per aquí.

Pocs anys més tard o quasi coincidint amb elles, hi va haver un grup de nois: en Pere Pagès, l'Esteve Pagès... I aquests nois, amb menys activitat que les noies, van formar un equip. Utilitzaven el mateix sistema de cistelles i van fer algun partit amistós. Això es va acabar cap a finals dels anys 40 o principis dels 50. Amb aquestes coses sempre passa el mateix. El que va passar va ser que va sortir una foguerada de nois i noies que tenen ganes de jugar, però les condicions tampoc eren les més favorables i, a mesura que van plegant, ja no es van anar substituint, de manera que es va acabar.

D'aquí ja ve que es construeix la pista que se'n deia de patinatge, però que de fet era una pista poliesportiva. Allà va començar aquesta segona època del bàsquet de la vila, amb els Nicolau i l'equip de la Carme Geronés, entre d'altres. L'impulsor va ser el pare Nicolau. Això va durar fins a l'any 1969. Després d'aquesta data, hi va haver un període sense bàsquet, ni masculí ni femení. Això sí, allà on sempre s'hi feia una mica de bàsquet, va ser a les monges. El Vedruna sempre ha estat de bàsquet, encara ara. Com el Garbí ha estat més d'handbol; el Vedruna, de bàsquet.

Durant aquesta segona etapa, en Nicolau pare, a part del fet que el seu fill jugava a bàsquet i era un dels millors, es va dedicar molt al club, intentant que hi hagués un bon equip i bon bàsquet. Aquí sí que es van anar substituint els jugadors, entrant-ne de nous. Però, va arribar un moment que no en van arribar de nous, perquè, de fet, això eren equips sèniors. No hi havia planter o molt poc. Com a molt hi havia un juvenil i un sènior. I, és clar, és molt difícil trobar nois amb 14 anys que vulguin jugar a bàsquet.

Després del 1969, doncs, ja saltem a 1976, quan hi va haver una altra colla de gent interessada en el bàsquet, però en aquesta pista del Casal ja era quasi impracticable i van demanar que es fes una pista a l'estadi municipal. Qui ho va liderar va ser Marcel·lí Got, que venia de Mallorca i estava molt vinculat a l'esport. Era una pista una mica *sui generis*, perquè de pistes asfaltades no n'hi havia gaires..., però allà, com que no hi havia calés, va ser la manera ràpida i barata. Allà hi va començar precisament la història del bàsquet a Palafrugell, com a secció del Club Atlètic. Quan en Marcel·lí Got es va retirar, el va substituir en Lluís Pareras. Durant la seva presidència hi va haver el canvi d'instal·lacions: de l'estadi al pavelló. El 1985 vaig entrar jo com a president i hi vaig ser durant vint anys.

Jo vaig començar a anar als partits de bàsquet del meu fill, que jugava amb el Sant Jordi. I era un pare d'aquells que van a tots els partits. Erem dos o tres pares assidus. Al cap de dos anys de jugar amb el Sant Jordi, el meu fill, en Frederic, va dir que volia jugar amb el *Pala*. Com que treballava a l'Armstrong amb en Lluís Pareiras, li vaig dir que per què no feien equips de nens. I em va contestar: «No m'atabalis, que ja en tenim prou amb els que tenim! Ara, si sou dos o tres pares que us en voleu cuidar, per a mi, cap problema inscriure un equip!». Amb aquestes, vam dir que sí. Vam començar fent un equip de cadets. I jo hi anava a cada partit, també. De tant en tant, em demanaven si podia ajudar-los amb el *crono* o així. I, quan en Lluís Pareiras va voler plegar, em va posar una mica la pistola al pit i em va dir: «Xico, plego i has de ser tu el pròxim». Jo tenia idees i ja estava força implicat amb el club. Si trobava gent que m'hi ajudés, pensava que ho podria tirar endavant. Llavors hi havia la Sara Dauder, en Ramon Díez, en Guillem Cornellà... I vaig dir que sí. Vaig muntar la junta amb gent d'aquesta que estava vinculada al club –sempre gent ben avinguda i constant– i vam fer balanç. No teníem escola de bàsquet; la vam crear. Vam fer l'escut aquest tan maco que tenim, dissenyat pel fill d'en Lluís Pareras: la barca amb la pilota de bàsquet. Vam passar de cinc equips a deu, procurant que n'hi haguessin per a totes les edats, perquè, si no, passava que quan no tenien equip havien de passar a equips superiors o els perds. Una de les altres coses que vam fer va ser independitzar-nos del Club Atlètic, amb tota la feina que comporta, fins que, al final, vam ser el Bàsquet Club Palafrugell. També vam fer un himne del club, amb lletra de la Narcisa Oliver i musicada per Ricard Viladesau. Un dels components del Peix Fregit va ser el que la va cantar. ••

Ping-pong

Des de sempre el ping-pong havia tingut un espai al Casal i s'hi havia arribat a celebrar campionats. Als anys 40, només hi havia una taula i era mossèn Coll qui organitzava les activitats relacionades amb aquest esport.

Carme Feliu Casañas

Hi vaig començar de jugar acabada la guerra. Potser era el 1941. No sé d'on van treure les taules. Quan va venir Falange, ens van portar a aquest local del carrer de la Caritat. Al Casal, primer vam jugar als vestidors del camp de futbol. Hi cabia just la taula. Com que només hi jugaven a futbol els diumenges... Ens deixaven pales i pilotes. Això al començament. I s'hi jugava amb les normes del tennis. Ens van començar a ensenyar en francès: «*quinze à*», dèiem. Després, més tard, vam començar a jugar a 21. Així que jo vaig començar de jugar a ping-pong, amb les mateixes normes que el tennis. I encara el campionat del Fraternal del 1942 o 1943, em penso que també jugàvem amb les normes de tennis i hi vam fer dobles.

Hi vam jugar molt! Vaig quedar campiona provincial de ping-pong i l'Assumpció Plaja, subcampiona. Després del Casal, vam jugar a ping-pong al Fraternal. Allà hi jugàvem nois i noies. Jo vaig jugar amb el meu germà i vam guanyar una copa, que encara guardo.

Llavors, la Falange ens va fer canviar de local. Vam passar del Casal a una escola d'*hermanos* que hi havia hagut al carrer de la Caritat, allà on ara hi ha ca la Dalfó. I allà hi van posar la Falange. Hi havia un pati molt gran. ••

Carme Feliu
Foto Núria Anglada

Montserrat Bofill Boera, jugant a ping-pong al Casal a finals dels anys quaranta.
Col·lecció Família Lloveras-Bofill

Montserrat Bofill Boera

Vaig jugar a ping-pong durant tres anys, quan jo tenia 13, 14 i 15 anys. Anàvem un parell de dies a la setmana al Casal i ens movien les cadires de la sala de dalt i ens hi feien espai per a la taula. Hi havia la Rosa Bofill, la Carme Gasull, la Marcó, la Conxa Martí, la Carme Feliu, la meva germana Teresa... El segon any que hi jugava vaig guanyar i el rector, mossèn Colls, em va dir que anés a la joieria Gich a buscar una cosa que no passés de 100 pessetes i em vaig comprar una agulla de pit de plata amb un tros de corall. El tercer any, em van regalar una copa que encara conservo. I, després, el quart any, vaig estar malalta i no vaig poder anar al campionat. Aquell any tampoc hi havia la Carme Gasull, que era bona jugant i solia guanyar, i va guanyar la Rosa Bofill.

Al Casal, jugàvem per Acció Catòlica i, en aquella mateixa època, jo també jugava en el local de Falange. I, després, quan vaig plegar d'Acció Catòlica, vaig anar a jugar al Fraternal, que aleshores era el Centre

Montserrat Bofill
Foto Núria Anglada

Espanyol, a sobre de la biblioteca, en una sala que hi havia, hi tenien una taula de ping-pong i el senyor Joan, que portava el cafè, ens hi deixava jugar. Normalment, que jo recordi, de nois, hi anava en Joan Ferrer *Tianus*, que ens arreglava les pilotes, i en Roura. I recordo que hi van fer un campionat i van fer venir un noi de Barcelona, que era el campió provincial, per jugar contra en Tianus i en Roura. Va venir amb uniforme i tot, perquè estava fent el servei militar a Sant Climent Sescebes. Jo també vaig poder fer una partida contra ell. I va ser jugant amb nois, vaig aprendre a jugar lluny de la taula de ping-pong, picant i tallant la pilota.

També havia anat a fer teatre al Casal. Se'n cuidava la Felícia Cañet del nostre grup. I hi havia tota una colla de gent que hi participava: la Rosa Causa, la Rosa Bofill, la Pagès... Això era per Acció Catòlica. Vaig sortir a la *Blancaneu*, quan és al bosc i té una visió, que surten totes les fades. Jo n'era una. I en una altra obra, feia de costurera, juntament amb d'altres.

Una altra de les coses que organitzava Acció Catòlica era el concurs de dibuixos de Nadal. Des de les escoles, es feien concursos d'aquest estil, també donava premis pels dibuixos del pessebre que exposàvem a les botigues del poble. Pels dibuixos que vaig fer, vaig guanyar alguns llibres, que encara recordo i conservo. Eren llibres sobre la vida de sants: *San Ignacio de Loyola* i *Santo Tomás de Aquino*. L'entrega de premis es feia al Casal.

També em vinculava al Casal el meu pare, que formava part de la junta i durant un temps va ser-ne vicepresident. També va sortir als *Pastorets*, en els primers que es van fer, fent d'Isaac, que era un home poderós i un noi pobre, en Cama, li demanava la filla en matrimoni. Isaac, quan el noi deia que era un home honrat, contestava "L'honra és com una bombolla quan va buida de diners". Acabada la guerra, van voler tornar a fer aquests *Pastorets*, els mateixos que hi havia sortit abans de la guerra. També recordo que, abans de la guerra, va deixar uns discs de pedra i una gramola per al cinema mut, per posar música de fons. I es devien perdre.

A la sala de cinema, l'Eusebi tenia una parada de dolços de can Barberba (barres de tret, caramels, algun xuixo...) per a la mitja part. Mentrestant, la seva dona, la Isabel, es cuidava del cafè. Les entrades es venien en una sala de la planta baixa, just abans de les escales de pujar cap al teatre. Bé, si tenies l'assistència, era més barat o gratuït! I el cine era a les tres de la tarda, no com ara que s'hi va a la tarda o al vespre.

A més, jo havia jugat a bàsquet al Casal. Amb Falange, jugàvem a les escoles nacionals els partits, però els entrenaments eren al Casal. Ens entrenava el jugador de futbol Esparragó...

Amb el temps, es van col·locar més taules. N'hi havia tres de fixes al bar del Casal i en Pitu Naya hi feia tasques de formació del jovent. Però, quan va agafar volada de debò, va ser amb la fundació del Club Tennis Taula Palafrugell. El seu impulsor fou Pitu Naya, amb el suport de Martí Regincós i Miquel Fàbrega. El 1977 el club tenia 125 socis. Cal destacar, també, d'aquest període, els campionats de les Festes de Primavera, en què es col·locaven les taules del bar al voltant de les de ping-pong per poder gaudir dels partits.

Als 80, quan mossèn Quer va voler fer més sales al Casal, aprofitant el sostre alt del bar, se'n va fer una per al ping-pong. Així, aquell espai seria el destinat a tots aquells aficionats que tenien ganes de fer uns partits o per al club. També l'utilitzaven escoles de la vila, com el col·legi Prats de la Carrera.

La pràctica d'aquest esport es va traslladar al pavelló poliesportiu. La inauguració d'aquest espai va ser el juny de 1983 i, per celebrar-ho, el pavelló va acollir els XXIV Campionats de Catalunya de Tennis Taula. Tot i instal·lar-se al nou poliesportiu, el club no tenia prou espai i continuava utilitzant el Casal per a entrenaments.

Aquest esport ha donat notables èxits de la mà d'entrenadors com Eduardo Díaz de Cerio o Albert Llenas, o el jugador Albert Regincós. Alguns dels seus jugadors van ser reclutats pel CAR (Centre d'Alt Rendiment de la Generalitat) i d'altres van deixar la vila quan van començar els estudis.

II Campionat de ping-pong
de Festes de Primavera de 1976
(4 de juny).

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Miquel Fàbrega Bitlloch*

Torneig de Festes de Primavera de 1975.
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Miquel Fàbrega Bitlloch

II Campionat de ping-pong de Festes de Primavera de 1976 (4 de juny).
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Miquel Fàbrega Bülloch*

Torneig de Festes de Primavera de 1978.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Miquel Fàbrega Bülloch*

II Campionat de ping-pong de Festes de Primavera de 1976 (4 de juny).
Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Miquel Fàbrega Bülloch

Miquel Fàbrega Bitlloch

Podríem dir que el ping-pong a Palafrugell va començar amb en Pitu Naya cap als anys 40. Es va començar a jugar al carrer Cavallers, al bar El Glop. Jo encara no hi havia intervingut, però sí que hi havia anat algun cop. Jo m'hi vaig incorporar cap als anys 70. En aquells moments ja era al Casal. Jo tot el ping-pong ho he viscut al Casal i, últimament, al pavelló. Als anys 70 eren en Martí Regincós i en Pitu Naya els dos motors del ping-pong a Palafrugell.

Nosaltres jugàvem a baix, entrant a mà dreta. I quan fèiem el torneig de Festes de Primavera o algun partit més important, ocupàvem tot el que era el bar. Llavors ens van posar llums per quan ho fèiem allà al bar. Hi havia una taula centrada i tota la gent al voltant.

Quan jo em vaig incorporar al ping-pong, encara anàvem amb els estatuts del Centre Excursionista del Casal, perquè eren els estatuts que hi havia al Casal per a la part esportiva. Va ser quan vam començar a prendre part en competicions provincials, regionals i nacionals, que vam plantejar l'opció de tenir estatuts propis.

Miquel Fàbrega
Foto Miquel Fàbrega

Hi havia una taula en aquest local petit que fèiem servir per competició provincial i així, i la del bar. Així que n'hi havia dues. La del bar, primer la posàvem i la trèiem, i després ja va quedar fixa. En anar-se reduint les taules del bar, la vam poder deixar fixa.

Anys més tard, vam jugar a dalt, a sobre del bar, quan es va dividir el bar. Allà hi teníem dues taules posades fixes. I, llavors, al bar ja no s'hi jugava.

Als anys 80 es va inaugurar el pavelló i llavors allà sí que hi teníem més taules. El dia de la inauguració del pavelló, vam emplenar la pista de taules. S'hi va fer el campionat de Catalunya. Em penso que hi havia entre dotze i setze taules. Va ser fabulós. I també havíem fet un Top d'Espanya al pavelló. Partíem la pista central en tres cossos: en un s'hi feia ping-pong –dues o tres taules– i en els altres cossos s'hi feia handbol i bàsquet. La llàstima és que per horaris de disposició del local, al pavelló, hi havíem d'anar molt tard: a partir de les nou i fins a quarts de dotze.

Hi va haver una època en què coordinàvem pavelló i Casal, perquè el pavelló no el podíem utilitzar a diari, sinó només un parell o tres de dies. En canvi, al Casal sí que hi podíem anar cada dia, a partir de cap a les set del vespre fins que plegàvem.

El juvenil va estar uns anys que van anar al campionat d'Espanya i sempre quedàvem, aproximadament, cap a la meitat. No és que féssim mal paper, però tampoc érem una potència. I els més grans jugaven a la competició provincial i algun campionat de Catalunya. D'aquí la província hi havia la Bisbal, l'Escala, Figueres, Girona i Olot, que eren els que més destacaven. Sempre ha estat un esport minoritari, no de masses.

I, llavors, de tornejos importants, hi havia el de Sant Narcís de Girona, el de fires de Figueres i el de Festes de Primavera. De tota manera, el de Festes de Primavera era més local, tot i que el dia de la final venien gent d'altres pobles. També s'havien fet campionats escolars, amb diverses escoles d'aquí Palafrugell, els dissabtes a la tarda durant un parell de mesos.

De mainada n'hi havia cap a 40 o 50, que jugaven en competicions. I quan plegàvem, a quarts de dotze, tornàvem els nens amb cotxe a casa, per zones.

En aquella època, hi havia jugat en Joan Mató, en Josep del Plats i Olles, en Lluís Madí, en Francesc Juscafressa –que havia arribat a jugar a competició–, en Vigas, l'Emili Sepúlveda, els germans Regincós, en Lluís Ros i les seves filles Rosa i Elena, la Marta Giné, l'Imma García, la Montse Regincós...

Hoquei

El març de 1951, Enric Janer Morera va sol·licitar a la Federació Catalana d'Hoquei i Patinatge informació per construir una pista d'hoquei al Casal. Aleshores, qui coordinava tot el tema dels esports era Acció Catòlica, concretament en Paulí Martí Clarà. Així, el 1953 es va començar a jugar a hoquei a la vila, tot i que eren partits amistosos. Aquell mateix any, es va crear una junta d'hoquei dins d'Acció Catòlica. El Club d'Hoquei Palafrugell, doncs, va ser fundat la temporada 1953-54. Els primers jugadors van ser: Jordi Cama, Llorenç Gironès, Josep Gironès, Marià Júdez, Frederic Martí, Arnald Mestres, Joan Pascual, Gabriel Prada... I l'entrenador va ser el senyor Garriga, del GEiEG.

La pista el Casal es va haver de remodelar per adaptar-se a la normativa del GEiEG. La inauguració va ser durant la Festa Major de 1954 i després hi va haver un partit entre el Futbol Club Barcelona *amateur* i el Futbol Club Palafrugell. Aquell dia hi havia un espectador de luxe: Ladislao Kubala.

Però l'hoquei anà perdent importància i no fou fins al 1968 que va reviure, de la mà de Josep Maria Soler Prats i Albert Tané Canadell. Josep Maria Soler acabava d'arribar a Palafrugell per exercir de professor al col·legi Garbí i era un apassionat de l'hoquei: jugava a hoquei amb el Girona a primera divisió nacional. Així, juntament amb Albert Tané, el nou president del club, van organitzar una colla de nois, que jugaven a la pista quasi impracticable del Casal, on es jugava a bàsquet. Al cap de poc, van aconseguir que la pista tingués pavimentació nova i il·luminació, gràcies a l'aportació econòmica d'industrials de la vila, membres de la junta, per 29.000 pessetes. El 17 de maig de 1969 tenia lloc el primer partit i, a poc a poc, va anar agafant protagonisme i es va anar consolidant en totes les categories.

—
Nens patinant
a la pista del Casal,
als anys cinquanta,
amb el dipòsit d'aigua
del Molí de Vent al fons.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Família Solés-Plaja*

La primera junta del club, presidida per Albert Tané, va crear la secció de patinatge artístic, que, més endavant, es convertiria en una entitat independent. I als anys '70, va néixer l'Escola d'Hoquei.

Amb el temps, la pista va quedar obsoleta i petita. Es va començar a construir el pavelló poliesportiu, però la Generalitat va imposar que s'hi col·loqués un terra de goma. Aleshores, es va optar per construir un altre pavelló, el de patinatge, que es va començar a utilitzar el 1985.

Equip sènior del Club Hoquei Palafrugell,
la temporada 1972-73.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Josep Maria Prats Soler*

Equip del Club Hoquei Palafrugell, el 1965.

Hi veiem, d'esquerra a dreta, drets:

Marià Júdez, Joan Tané, Francesc Solés,
Jordi Nenesic, Francesc Almagro i Joan J. Caselles.

A baix: Jordi Ros, Vicent Barrera, Joan Fernández i Joan Suñer.

Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Joan Tané Casadevall.

Escola d'hoquei, amb Josep Maria Soler com a professor. Març de 1984.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Pep Bofill Miquel*

Josep Maria Soler Prats

Vaig venir a treballar a Palafrugell l'any 1968 i, en aquell moment, jugava a hoquei amb el Girona, que estava a la divisió. Aquell any vaig intentar aficionar mainada del col·legi Garbí a patinar. Jo, aleshores, tenia 20 anys. A la pista del Casal, llavors, s'hi jugava a bàsquet. El senyor Nicolau era el delegat i l'entrenador i el seu fill era jugador. Però, la pista s'havia anat degradant molt i, és clar, no servia per patinar-hi. Aleshores, vam començar a engrescar mainada i jo hi anava a les tardes, quan acabàvem l'escola, i cada vegada venien més nens. Després, també en van anar venint alguns que no eren del col·legi, però que havien patinat en algun lloc. La finalitat era crear un club. A Palafrugell ja hi

Josep Maria Soler
Foto Núria Anglada

havia hagut hoquei, però havia estat inactiu durant uns sis o set anys, no ho recordo ben bé. Però, aquell club que s'havia creat va desaparèixer i després va néixer l'actual club d'hoquei, que no ha cessat la seva activitat en cap moment. Llavors, dins del club d'hoquei vam fer néixer el patinatge que, després, ha anat per les seves.

En aquell moment, quan vaig veure que teníem pista d'hoquei, que era a prop del col·legi, que ja utilitzàvem el camp per fer-hi esports... s'havia de renovar. Com que feia temps que jugava amb el Girona, tenia coneixences amb gent de la federació i d'Educación Física y Deportes. Me'n vaig anar a veure l'alcade, que aleshores era en Gich, i em va convocar a la Llagosta, a Llafranc, a can Pla Arbonés, que feia de regidor d'Esports. I em va dir: «No tiris pas endavant res! Espera't, perquè tenim una pista concedida nova, de 40x20, que serà fantàstica». Me'n vaig anar a Girona i sí, la Delegación Nacional de Educación Física y Deportes tenia aquesta pista concedida. Però, en aquell moment no volíem esperar i mentrestant utilitzar una pista que no estava en condicions. Vaig tornar a anar a veure en Joan Gich i li vaig dir: «Miri, ja m'he posat en contacte amb uns quants pares de nanos que juguen, formaré una petita junta i tirarem endavant la remodelació de la pista». Ell em va respondre que l'Ajuntament ja faria alguna cosa per tirar-ho endavant. Així que, el maig de 1969, ja tenia uns quants pares per a la junta. En Tané, el pare de l'actual president, m'havia dit que buscaria més pares i així va ser: va anar a buscar en Lluís Olivés, en Congost... Vam fer una primera reunió al Casal, per constituir la junta. En Tané em va dir que havia de ser el president i li vaig dir que no, que en aquella primera fase faria d'entrenador, jugador i el que fes falta, però que ell havia de ser el president. Va acceptar. I en Congost va ser el vicepresident, i, al cap d'un any o així, quan me'n vaig anar a trobar la Pili Fernández per tirar endavant el patinatge artístic, en Congost va ser el primer vicepresident delegat de patinatge, ja que la seva filla patinava o volia patinar. En aquella primera reunió també hi havia el conserge, en Lluís Ros. I, de seguida, va participar en el projecte.

De la mateixa manera que vaig anar a l'Ajuntament, també vaig anar a la parròquia. Mossèn Oriol em va dir que hi havia un president del Casal. Em penso que era l'oncle de la Rita Ferrer. Em va dir que la junta estava inactiva, perquè, com que ja s'hi feien acti-

vitats, ja funcionava el Casal. També em va dir que ho tirés endavant. I, a partir d'aquí, doncs, va començar la història de l'hoquei.

El mes de maig de 1969, per presentar el club d'hoquei, vam fer com un festival la pista, que encara no estava remodelada. Vam fer un partit amb uns quants del Palafrugell, uns del Girona i jo, que també em vaig vestir del Palafrugell. Va ser un Palafrugell reforçat contra el Girona Club d'Hoquei. Però, és clar, no teníem ni porteries. Vaig demanar les porteries al Girona, amb qui tenia molt bona relació. I, justament, el pare d'en Joan Suñer, un dels nanos que havia començat a jugar, estava disposat a fer qualsevol cosa pel nou club. Així que se'n va anar a Girona a buscar les porteries amb un camió. Vam quedar que quan estiguéssim, les tornàriem. Però, va resultar que a finals d'aquella temporada es va canviar la reglamentació i es va establir que les porteries fossin més grosses i metàl·liques amb el tub rodó. Els de Girona em van dir: «Ja no cal que les portis, Josep Maria, perquè ja no serveixen». I aquelles porteries es van podrir per allà el Casal. L'alcalde Gich, que era del ram del ferro, ens va fer porteries noves.

La remodelació va ser al cap de poc. En Damià Olivés es va cuidar de la part elèctrica i en Tané va demanar subvencions, que vam cobrar quan les vam cobrar. Va costar 29.000 pessetes i en Tané potser les va cobrar al cap de dos o tres anys. Però es va poder enrajolar bé. Més endavant, gràcies a una derrama que van fer les famílies, es van poder fer uns petits vestidors, perquè, entre nois i noies,

quan hi havia el patinatge, potser érem uns 150 i era complicat anar als vestidors del futbol.

Hi vam fer molts festivals de patinatge, amb l'hoquei i el patinatge artístic. De vegades, dins d'aquests festivals hi fèiem havaneres. En Joan Lloveras ens havia ajudat més d'un cop per aconseguir l'escenari, que proporcionava l'Ajuntament.

Un cop engegat l'hoquei, la cosa va funcionar molt i molt bé i en qüestió de dos o tres anys es van fer cinc o sis equips, el juvenil passa a ser campió provincial... Jo, en aquells moments, continuava fent de professor, però havia plegat de jugar amb el Girona, perquè resulta que estàvem a la lliga espanyola, de manera que els desplaçaments eren freqüents i llargs, i treballava al col·legi els dissabtes al matí, també. A més, es van iniciar els estudis universitaris a Girona i vaig començar a fer psicologia de nocturn. ..

Joan Tané Casadevall

L'hoquei va començar, precisament, a la pista del Casal l'any 1954. Aleshores, hi havia un parell d'equips, però mai havien tingut junta directiva ni res. Jugaven i prou, en alguna lliga, però poca cosa. Més o menys cap a l'any 1964, desapareix l'hoquei a Palafrugell, completament. I, llavors, el 1968, ve de professor al col·legi Prats de la Carrera en Josep Maria Soler, que jugava a hoquei amb el Girona. I es va trobar que aquí no hi havia hoquei. Va agafar antics alumnes del Collell, perquè allà hi havia un equip petit. I aquests tres o quatre van buscar-ne d'altres, entre ells jo, i l'any 1969 hi tornava a haver hoquei a la vila. Vam començar només un equip, que érem juvenils, amb 13 o 14 anys, i al cap d'un any o així en Josep Maria Soler va conèixer el meu pare. Van començar a parlar de remodelar la pista del Casal, amb el permís del Bisbat i pagant-ho com es podia.

Entre el 1972 i el 1973 ja hi havia, mínim, 150 nens i totes les categories possibles. Amb quatre o cinc anys ja s'havia fet tot això! Va ser gràcies a en Josep Maria Soler, que portava bastants nois del Garbí. Ell i en Josep Maria Mora es disputaven els nanos, quan començava el curs. Anaven fixant uns i altres. Mig col·legi jugava a handbol i l'altre mig, a hoquei. Llavors, progressivament, va anar venint gent d'altres pobles del voltant. I aquí estem encara.

Es va canviar d'ubicació per un motiu molt essencial: va arribar la democràcia i es va comen-

Joan Tané
Foto Núria Anglada

çar a pagar impostos. I, a més, la pista del Casal, a part de no ser reglamentària, perquè era massa petita –la reglamentària és de 20x40 i la que hi havia al Casal era de 16x32–, era una pista descoberta, al capvespre mitja pista era molla i mitja seca, per les humitats... I, llavors, quan l'Ajuntament va fer el primer pavelló, el meu pare, en Bonay de la Seat i en Josep Maria Soler van anar a la Generalitat a reivindicar que Palafrugell necessita un pavelló per patinar. Però, ves per on, hi posen un terra sintètic sobre el qual no es pot jugar a hoquei. Van anar altra vegada a Barcelona, per demanar de nou un pavelló. Ells havien estat els que l'havien demanat i resulta que no s'hi pot jugar a hoquei?! Al final, van prometre que es faria una altra pista, la que utilitzem ara. Només la fem servir els d'hoquei i els de patinatge i tot i això no tenim prou hores.

Va costar donar-hi calor, al pavelló, perquè, és clar, a la pista del Casal sempre teníem ple –entre les graderies que hi havia a una banda i la gent que es posava a tot voltant, potser hi cabien unes 200 persones– i, en canvi, al pavelló s'ha d'agafar el cotxe per anar-hi. Ara hi tenim caliu, perquè hi ha moltíssima gent: tenim totes les categories i alguna amb dos equips. I, gràcies a Déu, estem a la categoria que estem i això també ajuda que hi hagi gent. Però, ha costat molt aconseguir aquest caliu. Hi va haver una època en què l'hoquei era el segon equip, després del futbol.

El tema del patinatge va sorgir un dia que vam anar a jugar al pavelló de Girona, que aleshores era on és ara el pavelló firal, i a la mitja part del nostre partit van fer patinatge. En Josep Maria i el meu pare van pensar que estava molt bé i que a Palafrugell també es podria fer. Ara no et sabria dir quin any era això, exactament, però crec que devia ser a principis dels anys setanta.

Es va començar a moure i van agafar una monitora, la Pilar Fernández, que va morir ara fa uns tres o quatre anys, i del patinatge van sortir campiones d'Europa, campiones del món... Va sortir l'Anna Camarero, la Natàlia Ridao... Però, com sempre, per discrepàncies econòmiques, es van separar els dos clubs.

Recordo, per exemple, que vam guanyar una lliga contra el Mataró. En Lluís Ros portava el cronòmetre i, com que nosaltres anàvem perdent i havíem d'empatar per passar a finals, cada vegada que podia, sense que ningú el veiés, parava el temps. Si la segona part havia de durar 25 minuts, potser en va durar 30 o 35! I, quan vam empatar, es va acabar el partit. Inclús tinc una pel·lícula filmada amb Super 8 i es veu en Lluís d'un costat a l'altre i els del Mataró ben emprenyats, increpant-lo. A partir d'aquí, vam anar a finals, ens va tocar el Barça i ens van eliminar.

També recordo els festivals de la Festa Major. Cada any jugàvem a hoquei i fèiem patinatge. I una vegada vam jugar contra la selecció holandesa i els vam guanyar. I el segon any que vam jugar amb el juvenil vam guanyar el campionat. Són coses que no s'obliden..

Patinatge

El patinatge a Palafrugell va néixer com a secció del club d'hoquei. Amb el temps, però, va esdevenir un club independent, amb els seus propis estatuts.

Al llarg de la història del club, s'han aconseguit diverses fites importants. El desembre de 1974, Anna Camarero i Esteve Torra van guanyar el XXIX Campionat de Catalunya de Patinatge. El 1975, en el campionat provincial infantil disputat a la pista del Club d'Hoquei de Palafrugell, va quedar en primer lloc Laura Simón, en segon, Marta Dispés, en tercer, Anna Camarero, i en quart, Marta Deulofeu.

El desembre de 1993, Anna Camarero va ser designada per la federació estatal de patinatge com a entrenadora de la selecció espanyola absoluta, tant en la categoria masculina com en la femenina. Van anar seguint els passos de l'Anna Camarero en la seva trajectòria estatal, Sandra Rodríguez i Natàlia Ridao.

Anna Camarero Pons en un festival de patinatge al Casal Popular, l'any 1976.

*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Anna Camarero Pons.*

Secció de Patinatge Artístic del Club Hoquei Palafrugell a principis dels anys setanta.
Col·lecció Rosa M. Lloveras

Festival de patinatge al Casal Popular, l'any 1978.
D'esquerra a dreta: Anna Camarero Pons,
Montse San Agustí i Neus Xicoira Ros.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Anna Camarero Pons*

Festival de patinatge
al Casal Popular, l'agost de 1974.
Anna Camarero Pons
i Esteve Torra Marquès.
*Arxiu Municipal de Palafrugell.
Col·lecció Anna Camarero Pons.*

Carnet de soci de pricipis del
semestre de la secció
de patinatge del
Club Hoquei Palafrugell.
Col·lecció Rosa Maria Lloveras

—
Los Sitios de Gerona
 del 15 d'agost de 1976,
 on apareix Anna Camarero
 i Esteve Torra com a
 campions estatals.

Anna Camarero Pons

Jo no vaig començar quan va començar el patinatge a Palafrugell, sinó uns anys més tard. Devia fer cinc anys o així que funcionava el patinatge. Vaig començar l'any 1973. Tenia deu anys llavors. Anava al Casal a jugar sovint. Visc al carrer Quatre Cases, aleshores era molt pràctic anar al Casal. I veia que patinaven i m'atreia. Vaig dir a casa que volia anar a patinar i els Reis de l'any següent em van portar els patins.

Les primeres que van patinar aquí a Palafrugell van ser la Rosa Ros, la Teia Galí, la Cèlia Savalls, la Nuri Clarà... I l'entrenadora, la Pili Fernández, va venir aquí arran de l'hoquei. Venia de Salt, cosa que era una dificultat. No sé si venia amb cotxe o si la portaven... Treballava a Ràdio Salt. I venia tres cops a la setmana, que Déu n'hi do! I feia tres o quatre hores. De vegades es quedava a dormir a la casa dels conserges, per poder enganxar un parell de dies i estalviar-se el viatge. Però no hi va pas ser sempre, la Pili, perquè també entrenava a Girona i, al final, va haver de triar. Se'n va emportar alguna patinadora cap a Girona: l'Elena Ros, la Laura Simon... I jo em vaig quedar aquí, sense entrenadora. I en van venir diver-

Anna Camarero
 Foto Núria Anglada

ses que venien de Barcelona, perquè el patinatge aquí, a la província de Girona, era molt pobre quant a entrenadores.

Després, va venir un italià, Piero Barressi, a fer un *stage* aquí, a Palafrugell, i em va agradar molt. I, llavors, entre setmana entrenava sola a Palafrugell i els caps de setmana, els dissabtes, agafava el tren de Flaçà fins a Mollet, allà em venia a recollir i anàvem a entrenar a Palau de Plegamans, on ell llogava la pista. Hi entrenava un parell d'hores i em tornava a portar al tren. Em posava la feina que havia de fer entre setmana i així podia entrenar tota sola, cada dia. I Déu n'hi do al Casal! Entre freds i pluges... La meva mare s'havia fet farts d'eixugar la pista amb la *fregona*, perquè havia d'entrenar-me. Era dur.

L'any 1976 vaig quedar campiona d'Espanya en parelles mixtes. Hi va haver-hi com una fornada de la Bisbal amb quatre nois que van començar a fer patinatge. I amb un d'ells, l'Esteve Torra, vam fer parella i en un parell d'anys vam quedar campions d'Espanya. En aquells moments no n'hi havia gaires, de parelles. Sempre hi ha hagut algun noi, però, ja saps que el patinatge... Hi ha *booms*. Tant ho pot fer un noi com una noia, però no n'hi sol haver tants.

Aleshores, l'any 1979-1980 ja tenia 16 anys i em vaig treure el títol de monitora, i em van oferir de portar un grup, perquè els entrenadors duraven una temporada i marxaven. I hi he entrenat 25 anys. Vam estar fins al 1984 al Casal i el 1985 es va inaugurar el pavelló de patinatge.

Hi va haver una temporada que hi havia de 100 a 120 nenes al Casal. Impressionant. Entrenava de les sis de la tarda a les deu de la nit. Tothom patinava durant una època. I els festivals de patinatge eren espectaculars per la gentada que es movia. Hi fèiem patinatge i hoquei.

La pista del Casal era de terratzo. Hi havia pedres, fulles... Sempre s'havia d'escombrar, perquè si enganxaves la roda amb una pedra era caiguda segura. Cada any s'havia de rejuntar i, de vegades, no es feia... Les condicions en què patinàvem eren molt diferents de les d'ara. I, llavors, el tema vestidors. Hi havia tres casetes al fons, a tocar de l'edifici del Casal.

Es necessitava un pavelló. L'hoquei sempre ha tingut afició i el patinatge va tenir una davallada, però també n'ha tingut. Jo tenia nenes molt bones. N'hi ha que van ser internacionals i que anaven a competicions d'Europa, ja quan estàvem al Casal. Però la pista del Casal ja no tenia les mides reglamentàries, que són 20x40. I arran del canvi d'instal·lacions, encara hi va haver més afició. Va ser una època molt intensa com a entrenadora i fent *stages*, sessions tècniques. I aleshores vam anar al mundial, durant cinc o sis anys!

El club es va separar del d'hoquei que ja érem al pavelló de patinatge. I va ser, més que res, per tema d'horaris. El patinatge encara conserva els mateixos estatuts que el d'hoquei, però són dues entitats diferents. ••

Handbol

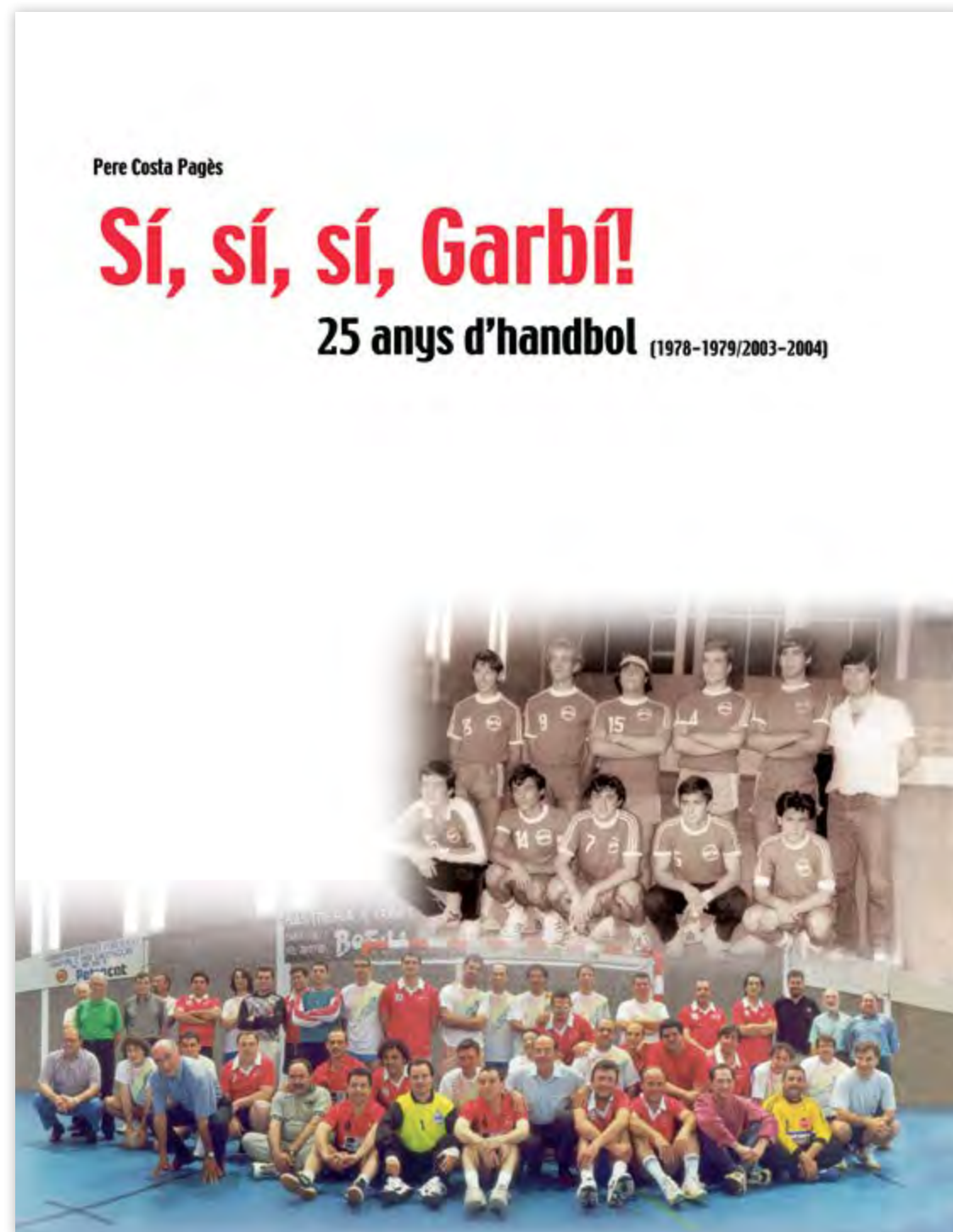
El camp de futbol del Casal també ha vist jugar a handbol. Fou a finals de la dècada dels 70, quan un dels mestres del Prats de la Carrera, Josep Maria Mora, va impulsar els primers partits. Eren les temporades 1976-77 i 1977-78. Els primers nois que van començar a jugar a handbol eren nascuts del 1963 o 1964 i van començar a jugar partits amistosos, gairebé sempre entre els mateixos alumnes de l'escola. Es marcava la pista amb guix, al mig del camp de futbol del Casal. Però, aviat, els partits es van començar a jugar al pati del Garbí, a la banda que mana al carrer de Girona, malgrat ser un pati curt, estret i estar envoltat d'arbres, columnes i vidres. Es va col·locar una xarxa als vidres, per protegir-los. Els jugadors d'aquesta primera època van ser: Garreta, Tormo, Hoffman, Galeote, Rovira, Vilahur, Ribas, Roca i Cosme Madí.

El setembre de 1978 es va fundar el Club Handbol Garbí, amb dos equips: infantil i cadet. A partir de llavors, de la temporada 1978-79, l'handbol es va jugar quasi exclusivament al pati del col·legi Prats de la Carrera. Aquell any, l'AMPA del Prats de la Carrera va decidir oferir entre les seves activitats extraescolars l'handbol els dissabtes al matí.

El 1979, s'inscriví un equip infantil amb vint jugadors i un cadet amb deu. A l'infantil, hi havia: Josep Massaneda, Narcís Madí, Pere Costa, Martí Esteva, Joan López, Xavier Massaneda, Enric Soldevila, Ricard Juscafresa, Francesc Eduard Arza, Manuel García Segura, Enric Iglesias, Albert Anglada, Xavier Iglesias, Xavier Pi, Albert Oliveras, Santi Colls, Vicenç Viñas, Josep Vergés, Josep Costa i Jaume Puig. Al cadet: Alfonso Galeote, Antoni Roca, Jordi Vilanova, Albert Ribas, Cosme Madí, Josep Lagraña, Jaume Ramon, Carles Puig, Juan Carlos Escrivà i Kim Vilahur.

Portada de la revista
Garbí, juny de 1976

Portada del llibre
Sí, sí, sí, Garbí!

Josep Maria Mora Julià

Al Casal, no hi vam anar gaire. S'hi va anar a fer algun partit de tipus exhibició o entrenament. No hi vam estar federats, al Casal, ni s'hi van fer competicions. Vam descartar el Casal perquè no tenia les mides reglamentàries. I ens en vam anar a l'estadi. Allà hi havia una pista d'asfalt on es jugava a bàsquet, allà on ara hi ha la torre de control. Aquesta pista era una mica més gran que la d'asfalt, però tampoc ens anava bé. Llavors va ser quan vam decidir fer-ho al col·legi. Així que, ja de bones a primeres, vam jugar al Garbí. Vam jugar un parell de partits a l'estadi, però de seguida ens en vam anar al pati del col·legi. No feia les mides reglamentàries, però vam pensar que si no hi havia cap pista amb les mides que necessitàvem, tant per tant ens quedàvem al col·legi mateix.

Josep Maria Mora
Foto Núria Anglada

Al mig del camp de futbol del Casal, alguna vegada, per fer algun entrenament, hi havíem posat les portes. Jo no me'n recordava gaire, fins que en Pere Costa m'ho va dir i llavors em va venir a la memòria. Aquests records els tenen més els vailets. Transportàvem les portes des del Garbí i pintàvem les línies amb guix. Però eren ocasions puntuals: finals de curs, partits d'exhibició per als pares, la diada del curs... Crec que era més quan ja jugàvem al pavelló, que anàvem al Casal a fer alguna cosa. Al Casal s'hi havia jugat més a hoquei.

Quan vaig arribar a Palafrugell el curs 72-73, encara portava el cuc de l'handbol. Bé, aleshores encara jugava amb el Bordils. I a les hores del pati mirava els nanos com jugaven, pensant si algun podia servir. I a alguns, com als germans Massaneda, els germans Madí o en Pere Costa, me'ls havia emportat a Bordils perquè comencessin a veure com era aquesta activitat. Llavors a la televisió no feien partits d'handbol.

Devia ser la temporada del 75-76, quan jo entrenava a Bordils –vaig estar un parell d'anys entrenant a la Bisbal i després me'n vaig anar a Bordils–, vam començar l'activitat als matins al Garbí. I, llavors, quan els nens van tenir algunes nocions, vam organitzar partits al pati del Garbí, a la banda del menjador, paral·lela al carrer Girona. Després ens vam adonar que l'altra part del pati, perpendicular al carrer Girona, era més llarga, encara que hi hagués els pins. En aquesta part del pati s'havia de protegir les finestres. Al principi hi posàvem xarxes d'aquestes que es fan servir a la construcció, ben tibades amb pots de detergent carregats de sorra. Al cap d'un parell d'anys, devia ser cap a l'any 80 o 81, vam parlar amb mossèn Anton, que era el director, i va ser quan s'hi van posar les reixes. I, com que entrenàvem als vespres, s'hi van haver de posar focus, per il·luminar la pista.

Quan ho vam muntar ja ho vam muntar com a club, amb una junta independent del col·legi. El que passa és que l'associació de pares tenia muntada l'activitat d'handbol els dissabtes al matí. Va durar molt de temps aquesta activitat. Jo me'n cuidava. I hi va haver el primer equip de noies d'handbol, perquè hi havia afició. D'activitats extraescolars també hi havia la piscina de la Fosca, passejades, futbol... El que passa és que molts dels pares que formaven la junta de l'handbol també eren de l'associació de pares del col·legi. En Cosme Madí va ser el primer president del club i també el fundador de Puigpardines, juntament amb en Ferrer. ••

Fonts d'informació

Bibliografia i fonts documentals

“25è aniversari BC Palafrugell”. *La Proa, diari del Baix Empordà*. Divendres, 16 de novembre del 2001, p. 5-8.

“Centro de Católicos”. *La Crónica*. Palafrugell, 20 de juliol de 1903, p. 5.

“Club Handbol Garbí. 25 anys d’història i 400 jugadors” i “El Club Hoquei Palafrugell compleix 50 anys”. *Can Bech*. Núm. 14. Desembre 2004.

“El «Casal de Palafrugell», una herencia desaprovechada”. *El Correo Catalán*. 14 de juny de 1975.

“El Bisbat cedirà terrenys a una promotora a canvi d’una rectoria nova a Palafrugell”. *Diari de Girona*. 8 de gener de 1998.

“El C.H. Palafrugell, quatre medalles en el Test Nacional de patinatge”. *El Punt*. Dimecres, 7 d’abril de 1982, p. 26.

“El casal, un mort en vida”. *Revista de Palafrugell*. Núm. 27. Gener 1996, p. 9-12.

“El dia que Di Stéfano va jugar amb el Palafrugell”. *Nou Palafrugell*. núm. 36. Maig 1995, p. 8.

“El nou Casal comença a ser una realitat”. *Nou Palafrugell*. Núm. 252. 4 de maig del 2007, p. 5.

“El ping-pong, un esport minoritari de molta tradició”. *Revista de Palafrugell*. Març del 2013, p. 3.

“Entregaven 600 firmes contra un projecte de Palafrugell que té permís del Vaticà”. *Diari de Girona*. 16 de maig de 1998.

“Espitllera”. *Ara. Setmanari catalanista i d’esquerra*. Palafrugell, 18 de juliol de 1936.

“Inauguració del «Casal»”. *Baix Empordà. Setmanari regionalista*. Any VIII. Núm. 348. Palafrugell, 21 de juliol de 1916.

“L’Hoquei Palafrugell venç el Barça el dia que homenatja en Lluís del Casal”. *Revista de Palafrugell*. núm. 269. Març del 2016, p. 35.

“La parròquia recupera la sala de teatre del Casal, des d’on emetia Palavisíó”. *El Punt*. 20 de setembre de 1997.

“La presentación de Di Stéfano en Palafrugell”. *Los Sitios*. Dimarts, 21 de juliol de 1953, p. 6.

“Notes esportives: Tennis de taula”. *Revista de Palafrugell*. Setembre de 1977, p. 22.

“Notes per a una història del cine a Palafrugell”. *Revista de Palafrugell*. núm. 26. Desembre de 1995, p. 10-16.

“Palafrugell, ahir”. *La proa, diari del Baix Empordà*. Divendres, 27 d’abril del 2001, p. 33-34.

“Patinaje artístico y fútbol palafrugellense”. *Los Sitios de Gerona*. Dissabte, 21 de desembre de 1974, p. 19.

“Patinaje artístico: Laura Simon, campeona provincial infantil”. *Los sitios de Gerona*. Dijous, 18 de setembre de 1975, p. 11.

“Promouen una campanya popular per dinamitzar el Casal Popular de Palafrugell”. *El Punt*. 8 de juny de 1996.

“Prosiguen los éxitos en patinaje artístico”. *Los Sitios de Gerona*. Diumenge, 28 de març de 1976, p. 7.

“Semanalmente, una cita en el Pabellón”. *Los Sitios de Gerona*. Dijous, 8 d’abril de 1976, p. 13.

BAGUÉ VILÀ, Enric. “El Centre de catòlics i el Casal Popular”. *El Palafrugell popular: tavernes, cafès, fondes, hostals, casinos, colles i cinemes*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, Diputació de Girona, 1995, p. 61-62.

BRUGADA CLOTAS, Martirià. “El Casal Popular, llar de la Parròquia de Sant Martí oberta a la vila de Palafrugell”. *Revista del Baix Empordà*. Núm. 17. Juny - agost 2007, p. 33-42.

BRUGADA CLOTAS, Martirià. *Casal Parroquial*. Inèdit. 2008.

CARRERAS, Manuel. *Pequeña historia del fútbol palafrugellense*. Palafrugell: 1974.

CEBOLLERO, Àlex. “El nou Casal ja és una realitat”. *Nou Palafrugell*. Núm. 268. 5 de setembre del 2008, p. 34-35.

CERVIA ESPAÑA, Yolanda. “Palafrugell i el tennis taula”. *Revista de Palafrugell*. núm. 133. Novembre 2004, p. 8-9.

COSTA PAGÈS, Pere. *Sí, sí, sí, Garbí: 25 anys d’handbol (1978-1979 / 2003-2004)*. Palafrugell: Impremta Palé, 2004.

EQUIP CRÒNICA D’UN ANY. “50 anys d’hoquei a la vila, amb la secció catalana”, “Homenatge a 60 anys de bàsquet femení a la vila” i “Ajuntament i parròquia recon-duïen els plans sobre el Casal per revertir les instal·lacions en usos públics”. *Crònica d’un any 2004*. Palafrugell: Edicions Baix Empordà, 2004, p. 58-59, 67, 122.

HEREU, Carmina. *L’activitat teatral al Casal Popular*. Treball inèdit. Premi escolar Mestre Sagrera. 1998.

JUANOLA BOERA, Albert. *Història i històries de la indústria del suro*. Barcelona: Rourich, 2001, p. 88-91.

JÚDEZ BLANCH, Marià. “Els inicis de l’hoquei sobre rodes a Palafrugell”. *Butlletí del Club d’Hoquei Palafrugell. Temporada 2007-2008*.

LÓPEZ, Sandra [et al.]. *Palafrugell restaura: la senyera de l’Ateneu Palafrugellenc (1918)*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, Museu del Suro, 2005.

MARTÍ, Paulí. “El Casal inaugura ple a rebotre”. *Revista de Palafrugell*. Núm. 178. Agost 2008, p. 31.

MARTÍ, Paulí. “El tennis taula, un esport minoritari amb notables èxits”. *Revista de Palafrugell*. núm. 233. Març del 2013, p. 18-19.

MARTÍ, Paulí. “S’arriba a un acord per rehabilitar el Casal”. *Revista de Palafrugell*. Gener 2006, p. 8-9.

MASSAGUER MALLEU, Santi. “Intensa activitat del ping-pong local” i “Constitució el grup Rialles a Palafrugell”. *Crònica d’un any 1983*. Palafrugell: Edicions periòdiques de les comarques, 1983, p. 10, 87.

MASSAGUER, Santi. *20 anys de democràcia a can Bech: crònica política de Palafrugell, 1979-1999*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, Diputació de Girona, 1999, p. 123-124.

MASSONI LLOVERAS, Joan. “Les pioneres del bàsquet femení palafrugellenc”. *Revista de Palafrugell*. Abril del 2004, p. 26.

MOLINAS FALGUERAS, Lluís. “55 anys de *Pastorets* d’en Folch i Torres a Palafrugell”. *Revista del Baix Empordà*. Núm. 19. Desembre del 2007 - febrer del 2008, p. 40-47.

MOLINAS FALGUERAS, Lluís. “El Casal Popular, mig segle de vivències i records”. *Revista del Baix Empordà*. Núm. 17. Juny - agost 2007, p. 43-49.

MOLINAS FALGUERAS, Lluís. *El teatre a Palafrugell: àlbum recull*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, 1987.

MONER, Jordi. “Josep M. Soler i Prats. Impulsor de la refundació de l’hoquei palafrugellenc”. *Crònica d’un any 2004*. Palafrugell: Edicions Baix Empordà, 2004, p. 61.

OLLER JOAN, Xavier. “Enllestides les obres del nou Casal”. *Revista de Palafrugell*. Núm. 177. Juliol 2008, p. 4.

OLLER, Oriol. *Música i festa a Palafrugell*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, Diputació de Girona, 2010, p. 40-41.

PAGÈS, Martí. “S’inicia la remodelació del Casal”. *Revista de Palafrugell*. Abril 2007, p. 30-31.

PUIG, Evarist. “El debut a Palafrugell dels futbolistes Di Stéfano i Villaverde”. *Revista del Baix Empordà*. Núm. 27. Desembre del 2009 - març del 2010, p. 72-80.

PUIG, Evarist. “El meu Casal”. *Revista de Palafrugell*. Núm. 177. Juliol 2008, p. 6.

PUIG, Evarist. “El teatre del Casal a Palafrugell”. *Revista del Baix Empordà*. Núm. 36. Març – juny 2012, p. 16-24.

PUIG, Evarist. “Miquel Ros i la seva època de futbolista”. *Revista de Palafrugell*. núm. 270. Abril 2006, p. 24.

PUIG, Evarist. *Cent anys de futbol a Palafrugell*. Palafrugell: Edicions Baix Empordà, 2009.

ROCA SCHWÄMMLE, Adrià. *L’Abans. Palafrugell: recull gràfic: 1870-1965*. El Papiol: Efadós, 2005.

ROMAGUERA RAMIÓ, Joaquim. *Silenci, rodem! Història del cinema a les comarques de Girona*. Girona: Col·legi de Periodistes de Catalunya, Demarcació de Girona, 2005, p. 382-387, 459-461.

ROS, Miquel. “Britats: Al·leluia”. *Revista de Palafrugell*. Maig de 1997, p. 30.

SÀBAT ORTIZ, Núria. “El teatre d’aficionats a Palafrugell”. *Estudis del Baix Empordà*. Núm. 8. 1989.

SALVATELLA MALLART, Josep, COLOMÉ, Montserrat. “1964. El Casal tornava a vi-brar amb l’ascens del Palafrugell a tercera” i “La primera experiència de televisió local acabava als tribunals”. *Crònica d’un segle: Palafrugell 1900-1999*. Palafrugell: Edicions Baix Empordà, 2000, p. 177-178, 225-226.

SALVATELLA, Josep. “Una placa per a Mossèn Bosch”. *Revista de Palafrugell*. núm. 177. Juliol 2008, p. 5.

SOLER PRATS, Josep Maria. “Carta oberta als nostres petits i joves jugadors d’hoquei”. *Club Hoquei Palafrugell, temporada 2006-07*.

TANÉ, Albert. “Dossier: L’hoquei de la Vila viu la seva etapa més dolça”. *Revista de Palafrugell*. núm. 270. Abril del 2016, p. 5-8.

TURRÓ, Jordi. “L’esport local en temps de la Segona República: L’exemple del Grup Avantguardista de Sant Martí”. *Revista de Palafrugell*. núm. 106, p. 22-23.

VILAR, Albert. “El nou Casal de Palafrugell”. *El Punt*. Dimarts, 22 de juliol del 2008.

VILAR, Albert. “El reformat Casal Parroquial de Palafrugell s’inaugurarà el 21 i es reobrirà a la societat”. *El Punt*. Divendres, 11 de juliol del 2008.

Fons i col·leccions documentals

ARXIU MUNICIPAL DE PALAFRUGELL. Fons Ajuntament de Palafrugell.

ARXIU MUNICIPAL DE PALAFRUGELL. Fons Biblioteca pública de Palafrugell.

ARXIU MUNICIPAL DE PALAFRUGELL. Col·lecció Arxiu Parroquial de Palafrugell.

ARXIU PARROQUIAL DE PALAFRUGELL. Fons Casal Parroquial.

Fonts orals

Bastons Fàbrega, JosepPlaja Rubau, Assumpció

Bofill Boera, MontserratPrats Oliveras, Josep Maria

Boy Dellonder, JordiPuig Clausell, Josep

Camarero Pons, AnnaPuig Dunjó, Evarist

Fàbrega Bitlloch, MiquelSoler Prats, Josep Maria

Feliu Casañas, CarmeTané Casadevall, Joan

Frigola Juscafresa, FrancescVilardell Caixàs, Joan

Geronés Marquès, Carme

Grassot Brugues, Marissa

Juanola Boera, Albert

Martí Filosia, Narcís

Martí Gich, Lluïsa

Masdéu Benítez, Lluís

Mir Ribas, Margarita

Molinas Falgueras, Lluís

Mora Julià, Josep Maria

Nicolau Casademont, Josep

Pagès Boix, Martí

Pagès Font, Pere

Piferrer Piferrer, Àngela

Piferrer Rigall, Josep

Col·lecció

Quaderns de Palafrugell

1. Busquets, Joan; Molero, Josep
L'ensenyament a Palafrugell.
1993.
2. Febrés, Xavier
Grans hores de la Costa Brava.
Les finques d'Aiguablava, Cap Roig i Mas Juny.
1994.
3. Bagué, Enric
El Palafrugell popular. Tavernes, cafès, fondes, hostals, casinos, colles i cinemes.
1995.
4. Unland, Annie
Llafranc entre la tradició i la modernitat.
1996.
5. Grau, Dolors
Els artesans de la imatge.
Fotografia i cinema amateur a Palafrugell (1860-1985).
1997.
6. Noguer, Jaume; Alcoberro, Agustí
Pirates, corsaris i torres de moros.
Passat i present de les torres de Palafrugell i de Mont-ras.
1998.
7. Xargay, Xavier
Escriptors a Palafrugell
o ruta planera per les seves vides, obres i miracles, de 1880 a 1936.
1999.
8. Massaguer, Santi
20 anys de democràcia a can Bech.
Crònica política de Palafrugell (1979-1999).
1999.
9. Busquets, Joan
L'Escola Torres Jonama i el seu temps.
75 anys d'escola pública.
2000.
10. Esteba, Miquel
Calella de la pesca al turisme.
2001.
11. Hernández, Santiago
Palafrugell i el suro. Feina i gent dels inicis de la indústria a la postguerra.
2002.
12. Solana, Miguel
La gent de Palafrugell.
Població i migració del segle XV al segle XX.
2003.
13. Barti, Amèrica; Plana, Rosa; Tremoleda, Joaquim
Llafranc romà.
2004.
14. Lledó, Diana; Roqué, Carles
El medi natural de Palafrugell.
2005.
15. Seguranyes, Mariona
Una visió artística de l'Empordanet. La pintura a Palafrugell entre els segles XIX i XX.
2006.
16. Pérez, Aurora
L'art religiós a Palafrugell.
2007.
17. Sala, Blanca
Sa Perola i la pesca a Calella.
2008.
18. Cama, Jordi; Turró, Jordi
Dins la vila i fora muralles. Del 1300 al 1800.
2009.
19. Oller, Oriol
Música i festa a Palafrugell.
2010.
20. Turró, Jordi; Casals, Eva
De Palafrugell a Amèrica.
2011.
21. Pous i Massot, Bibiana
Tamariu.
2012.
22. Badia-Homs, Joan; Bisbe, Sandra; Curbet, Jordi; Piferrer, Maria
Llofriú.
2013.
23. Vilardell i Caixàs, Joan
Els noms dels carrers de Palafrugell.
2014.
24. Arbat i Robles, Núria; Granés i Cortey, Josep Oriol
Palafrugell i l'aigua.
2015.
25. Abarca, Puri
Un passeig per Palafrugell.
2016.

EL CASAL DE PALAFRUGELL, UN EDIFICI VIU

Unes parets vermelloses i un passadís que porta de l'aparcament del carrer Anselm Clavé al carrer Quatre Cases i a plaça Nova. Un edifici anomenat Casal Parroquial, que abans era conegut com a Casal Popular i estava pintat de color gris. Això és el que els joves saben del Casal, però és molt més: durant una època va ser el lloc on es trobava el jovent, on es concentraven totes les activitats esportives i culturals de la vila, i ara és un espai on es fan moltes activitats, coordinades per Càritas i la parròquia.

Així, el propòsit d'aquest llibre és recordar com era el Casal abans de la remodelació, les activitats que s'hi han fet i les que hi han nascut, entendre com ha estat el procés de remodelació i què s'hi fa ara, tot donant veu a gent que hi ha estat vinculada d'una manera o altra. Per això, en aquest llibre hi trobareu dues grans parts: la primera, dedicada a recordar la història del Casal; i la segona, on apareixen algunes de les activitats que hi han passat.

Núria Anglada Lloveras
(Palafrugell, 1991).

Graduada en Llengua i Literatura Catalanes i en Llengua i Literatura Hispàniques per la Universitat de Girona, ha cursat el Postgrau d'Arxivística a la UNED i el Màster de formació de professorat de secundària a la Universitat de Girona. Ha fet diversos estudis de recerca relacionats amb Maria Gràcia Bassa Rocas, Irene Rocas Romaguera i Josep Martí Clarà *Bepex*. Actualment és professora d'anglès i català a l'Institut Sant Elm de Sant Feliu de Guíxols.